

Raport dla Gminy Skawina

Skawina, styczeń 2020 r.

Przegląd najważniejszych problemów i wyzwań dla Gminy Skawina opracowany w oparciu o analizę obowiązujących dokumentów strategicznych i polityk oraz głos mieszkańców ze spotkań konsultacyjnych i ankiety

Zespół autorski:

Ewa Chromniak (Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych) – koordynacja opracowania Raportu

Joanna Czarnik (Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych)

dr Maciej Huculak (Instytut Ekonomiki Przestrzeni)

dr Janusz Jeżak (Instytut Ekonomiki Przestrzeni)

Andrzej Słowik (Instytut Ekonomiki Przestrzeni)

Marianna Starzyk (Fundacja Biuro Inicjatyw Społecznych)

Copyright © Instytut Ekonomiki Przestrzeni Sp. z o. o., Biuro Edukacji i Finansów Sp. z o.o. Sp.k.
oraz Urząd Miasta i Gminy w Skawinie

Diagnoza | Kraków – Skawina, styczeń 2020

INSTYTUT EKONOMIKI PRZESTRZENI
Odkrywamy wartość przestrzeni

Instytut Ekonomiki Przestrzeni Sp. z o.o.
ul. Na Błonie 15a/22 (korespondencja)
30-150 Kraków
iep@iep.krakow.pl
ul. Kamienna 43a lok 5 (biuro)
31-403 Kraków

Biuro Edukacji i Finansów Sp. z o.o.
30-682 Kraków, ul. Spółdzielców 6/11
Adres do korespondencji:
30-513 Kraków, ul. Smolki 8/2

Skróty użyte w raporcie

- APIMRG - *Analiza potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Skawiny*
- GPPiRPA - *Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych dla Gminy Skawina na 2019 r.*
- GPPN - *Gminny Programu Przeciwdziałania Narkomanii na 2019 r.*
- GPR - *Gminny Program Rewitalizacji dla Gminy Skawina na lata 2016-2022*
- GPR2015 - *Główny Pomiar Ruchu Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad w 2015 r.*
- Interreg CE 1100 LOW-CARB - *Wykonanie badań i ekspertyz oraz planu wdrożenia i ewaluacji pilotażowego programu linii autobusu elektrycznego „Interreg CE 1100 LOW-CARB. Capacity building for integrated low-carbon mobility planning in functional urban areas”*
- KIST KOM - *Koncepcja integracji systemów transportowych na terenie Krakowskiego Obszaru Funkcjonalnego*
- KKZP - *Koncepcja kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego*
- KZMG - *Plan wdrażania i koordynacji działań wraz z ich okresową ewaluacją – przygotowanie koncepcji zarządzania mobilnością gminy Skawina*
- MPZP - *Miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego*
- PPwR - *Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie oraz Ochrony Ofiar Przemocy w Rodzinie dla Gminy Skawina na lata 2018-2022*
- PGN - *Plan gospodarki niskoemisyjnej wraz z niezbędnymi elementami uzupełniającymi dla gminy Skawina na lata 2015 - 2020*
- POŚ - *Program ochrony środowiska dla Gminy Skawina na lata 2015 -2017, z perspektywą na lata 2018-2021*
- PZWCEPG - *Plan zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla miasta i gminy Skawina*
- ROiTZ - *Rejestracja osuwisk i terenów zagrożonych na terenie Miasta i Gminy Skawina wraz z wykazaniem ich stopnia aktywności*
- SUIKRPG - *Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Skawina*
- SRPS - *Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Skawina na lata 2016 – 2022*
- PM - *Plan mobilności dla Gminy Skawina*
- UMiGS - *Urząd Miasta i Gminy Skawina*
- UMWM - *Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego*
- US - *Urząd Skarbowy*
- WPBRD - *Wojewódzki Program Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego dla Województwa Małopolskiego*
- WIOŚ - *Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska*

Spis treści

Wstęp	4
W uzupełnieniu wstępu	5
Przyjęta metoda pracy	6
I. Ludzie	8
1.1 Ludzie – wnioski z analizy danych	8
1.2 Ludzie – głos mieszkańców	12
II. Mobilność	20
2.1 Mobilność – wnioski z analizy danych	20
2.2 Mobilność – głos mieszkańców	26
III. Środowisko	35
3.1 Środowisko – wnioski z analizy danych	35
3.2 Środowisko – głos mieszkańców	45
IV. Ekonomia	54
4.1 Ekonomia – wnioski z analizy danych	54
4.2 Ekonomia – głos mieszkańców	62
V. Życie	70
5.1 Życie – wnioski z analizy danych	70
5.2 Życie – głos mieszkańców	79
VI. Zarządzanie	113
6.1 Zarządzanie – wnioski z analizy danych	113
6.2 Zarządzanie – głos mieszkańców	120
Zakończenie – podsumowanie dialogu z mieszkańcami	130
Załącznik nr 1 Zestawienie spotkań konsultacyjnych	136

Wstęp

Przedstawiamy Państwu przegląd najważniejszych problemów i wyzwań dla gminy Skawina. Opracowanie zostało przygotowane w ostatnim kwartale 2019 r. i prezentuje dane i zjawiska aktualne na ten czas. Materiał ten oparł się o analizę dokumentów strategicznych i polityk gminnych aktualnych na rok 2019, danych dostępnych w rejestrach publicznych i urzędowych oraz literaturę przedmiotu. Kluczowym źródłem wiedzy był dialog z mieszkańcami, w ramach organizowanych spotkań konsultacyjnych oraz ankiety badania opinii. Korzystaliśmy również z informacji uzyskanych dzięki spotkaniom branżowym i wywiadom z przedstawicielami jednostek gminnych, powiatowych i organizacji pozarządowych oraz środowiskiem przedsiębiorców.

Raport podzielony jest na osiem części. W pierwszej z nich bardziej szczegółowo prezentujemy naszą metodę pracy. W kolejnych przedstawiamy wnioski z analiz i dialogu z mieszkańcami, w sześciu ważnych wymiarach funkcjonowania gminy: ludzie, życie, zarządzanie, mobilność, środowisko i lokalna ekonomia. Ostatnią część stanowi zakończenie, prezentujące m.in. priorytety rozwojowe wskazane przez mieszkańców, którzy wypełnili ankietę.

Mamy nadzieję, że materiał będzie stanowił ważny punkt wyjścia do dalszych działań planistycznych, a informacje w nim zebrane pomogą sformułować kluczowe kierunki rozwoju gminy Skawina.

Na koniec wstępu informujemy o przyjętych zasadach językowych:

- bardzo istotnym elementem raportu są wypowiedzi mieszkańców w formie cytatów; zapisane zostały kursywą na zielonym tle; jeśli we fragmencie zapisanym kursywą, pojawia się fragment zwykłego tekstu, oznacza to przypis redakcyjny lub wtrącenie autorów raportu
- jeżeli cytaty tylko fragmentarycznie uzupełniają wywód autorów, zrezygnowano z zielonego tła, zachowując kursywę
- za wielkim słownikiem ortograficznym PWN - tam, gdzie słowo „gmina” pojawia się kontekście działań czy decyzji Urzędu Miasta i Gminy Skawina, autorzy podsumowania posługują się dużą literą, tam gdzie oznacza obszar geograficzny małą literą
- tam, gdzie słowa „burmistrz” , „wojewoda” itp. zastępują imię i nazwisko konkretnej osoby, zapisane są dużą literą; słowa nazywające funkcję w strukturach, pisane są z małej litery

Życzymy owocnej lektury!

Zespół Redakcyjny

Styczeń 2020 r.

W uzupełnieniu wstępu

W marcu 2020 r., niespełna kwartał po przygotowaniu raportu, nastąpiła pandemia koronawirusa 2019-nCoV. Analizując zapisy raportu, należy wziąć więc pod uwagę fakt, iż na przestrzeni kolejnych miesięcy od ogłoszenia pandemii (do dwóch lat) dużym wyzwaniem będzie poradzenie sobie z jej skutkami. Obecnie wiadomo już, że takie sektory jak: transportowy, logistyczny, gastronomiczny, turystyczny, hotelowy, oraz sektor eventowy czy handlowy w bardzo poważnym stopniu odczują skutki wystąpienia pandemii. Należy spodziewać się, że duża część firm może upaść, a skutkiem tego będzie znaczące obniżenie siły nabywczej mieszkańców miasta i gminy. Zjawisko to w konsekwencji nie pozostanie bez wpływu na sytuację finansową samorządu. Istotny spadek wpływów podatkowych, dodatkowe koszty związane z funkcjonowaniem systemu zdrowotnego czy spadek efektywności działania całej administracji w czasie trwania pandemii, ograniczy możliwości aktywnego działania i realizacji projektów rozwojowych. Sytuacja ta tworzy zupełnie nowe uwarunkowania rozwojowe, które powinny być bacznie na bieżąco obserwowane, oraz które bez wątpienia wpłyną na priorytety i plany rozwojowe samorządów.

Zespół Redakcyjny

Maj 2020 r.

Przyjęta metoda pracy

Analizę sytuacji gminy Skawina oparliśmy o sześć obszarów strategicznych: ludzie, życie, zarządzanie, mobilność, środowisko i lokalna ekonomia. Każdy z nich dotyczy innego zakresu funkcjonowania gminy, choć część wątków będzie wspólnych dla wybranych obszarów. W obszarze „Ludzie” analizujemy współpracę samorządu z mieszkańcami. „Mobilność” to kolejny obszar, badamy w nim warunki do swobodnego poruszania się po gminie i poza nią. W „Środowisku” skupiamy się na ochronie zasobów przyrodniczych oraz bezpieczeństwie środowiskowym. Sytuację gospodarczą gminy analizujemy w ramach obszaru „Ekonomia”. „Życie” to cała sfera aspektów funkcjonowania gminy, które wpływają na wysoką jakość życia jej mieszkańców. Ostatni obszar to „Zarządzanie” - badamy w nim sferę kierowania gminą.

Pracę rozpoczęliśmy od stworzenia mapy problemów i wyzwań dla gminy Skawina w sześciu obszarach. Lista ta powstała w oparciu o analizę danych statystycznych, polityk i dokumentów strategicznych obowiązujących w gminie oraz literatury przedmiotu. Równocześnie prowadziliśmy wywiady bezpośrednie z wybranymi pracownikami Urzędu. Tematem rozmów były zarówno kwestie branżowe, stanowiące przedmiot pracy rozmówcy w Urzędzie, jak również kwestie „ogólno-urzędowe” dotyczące funkcjonowania jednostki jako instytucji, oraz dialogu i współpracy z mieszkańcami. W sumie przeprowadziliśmy ponad 10 wywiadów z przedstawicielami poszczególnych wydziałów oraz kierownictwem Urzędu.

Następnym krokiem była rozmowa z mieszkańcami. Od września do listopada 2019 r. odbyliśmy 8 spotkań konsultacyjnych, organizowanych w różnych lokalizacjach. Zapraszaliśmy na nie mieszkańców z całej gminy. Przedmiotem rozmowy były problemy i potrzeby mieszkańców miasta i sołectw, pytaliśmy również o atuty i mocne strony zamieszkania w gminie. Uzupełnieniem było 6 spotkań branżowych, dotyczących wybranych obszarów tematycznych. Tutaj, oprócz mieszkańców, zapraszaliśmy przedstawicieli lokalnych instytucji i organizacji, oraz środowiska przedsiębiorców. Listę i tematykę spotkań znajdziecie Państwo na końcu dokumentu w załączniku nr 1. Wydarzenia te miały charakter otwarty tj. mógł w nich uczestniczyć każdy chętny mieszkaniec gminy. Informacja o spotkaniach była zamieszczana na stronie internetowej gminy i jej profilu Facebook, była rozsyłana drogą e-mail, SMSową, oraz za pośrednictwem aplikacji Systemu Powiadamiania Mieszkańców – eSkawina. Ponadto w Broszurze Informacyjnej wydawanej przez Gminę został zamieszczony artykuł oraz ankieta badająca opinię mieszkańców. Dodatkowo posiłkowano się ogłoszeniami w parafiach oraz w placówkach oświatowych zlokalizowanych na terenie gminy. Każde ze spotkań konsultacyjnych było rejestrowane i pisemnie podsumowane. Wzięło w nich udział w sumie ponad 200 mieszkańców.

Aby dotrzeć do szerszego grona osób, przygotowaliśmy dodatkowo ankietę badania opinii mieszkańców. Ankieta ta cieszyła się sporym zainteresowaniem, była dostępna zarówno online, jak i w formie papierowej. Celem ankiety było ocenienie przez mieszkańców

wybranych zagadnień dotyczących jakości życia w gminie. Ankietowani oceniali 29 kwestii, wskazywali, które z nich uległy poprawie, a które pogorszeniu w ostatnich 3 latach. Ich zadaniem było również wyznaczenie pięciu priorytetowych obszarów rozwoju gminy Skawina.

W ankiecie wzięło udział 1438 mieszkańców gminy, z czego 2/3 stanowili mieszkańcy miasta, a 1/3 mieszkańcy wsi. Prawie 60% ankietowanych mieszkańców to kobiety. Wśród osób, które wypełniły ankietę znaleźli się przedstawiciele wszystkich grup wiekowych. Najmniej liczną grupą są osoby młode w przedziale 0-18 lat (81 osób). Najliczniejszą grupą są osoby w wieku 35-45 lat – ankietę wypełniły aż 393 osoby w tym wieku. Ponad połowę ankietowanych stanowili mieszkańcy w wieku 26-45 lat (53%), zaś 234 respondentów (17%) zalicza się do przedziału wiekowego powyżej 56 roku życia. W ankiecie wzięli udział mieszkańcy reprezentujący wszystkie poziomy wykształcenia - od podstawowego po wyższe. Zarejestrowaliśmy najwięcej respondentów z wyższym wykształceniem - 703 osoby, najmniej z gimnazjalnym i podstawowym – tylko 80 osób.

Raport ten zbiera wnioski z obu etapów naszej pracy. W każdym z sześciu opisanych obszarów strategicznych, znajdziecie Państwo podsumowanie analizy danych oraz głosy płynące z ankiety, ze spotkań z mieszkańcami i spotkań branżowych. Aby w jak największym stopniu oddać głos mieszkańcom miasta i gminy Skawina, w raporcie szeroko posługujemy się anonimowymi cytatami z wypowiedzi uczestników spotkań. Chcemy w ten sposób pokazać ich różnorodne doświadczenia i obserwacje oraz pomysły, których w trakcie konsultacji zebrał się spory zasób. W naszej ocenie - mimo, że miejscami oceny mieszkańców bywają (zbyt) surowe i emocjonalne - niosą kluczowe wskazówki warte wykorzystania w dalszej pracy. Pokazują też istotny aspekt, jakim jest zaangażowanie mieszkańców w sprawę gminy. Jest to kluczowy potencjał dla samorządów, które podejmują wyzwanie zarządzania rozwojem w oparciu o rzeczywisty dialog obywatelski. Wyzwanie to wymaga gotowości do konfrontacji z oceną mieszkańców, a także umiejętności godzenia oczekiwań i potrzeb różnych grup społecznych z realnością finansową gminy, jednocześnie uwzględniając dobro całej wspólnoty. Warto więc docenić odwagę samorządów podejmujących ten wysiłek, tym bardziej, że nie ma prostej instrukcji „jak to robić?”. Samorzady decydujące się na to wyzwanie, przecierają szlaki w poszukiwaniu ścieżki budowania współodpowiedzialności mieszkańców za los swojej wspólnoty.

I. Ludzie

W tym obszarze badamy relacje samorządu z mieszkańcami. Przyglądamy się jak Gmina informuje mieszkańców o planowanych działaniach, jak konsultuje z nimi podejmowane decyzje i zamierzenia. Zastanawiamy się czy mieszkańcy mają realny wpływ na podejmowane przez samorząd decyzje, oraz w jakim zakresie mogą być współrealizatorami planowanych działań. Analizujemy więc formy i mechanizmy współdziałania z mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi. Przyglądamy się też kulturze współpracy - na ile oparta jest ona na otwartości, wzajemnym zaufaniu i poczuciu współodpowiedzialności za miasto i gminę. Pytamy również o aktywność mieszkańców – czy chcą uczestniczyć w dialogu z władzami i korzystać z możliwości, które daje partycypacja obywatelska?

1.1 Ludzie – wnioski z analizy danych

Przedstawiamy problemy, wyzwania i potencjały w obszarze LUDZIE zidentyfikowane w oparciu o analizę danych statystycznych, polityk i dokumentów strategicznych obowiązujących w gminie, oraz wnioski z wywiadów bezpośrednich z pracownikami Urzędu.

- **MAŁO EFEKTYWNY SYSTEM KOMUNIKACJI Z MIESZKAŃCAMI PRZY ROSNĄCYM ZAPOTRZEBOWANIU NA INFORMACJĘ**

Mieszkańcy gminy oczekują systematycznej i pełnej informacji o prowadzonych przez Urząd działaniach. W związku z niedoborem kadry wydział odpowiedzialny za działania informacyjno-promocyjne nie jest w stanie rozwijać na bieżąco systemu komunikacji z mieszkańcami i optymalnie wykorzystywać wszystkich dostępnych narzędzi informacji. W celu usprawnienia komunikacji z mieszkańcami zostało utworzone stanowisko rzecznika Urzędu Miasta i Gminy w Skawinie. Mieszkańcy coraz chętniej wykorzystują nowe media do komunikacji z Urzędem [źródło: wywiady].

W ocenie przedstawicieli Gminy, poza wzmocnieniem działań informacyjno-komunikacyjnych, niezbędne jest podjęcie działań kreujących markę gminy Skawina i rozszerzenie działań promocyjnych [źródło: wywiady].

- **WCIAŻ NISKA, CHOĆ SYSTEMATYCZNIE ROSNĄCA AKTYWNOŚĆ OBYWATELSKA I SPOŁECZNA MIESZKAŃCÓW, CORAZ CZĘSTSZE PODEJMOWANIE FUNKCJI KONTROLI SPOŁECZNEJ PRZEZ OBYWATELI**

Poziom aktywności obywatelskiej i społecznej, choć rośnie, wciąż jest niższy niż średnia powiatowa i wojewódzka. Frekwencja w wyborach samorządowych w 2018 r. w gminie Skawina wyniosła 50,12%, była niższa o ponad pięć procent niż średnia dla kraju (55,26%) i o ponad dwa procent niż średnia dla województwa małopolskiego (52,20%), a dla powiatu krakowskiego niższa o ponad siedem punktów procentowych (57,33%)[źródło: BDL GUS].

Systematycznie rośnie liczba organizacji pozarządowych. W 2015r. liczba NGO¹ na 10 000 mieszkańców wyniosła 23, w 2016 r. – 25, 2017 r. – 28, 2018 r. – 27. Nadal jednak są to wartości niższe niż wskaźniki dla województwa (37 organizacji na 10 tys. mieszkańców) i powiatu (33 NGO na 10 tys. mieszkańców – 2018r.) [źródło: BDL GUS].

Liczba petycji kierowanych do Burmistrza z roku na rok jest coraz większa – w 2019 r. – 25 petycji, 2018 r. – 14, 2017 r. – 8, 2016 r. – 7) i Rady Miejskiej (2019 r. 6 petycji, 2018 r. – 1, 2017 r. – , 2016 r. –). Podobnie, jeśli chodzi o liczbę wniosków o dostęp do informacji publicznej (2016 r. – 60 wniosków, 2017 r. – 165, 2018 r. – 205, 2019 r. – 220) [źródło: UMiG w Skawinie]

Formy zgromadzeń publicznych są sporadycznie wykorzystywane przez mieszkańców, głównie przez organizacje pozarządowe i instytucje publiczne (2017 r. – 6, 2018 r. – 4) [źródło: UMiG w Skawinie]

Przedstawiciele Gminy podkreślają rosnącą aktywność mieszkańców w komunikacji z samorządem w nowych mediach [źródło: wywiady]. Zapisy Gminnego Programu Rewitalizacji wskazują na nieliczne działania adresowane do uczniów włączające ich w aktywność społeczną oraz słabą edukację obywatelską w szkołach [źródło: GPR].

- **SYSTEM DIALOGU I AKTYWIZACJI MIESZKAŃCÓW, CHOĆ CORAZ BOGATSZY W NARZĘDZIA, WYMAGA DALSZEGO ROZWOJU**

Gmina rozwija narzędzia dialogu z mieszkańcami. Powstał Portal Partycypacji Społecznej www.konsultacje.gminaskawina.pl. W ocenie przedstawicieli Gminy, rozwiązanie to wymaga dobrego zakorzenienia w Urzędzie, tak aby efektywnie rozwijało dialog obywatelski. Niezbędna jest również promocja wykorzystania Portalu wśród mieszkańców. Proces przygotowania i realizacji konsultacji społecznych w Urzędzie wymaga merytorycznego wzmocnienia i lepszej koordynacji. Osoby odpowiedzialne za realizację konsultacji społecznych w poszczególnych wydziałach, potrzebują wsparcia w zakresie planowania procesów i ich praktycznej realizacji (rozmowy z mieszkańcami). Warto pomyśleć o programach edukacyjnych w tym zakresie oraz budowaniu poczucia misji prowadzonych działań. Realizacja poszczególnych procesów konsultacyjnych wymaga ścisłej współpracy poszczególnych komórek Urzędu, odpowiedzialnych za

¹ Powszechnie używany skrót od non-government organisation – z ang. organizacja pozarządowa

standardy konsultacji. W ocenie wydziału odpowiedzialnego za koordynację konsultacji społecznych w Urzędzie nie dysponuje on wystarczającymi zasobami osobowymi, czasowymi oraz kompetencyjnymi, aby w satysfakcjonujący sposób nadzorować organizowane procesy konsultacji. [źródło: wywiady].

Gmina w 2016 r. wprowadziła kolejne narzędzie partycypacji obywatelskiej jakim jest budżet obywatelski. Odbyły się trzy jego edycje. W 2016r. 27 projektów poddano pod głosowanie, 5 projektów zostało rekomendowanych do realizacji, oddano 10 340 poprawnych głosów. W 2017r. – 12 projektów w głosowaniu, 11 227 oddanych głosów, 6 projektów rekomendowanych do realizacji; w 2018 r.– 13 projektów w głosowaniu, 14 911 oddanych głosów, 6 projektów rekomendowanych do realizacji [źródło–dokumentacja procesu, protokoły]. W 2019r. zmieniła się formuła budżetu. Zgodnie z decyzją Burmistrza podjętą po szerokich konsultacjach, środki przeznaczane do tej pory na budżet obywatelski, zostały rozdystrybuowane wśród jednostek pomocniczych w wysokości 25 tys. dla każdej. O przeznaczeniu środków w jednostce decyduje się w głosowaniu podczas zebrań wiejskich/osiedlowych.

W Gminie funkcjonują ciała dialogu - Rada Seniorów, Rada Przedsiębiorczości, Rada Społeczna ds. Ochrony Powietrza, Gminna Rada Działalności Pożytku Publicznego. W ocenie przedstawicieli Gminy dla podniesienia skuteczności działania - ciała te wymagają głębszego zakorzenienia w środowisku, które reprezentują oraz wypracowania efektywnego modelu pracy [źródło: wywiady].

W gminie brakuje wykorzystania coraz bardziej popularnych narzędzi aktywizujących mieszkańców, takich jak inicjatywa lokalna i regranting dla grup nieformalnych [źródło: dane UMiG w Skawinie]

▪ **ROSNĄCY, CHOĆ WCIAŻ SŁABO WYKORZYSTANY, POTENCJAŁ WSPÓŁPRACY Z ORGANIZACJAMI POZARZĄDOWYCH JAKO PARTNEREM SPOŁECZNYM GMINY**

Rosnący przedmiotowy, podmiotowy i finansowych zakres współpracy gminy z organizacjami pozarządowymi (liczba przekazanych do realizacji zadań: 2015 r. – 92, 2016 r. - 122, 2017 – 135, 2018 r. – 160; wartość przekazanych dotacji: 2015 r. – 855 385,75 zł, 2016 r. - 1 021 854,89 zł, 2017 – 1 135 840,94 zł, 2018 r. – 1 193 644,21 zł; [źródło: Sprawozdania realizacji Programu Współpracy].

Potencjał większości skawińskich organizacji pozarządowych nie pozwala na realizację dużych zadań, w tym z zakresu pomocy społecznej. Gmina /jednostki gminne bądź samodzielnie realizują te zadania (np. MGOPS - Dzielne Domy Pobytu Osób Starszych, Centrum Wsparcia dla Opiekunów Osób Niezależnych) bądź zlecają je organizacjom pozarządowym z poza terenu gminy (np. Centrum Wsparcia Organizacji Pozarządowych, Placówka Wsparcia Dziennego dla Dzieci). Wyjątkiem są Warsztaty Terapii Zajęciowej i jadłodajnia prowadzone przez lokalne organizacje pozarządowe [źródło: wywiady].

Gmina od kilku lat podejmuje współpracę ze zorganizowanymi grupami mieszkańców w obszarach poza społecznych, przykładem jest Rowerowa Skawina czy Skawiński Alarm

Smogowy. W ocenie przedstawicieli Urzędu potrzebne jest podejście systemowe w tym zakresie. Niezbędna jest diagnoza potrzeb/zadań, które mogą stanowić przedmiot współpracy z mieszkańcami i organizacjami pozarządowymi w takich obszarach jak: zieleń, przestrzeń publiczna, ekologia, mobilność czy zdrowie. [źródło: wywiady].

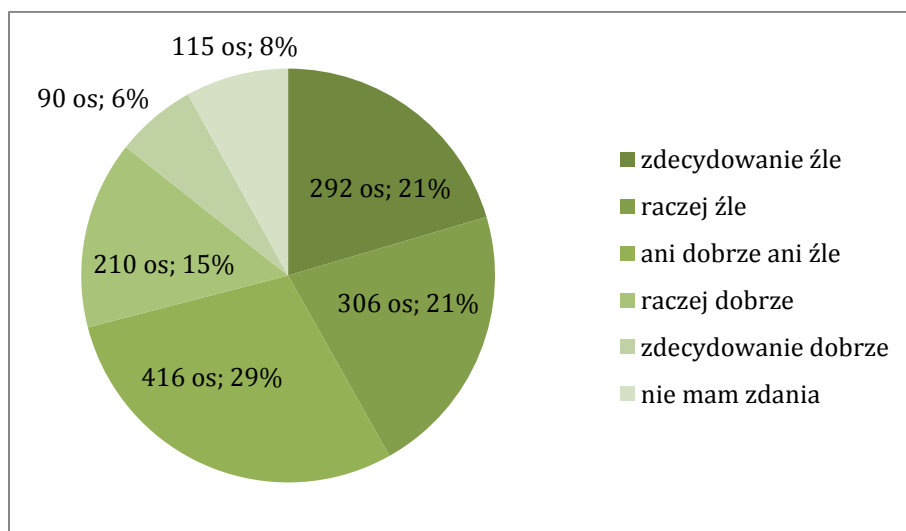
1.2 Ludzie – głos mieszkańców

W tej części przedstawiamy podsumowanie głosów i opinii wyrażonych przez mieszkańców w obszarze LUDZIE. Źródłem zebranych informacji są konsultacje społeczne - wyniki przeprowadzonej wśród mieszkańców ankiety oraz głosy ze spotkań konsultacyjnych.

ANKIETA BADANIA OPINII

Ze względu na szeroki zakres tematyczny ankiety, kwestia współpracy Gminy z mieszkańcami nie była poruszana w niej zbyt obszernie, poświęcone temu zostało jedno pytanie. W odpowiedziach na pytanie: *Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) współpracę z gminą?* dominowały oceny negatywne (zdecydowanie źle i raczej źle – 42% odpowiedzi). Oceny pozytywne stanowiły jedynie 21% wszystkich odpowiedzi. Stosunkowo wiele osób wyraziło ambiwalentny stosunek do współpracy z Gminą udzielając odpowiedzi „ani dobrze ani źle”. W sumie ocen neutralnych było 37%.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) współpracę z gminą (np. informację, komunikację, możliwość wplywania na decyzje gminy)? [N=1429]

SPOTKANIA KONSULTACYJNE

Głosy ze spotkań konsultacyjnych niosą więcej informacji dotyczącej opinii mieszkańców nt. współpracy z Gminą. **Dostęp do pełnej informacji i realny wpływ na działania prowadzone przez samorząd** - to często pojawiający się postulat. Konsekwentne i systematyczne informowanie o prowadzonych przez Urząd działaniach, z wykorzystaniem różnych kanałów

dystrybucji informacji (nie tylko internetu) - takie oczekiwanie wyraziła liczna grupa mieszkańców.

Potrzeba większej liczby informacji, więcej komunikacji, takiej prawdziwej komunikacji, otwartości, informowania o sprawach, które się toczą w Urzędzie. Im więcej informacji tym mniej dyskusji na FB. Potrzebne jest też reagowanie na FB na dyskusje, jeśli w dyspozycji Gminy są dane i informacje, które mogą zweryfikować jakiś fakt i uspokoić rozgrzane głowy, to powinny się pojawiać też na FB.

A sprawa ciągów pieszo-rowerowych... Te ciągi to bardzo dobry pomysł. Ale budowę przerwano, nie wiadomo dlaczego, to co wybudowano jest rozbierane, niszczona jest zieleń. (...)

Brak informacji dla mieszkańców co się dzieje w gminie, co się udało wykonać, informacji konkretnej przez kogoś zarządzanej.

Najwięcej informacji o gminie jest na FB, trzeba poprawić stronę www.

Słaba komunikacja w mediach (profil gminny raz działa, raz nie, brak profili wydziałów).

Informowanie mieszkańców w gminie wygląda bardzo słabo. Nie wszyscy czytają stronę gminy. Należy używać innych kanałów i informować wcześniej.

Nie wszyscy są internetowi. Powinien być dodatek dla seniorów w biuletynie gminnym.

Powinna być gdzieś skrzynka, gdzie można zgłaszać potrzeby.

Rozgoryczenie części mieszkańców powoduje przekonanie, że zgłaszane w przeszłości problemy i potrzeby często pozostają bez reakcji Gminy.

Najgorsze jest to, że mówi się o problemach na zebraniach wiejskich, mówi się radnym, to są problemy, które się powtarzają, tak naprawdę Rada Miejska niewiele w tym kierunku działa, żeby to zmienić.

Poszło pismo o zmianę rozkładu (kilkuminutowe przesunięcie) – od 2 miesięcy czekam na odpowiedź. Nie ma reakcji.

Wielokrotnie te problemy były już zgłaszane, po co mamy znowu zgłaszać, czemu to służy?

Wiele inwestycji jest obiecywane od lat. Bez ich realizacji mieszkańcy będą sfrustrowani i nie będą chcieli współpracować. Chodzi głównie o kanalizację, oświetlenie, utrzymanie dróg we właściwym stanie. Bez tych podstaw ciężko będzie o współpracę.

Brak aktywności oraz komunikacji z radnymi.

Dużą frustrację wśród mieszkańców rodzi poczucie braku realnego wpływu na sytuację związaną z zanieczyszczeniem powietrza.

WIOŚ jako instytucja już tyle razy się skompromitował, że nie ma (...) autorytetu u mieszkańców. (...)

Problemem znaczącym jest to, że głos mieszkańców liczy się mniej, mniej bierze się pod uwagę, niż głos przedsiębiorców.

Decyzja dotycząca poszerzenia strefy dla Valeo pokazuje problem. W ostatniej chwili zgłoszony przed Radą Miasta taki wniosek, nie byli poinformowani ludzie, nawet radni. Formalnie jest to poprawne, Burmistrz może tak zrobić. Ale nie jest to dobra praktyka. Praktycznie nikt kto się interesował tematem, nie mógł zareagować, żadna strona społeczna nie była w stanie zareagować, radni nie byli w stanie zapoznać się ze sprawą. Prawnie było to dopuszczalne, ale nie jest to dobra praktyka.

Organizowane przez Gminę konsultacje społeczne budzą mieszane uczucia - część mieszkańców wyrażało głosy krytyczne, część doceniło wysiłki i zwróciło uwagę, że w Skawinie dzieje się znacznie lepiej niż w ościennych samorządach. Mieszkańcy dostrzegają również konieczność udziału dwóch stron w dialogu oraz wskazują na potrzebę uporządkowania tych relacji i dookreślenia zakresu możliwych decyzji. Pojawiły się też krytyka wobec komunikacji i współpracy z radnymi.

Problem konsultacji społecznych – jeśli są robione (przestrzeni, innych wniosków, czeokolwiek), nawet jeśli idę, zgłaszam uwagi, to potem nie widzę, że zostały naniesione, dlaczego nie zostały uwzględnione.

Gmina słucha mieszkańców, odbywają się takie spotkania, jak to dziś.

Dobry kontakt z urzędem.

Zaangażowanie władz lokalnych w potrzeby mieszkańców.

Spotkania z mieszkańcami się odbywają, w sąsiedniej gminie gdzie mieszkają moi rodzice, nic takiego się nie dzieje.

Mieszkańcy nie przychodzą na spotkania konsultacyjne, ale zaraz na FB będą narzekania i krytyka.

Źle skoordynowana komunikacja gminy z mieszkańcami w zakresie planowanych działań, czasami obserwuję zbyt duży wpływ mieszkańców. Np. w zakresie nasadzeń - urząd ma plan, mieszkańcy wnoszą sprzeciw i wynikają z tego problemy, raczej powinna być decyzyjność jednostki miejskiej. Zbyt duży wpływ mieszkańców utrudnia pracę.

Obok głosów krytycznych, mówiąc o mocnych stronach życia w gminie Skawina mieszkańcy wskazali na *stosunkowo krótką ścieżkę pomiędzy mieszkańcami a strukturami władzy lokalnej, (...)* oraz *otwartość urzędu na mieszkańców i kontakt z nimi*. W ocenie uczestników konsultacji jest **widoczna zmiana w jakości obsługi mieszkańców, przyjaznym stosunku urzędników do klientów.**

Choć uczestnicy konsultacji dostrzegają dużą aktywność mieszkańców w walce o czyste powietrze, generalna ocena aktywności społecznej jest raczej niska, zarówno na linii dialogu z władzą jak i w obszarze integracji społecznej.

Słaba aktywność mieszkańców – widzimy nawet po dzisiejszym spotkaniu. Może ktoś jeszcze by dodał coś nowego. Jeśli chodzi o zaangażowanie mieszkańców to Rada Sołecka musi włożyć wiele wysiłku w to, żeby tych mieszkańców w jakikolwiek sposób ściągnąć na tą imprezę. To też jest jakiś symptom nie wiadomo czego, bo dawniej było odwrotnie, bo jeśli się organizowało jakiś piknik, cokolwiek, to ludzie przychodzili.

Z drugiej strony, w wydarzeniach które się dzieją tu w dworku, to mniejszość ludzi przyjeżdża z Radziszowa. Więcej jest ze Skawiny, z Krakowa. Nie ma znaczenia jaki to rodzaj wydarzenia. Ludzie na coś oczekują, a jak się to stworzy, to mają wymówki, że nie widzieli, nie słyszeli, że fajny film był w telewizji.

Małe zaangażowanie i zainteresowanie mieszkańców Skawiny jej problemami.

Plusem są aktywni mieszkańcy, np. ci którzy walczą o czyste powietrze. Część mieszkańców jest obojętna ale są ludzie aktywni, którzy motywują burmistrza do rozwiązania problemów. Ci mieszkańcy są ale rozbudzić trzeba ich potrzebę działania !!!

Spółeczność potrafi się zmobilizować w sytuacjach trudnych.

Rozwijanie aktywności mieszkańców jest wyzwaniem, mieszkańcy postulują działania edukacyjne i wspierające (mentoringowe, formalnie, prawnie, kampanie informacyjne i edukacyjne, promocja udziału w wyborach), podkreślają konieczność stworzenia warunków do oddolnej aktywności.

O te zainteresowania też trzeba pytać. Jest potrzebna integracja. Jak będzie miejsce, to sąsiedzi sobie taką integrację sami zrobią. Bez tego miejsca zapalimy gdzieś ognisko, wypijemy piwo, będziemy mieć problemy bo przyjedzie straż miejska.

Rozważając aktywność mieszkańców uczestnicy konsultacji zwrócili uwagę na trzy grupy wiekowe, które warto w tym wątku szczególnie wzmocnić: dzieci, młodzież oraz seniorów.

Uczniowie powinni mieć też większe kompetencje do władzy w szkole.

Mała aktywność społeczna – samorządowa młodzieży. W naszej szkole uczniowie z własnej inicjatywy chcieli się podjąć zamontowania wodopojów. Teraz uczniowie przynoszą wodę w butelkach plastikowych, to powoduje zanieczyszczenie. Ale jak szkoła bierze takie poidła w dzierżawę, to nie są koszty. Woda jest zdatna do picia, filtrowana. No i to ogranicza zużycie plastiku. Uczniowie wychodzą z taką inicjatywą, przedstawiają kosztorys, ale nie ma na to pieniędzy. Dyrektor czy inne osoby mówią, że się nie da. Panie z biblioteki nie są w stanie zakupić części lektur, bo nie ma na to pieniędzy. Nie chodzi o jakieś wymyślne książki, ale lektury.

Dorośli w naszym mieście boją się młodzieży, boją się wpuszczać w niektóre miejsca. Młodzież ucieka do Krakowa, bo tam im oferują więcej. Brakuje miejsca gdzie, kto się nimi zaopiekuje. Jest duża podejrzliwość, jak tylko młodzież się pojawi, to już są podejrzenia, że zrobią coś złego. Mało osób się nad tym pochyla (uwaga od nauczycielki).

O aktywności młodych i seniorów, podobnie jak w przypadku całej społeczności mieszkańców, myśli się w dwóch perspektywach – wpływu na rzeczywistość, oraz podejmowania aktywności społecznej, kulturalnej czy edukacyjnej.

Tworzenie lokalnych ośrodków wsparcia ale nie chodzi tylko o wsparcie ale budowanie aktywności. Potrzebujemy takie kluby seniora. Dobrym przykładem jest Rada Seniorów... Szansą jest większa partycypacja seniorów, ale i młodzieży w tworzeniu „materii miasta”. (...)

Edukacja osób starszych czyli warto pokusić się o stworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku z włączeniem mieszkańców wsi... Bo ta Rada Seniorów to przez 4 lata nic nie zrobiła. Poza tym, że kilka razy się spotkała na spotkaniach nazwijmy kulinarnych, ale nic nie zrobiła. Choć ma w statucie inicjatywę.

Zapraszaliśmy przedstawicieli Rady Seniorów do naszego klubu od dwóch lat. Nikt się nie pojawił. Nie wiedzieliśmy jakie plany ma Rada Seniorów, czym się zajmuje. W statucie należy zapisać większą liczbę miejsc dla przedstawicieli miasta.

Co robi Rada Seniorów? Powinni złożyć sprawozdanie za ostatni rok działania. Nikt nie wie co zrobili.

Rola seniorów jako liderów, to już się dzieje w Skawinie... W niektórych sołectwach lokalni liderzy, sołtysi to osoby na emeryturze. Zaczyna się to ale brakuje wsparcia – super, że to robicie, pokażcie się, zarażajcie innych...

Brakuje poczucia odpowiedzialności za to co tutaj tworzymy; ja myślę o konsultacjach społecznych. Wspominana dzisiaj Rada Seniorów jest partnerem do rozmowy dla Miasta. Więc potrzebny jest dialog z tą grupą, w ten sposób można ją uczynić sprawczą. Ta grupa umyka trochę.

Podsumowując: tworzenie warunków do działania, umiejętne wsparcie, wykorzystanie dobrych przykładów, wzmacnianie realnych kompetencji i możliwości wpływu – to warunki niezbędne, aby dobrze korzystać z potencjału mieszkańców gminy.

Liczne organizacje pozarządowe (stowarzyszenia i fundacje) działające lokalnie, to – w ocenie mieszkańców - mocna strona gminy. Uczestnicy konsultacji doceniają pomoc oferowaną organizacjom przez samorząd.

Duża pomoc dla NGO.

Kierunek współpracy z organizacjami - otwartość, kontakt.

Jest to wyzwanie, ale się dzieje, chodzi o centrum wsparcia organizacji pozarządowych. Inkubator, siedziba dla NGO gdzie będą dostępne podstawowe materiały do prowadzenia działalności, żeby była to przestrzeń nieodpłatna. (...) Im więcej wsparcia dla organizacji będzie, tym więcej będzie takich historii sukcesu, to się sprawdza!

Jako duży problem wskazywano dostęp do funduszy.

Organizacje, które coś chcą zrobić, zderzają się z naszą gminą, w której mamy konkursy ofert i jest 40 tys. i wygrywają 4 projekty po 10 tys. I dla reszty nie ma pieniędzy. Organizacje mają mnóstwo pomysłów, energii do działania i chciałyby działać, ale zderzają się o to, że nie ma pieniędzy.

Nawet jak są jakieś stowarzyszenia, ludzie chętni do działania od razu się im podcina skrzydła – 30% wkładu własnego.

Środki na cele kulturalne na wsiach. Cokolwiek się chce zrobić, Gmina ma oczekiwania – macie stowarzyszenie, niech stowarzyszenie zrobi, współfinansuje, szuka sponsorów. W mieście jak się patrzy jest pełna oferta dla dzieci, dla starszych. Nikt nie oczekuje, żeby przyjść w czynnie społecznym i zrobić coś.

Sport zjada najwięcej pieniędzy w kwestiach NGO.

Słabe wsparcie dla organizacji pozarządowych, które realizują sporą część zadań strategicznych + aktywizują społeczeństwo; większe fundusze, bo ekonomia zmusza do ograniczania albo zaniechania aktywności społecznej.

Zgłaszano postulaty dalszego rozwoju form wsparcia adresowanych do organizacji pozarządowych.

(...) U nas w gminie nie ma wyłączenia np. stowarzyszeń, które robią dobre rzeczy, posiadają zaplecze nieruchomości, żeby je zwalniać z podatku. Czyli my faktycznie musimy z rodziców ściągnąć te pieniądze, niektórzy je mają, ale niektórzy nie.(...)

Ułatwić organizacjom pozarządowym działania – łatwiejsze rozliczanie grantów. Np. do kwoty 5000 zł prostsze rozliczenie, bez tylu formalności.

Większa współpraca z organizacjami: większy budżet, szerszy wachlarz wsparcia.

Przy organizacji imprezy, festynu, jest problem związany z przepisami, np. kasa fiskalna. Gmina powinna w jakiś sposób pomagać w organizowaniu takich imprez. Powinna być stworzona komórka – my zgłaszamy, a Gmina rozwiązuje ten problem. Żeby się zajmowali pomocą przy organizacji. Fizycznie my wykonujemy, a całą papierologię wykonuje Gmina, ktoś kto siedzi w tym na co dzień. Nie chodzi o uzyskanie informacji, ale o pomoc w załatwieniu wszystkich formalności, ułatwienie procedury załatwiania.

Uaktywnienie mieszkańców – ciągle działają ci sami. Rozwój lokalnych stowarzyszeń, inicjatyw. Środki na to.

Koło nie może starać się o fundusze a przydałby się taki program grantowy dla kół.

Atutem gminy Skawina są bez wątpienia jej mieszkańcy - uczestnicy konsultacji. Im zależy, żeby w gminie dobrze się działo, żeby budowano właściwe warunki do rozwoju. Na spotkaniach konsultacyjnych obecni byli ci, którzy żyją tutaj *od dziada pradziada, nie wyobrażają sobie życia gdzie indziej*, czują się związani z tym miejscem, są *dumni ze swojej miejscowości*, którzy *kochają to miasto i tu pozostaną na zawsze*. Doceniają, że Skawina to *miasto w którym wszyscy się znają(...)* i nie są anonimowi. Chcą utrzymać jej wyjątkowy charakter, dbać o bogactwo zabytków historycznych, zachować walory przyrodniczo-krajobrazowe gminy. Boli ich zły PR Skawiny - *dawniej był dobry PR, bo były miejsca pracy, teraz smog stał się bardziej widoczny*. Chcą zmienić ten wizerunek, stąd są aktywnymi aktorami rozmowy o przyszłości gminy! Z drugiej strony, warto zwrócić uwagę iż, mimo że w ocenie części mieszkańców wizerunek gminy nie jest najlepszy, to wciąż notuje się dodatnie saldo migracyjne. Oznacza to, że w gminie osiedlają się nowi mieszkańcy (szczególnie na obszarach wiejskich) i jest ich licznie więcej, niż osób rezygnujących z zamieszkania w gminie.

Mieszkańcy zwracają również uwagę na potrzebę wzmocnienia systemu promocji wydarzeń lokalnych.

Muzeum regionalne dobrze działa, ale za mało mieszkańców wie o tym.

Słaba informacja o imprezach kulturalnych i sportowych (o większości z nich) a także o spotkaniach społecznych

W Skawinie jest dużo takich aktywności, które są, ale w ogóle nikt o nich nie wie. Na przykład szermierka, od kilku lat o tym marzyłem i zapisałem się w końcu, i jeżdżę do Krakowa na Krowodrze. A się dowiedziałem, że jest w Skawinie.

Jest w Skawinie sporo dyscyplin sportowych, w których osoby się udzielają i jakie osiągają efekty. Są osoby, które biorą udział w mistrzostwach Europy, ale to jest w ogóle nie rozpromowane.

Na plus - kilka razy widziałem plakaty spotkań AA czy anonimowych narkomanów. Dobrze, że to widać w przestrzeni publicznej, że nie jest to stygmatyzowana, że to normalna rzecz w takiej sytuacji, że trzeba szukać pomocy.

Działania informacyjno-promocyjne powinny uwzględniać rosnącą społeczność ukraińską w gminie.

Kilkukrotnie po rekrutacji do przedszkola, pojawiały się mamy dzieci ukraińskich z prośbą o przyjęcie do przedszkola i już było za późno, w takiej ulotce warto to zawrzeć, jak wygląda proces rekrutacyjny.

W ocenie mieszkańców bolączką jest **słaba promocja Skawiny**. Walory przyrodnicze i turystyczne gminy wymagają lepszego zadbania i szerszych działań informacyjnych. Ważne jest stworzenie pełnego systemu identyfikacji wizualnej i możliwość zakupu pamiątek związanych z tożsamością gminy.

Mamy też szpital w Radziszowie, który pełni funkcje. Jeśli mamy być miejscowością mieszkalną, bez przemysłu, to powinna być możliwość wypoczynku. Taką powinniśmy być miejscowością, w której się fajnie mieszka. Żebyśmy nie byli kojarzyli tylko ze smogiem. Gmina ma teraz taki zły PR, musimy zmienić ten wizerunek.

Powinna być zrobiona promocja turystyczna naszej gminy. Walorów turystycznych i zabytków.

Opisanie miejsc ważnych historycznie.

Potrzebny jest jednolity system identyfikacji wizualnej.

Skawina musi mieć wzmocnienie promocyjne, nie ma promocji Skawiny na zewnątrz. Na poczcie są widoków z Piwnicznej Zdrój ludzie przyjeżdżają do różnych instytucji i nie ma co dać. (...) Ja wyrażam interes ludzi którzy przyjeżdżają i chcą coś kupić. Gdzie indziej jest informacja turystyczna, są gadżety, tego u nas brak.

II. Mobilność

W tym obszarze badamy możliwości mieszkańców w zakresie przemieszczenia się w gminie i poza nią. Analizujemy dostępne rozwiązania dla różnych kategorii użytkowników dróg: pieszych (w tym także osób ze szczególnymi potrzebami), kierowców, rowerzystów oraz osób korzystających z transportu zbiorowego. Przyglądamy się infrastrukturze komunikacyjnej i drogowej – badamy, na ile realizuje zasady zrównoważonego systemu transportu.

2.1 Mobilność – wnioski z analizy danych

Przedstawiamy problemy, wyzwania i potencjały w obszarze MOBILNOŚĆ zidentyfikowane w oparciu o analizę danych statystycznych, polityk i dokumentów strategicznych obowiązujących w gminie, oraz wnioski z wywiadów bezpośrednich z pracownikami Urzędu.

NIEKORZYSTNA LOKALIZACJA GMINY W STRUKTURZE PRZESTRZENNO-FUNKCJONALNEJ AGLOMERACJI KRAKOWSKIEJ ORAZ BRAK JEDNOLITEJ POLITYKI TRANSPORTOWEJ

- **BRAK JEDNOLITEJ POLITYKI KOMUNIKACYJNEJ W ZAKRESIE POŁĄCZEŃ Z KRAKOWEM ORAZ OŚRODKAMI MIEJSKIMI W AGLOMERACJI**

W sytuacji wyczerpania się przepustowości głównej drogi łączącej Skawinę z Krakowem, należałoby postawić na przewozy komunikacją publiczną, skoordynowaną z węzłami przesiadkowymi na terenie Krakowa. Brak analiz w zakresie powiązań komunikacyjnych z ośrodkami na południe i zachód od Skawiny [źródło: PM, wywiady].

- **KONIECZNOŚĆ DZIAŁAŃ W ZAKRESIE OPTYMALIZACJI JAKOŚCI PODRÓŻY WEWNĄTRZGMINNYCH ORAZ POMIĘDZY GMINĄ A KRAKOWEM**

W 2014 r. najpopularniejszym środkiem transportu był własny samochód (41% podróży do Skawiny oraz 56% podróży do Krakowa), szczególnie niski był udział roweru jako preferowanego środka lokomocji (zaledwie 3% do Skawiny). Blisko 47% mieszkańców widzi potrzebę zmian w codziennych podróżach uznając je za męczące, czasochłonne i kosztowne [źródło: PM²].

Sytuacja nie uległa zmianie w 2019 roku. W podziale zadań przewozowych mieszkańców miasta Skawina wciąż dominuje samochód osobowy. Wśród kierunków codziennych

² Plan Mobilności dla Gminy Skawina

podróży dominują podróże po gminie (41,2%) oraz podróże realizowane do i z Krakowa, których łączny udział wynosi ponad 45%. 75% wszystkich badanych użytkowników autobusowego transportu zbiorowego w Skawinie – podróżowała do lub z Krakowa. Podróże wewnątrzgminne autobusowym transportem zbiorowym realizowało jedynie 23% badanych. [źródło: Interreg CE 1100 LOW-CARB³].

- **OGRANICZONE KOMPETENCJE GMINY W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA KLUCZOWYMI DROGAMI**

Zarządzanie systemem drogowym oraz inwestycjami w większości znajduje się poza kompetencjami Gminy. Większość dróg należy do Skarbu Państwa, a zarządzanie do GDDKiA⁴, Zarządu Dróg Powiatu Krakowskiego oraz Zarządu Dróg Wojewódzkich. Głównym zadaniem dla Gminy jest więc zarządzanie jakością transportu zbiorowego oraz przemieszczeń pieszych i rowerowych, które cechuje najmniejszy negatywny wpływ na jakość życia i środowisko, a z drugiej strony największy pozytywny wpływ na zdrowie mieszkańców [źródło: PM].

- **SILNE BARIERY W PRZESTRZENI IZOLUJĄCE MIASTO I GMINĘ W KIERUNKU PÓŁNOCNYM I PÓŁNOCNO-WSCHODNIM**

Od północnego-zachodu trwałą barierę komunikacyjną tworzy rzeka Wisła, a od północnego-wschodu przebieg autostrady A4 (jeden główny most w ciągu drogi krajowej nr 44 oraz dodatkowe powiązanie lokalną ulicą Tyniecką oraz im. Stanisława Działowskiego) [źródło: wywiad].

- **BRAK PRZEPUSTOWOŚCI DROGI KRAJOWEJ NR 44 NA ODCINKU KRAKÓW-SKAWINA**

Sytuacja taka skutkuje permanentną blokadą węzła Skawińskiego w czasie porannego i popołudniowego szczytu (824 pojazdów/h rano, 729 pojazdów/h). Wobec braku ronda na wylocie oddanej do użytku obwodnicy miejskiej, przy bardzo dużym obciążeniu drogi krajowej, dochodzi do zablokowania ruchu na obwodnicy (brak możliwości szybkiego włączenia się pojazdów z obwodnicy do DK44, szczególnie ciężarowych) [źródło: wywiady, KIST KOM].

³ Interreg CE 1100 LOW-CARB - Wykonanie badań i ekspertyz oraz planu wdrożenia i ewaluacji pilotażowego programu linii autobusu elektrycznego „Interreg CE 1100 LOW-CARB. Capacity building for integrated low-carbon mobility planning in functional urban areas”

⁴ Generalna Dyrekcja Dróg Krajowych i Autostrad

SILNIE ODDZIAŁUJĄCE NA ZACHOWANIA KOMUNIKACYJNE MIESZKAŃCÓW ZJAWISKA SPOŁECZNO-PRZESTRZENNE:

▪ NARASTAJĄCE ZJAWISKO ROZPROSZENIA ZABUDOWY

Rozproszenie zabudowy będzie utrudniało wykorzystanie publicznych środków transportu [źródło: wywiady].

Zdaniem ekspertów ds. komunikacji należy powstrzymać procesy dekoncentracji osadnictwa w gminie Skawina poprzez taką politykę przestrzenną, która umożliwia utrzymanie wysokiej zwartości i intensywności struktury gminy wzdłuż korytarzy transportowych dobrze obsługiwanych przez transport zbiorowy. Szczególną uwagę należy zwrócić na dogęszczanie struktur osiedleńczych wzdłuż linii kolejowych, z polaryzacją zabudowy w rejonie przystanków i węzłów przesiadkowych. Należy preferować rozwój osadnictwa przy liniach kolejowych, tworząc gniazda suburbanizacji w rejonie stacji i przystanków kolejowych z jednoczesnym tworzeniem parkingów typu P&R. Kształtowanie intensywności zabudowy względem położenia stacji powinno odbywać się według zasady: osiągać dużą intensywność w promieniu szczególnie dogodnej dostępności pieszej (do ok. 400 m), a w strefie dalszej, tj. do 1000 m - intensywność dość dużą [źródło: KZMG].

▪ DUŻE POTRZEBY INWESTYCYJNE W ZAKRESIE BUDOWY DRÓG NA TERENACH WIEJSKICH WYNIKAJĄCE Z OBOWIĄZUJĄCYCH DOKUMENTÓW PLANISTYCZNYCH ORAZ POSTĘPUJĄCEGO ROZPROSZENIA ZABUDOWY, PRZY JEDNOCZESNYM BRAKU UREGULOWANIA SPRAW WŁASNOŚCIOWYCH

Występują problemy z prowadzeniem inwestycji infrastrukturalnych przez tereny prywatne - mieszkańcy oczekują wykupu terenów pod drogi i infrastrukturę komunalną. Przy licznych inwestycjach zaplanowanych do realizacji brak procedury i jasnych kryteriów wyboru dróg przeznaczonych do realizacji w pierwszej kolejności. Na terenach wiejskich głównym głosem doradczym w tym zakresie są sołtysi, a podejmowane decyzje nie zawsze przekładają się na racjonalny rachunek ekonomiczny [źródło: wywiady]. Niechęć do współpracy środowiska deweloperskiego z miastem przy realizacji inwestycji w terenach już zurbanizowanych (partycypacja w kosztach budowy lub przebudowy dróg). Brak skutecznych i tanich instrumentów regulacji przebiegu dróg. Konieczność szybkiego opracowania dokumentacji komplikuje inwestycje i zwiększa poziom ryzyka inwestycyjnego.

Występują problemy ze współpracą z innymi zarządcami dróg, co tworzy kuriozalne sytuacje (część drogi jest w dobrym stanie, a odcinek będący w zarządzie innego zarządcy nie, czego mieszkańcy nie rozumieją) [źródło: wywiady].

NIEFUNKCJONALNY SYSTEM KOMUNIKACJI PUBLICZNEJ

▪ **SŁABA DOSTĘPNOŚĆ DO PRZYSTANKÓW TRANSPORTU ZBIOROWEGO DUŻEJ GRUPY MIESZKAŃCÓW**

Wg danych z 2019 r. 68% ankietowanych dociera na przystanek pieszo, 20,2% komunikacją publiczną a 3,9% rowerem. 67,5% ankietowanych wskazało konieczność budowy chodników w celu ułatwienia dojścia do przystanków, 58% konieczność budowy dróg dla rowerów w pobliżu przystanków autobusowych, a 34,2 budowę stojaków dla rowerów w pobliżu przystanków autobusowych [źródło: Interreg CE 1100 LOW-CARB].

▪ **BARDZO NISKIE WYKORZYSTANIE KOLEI PRZEZ MIESZKAŃCÓW**

Na linii Skawina - Kraków w 2014 r. w ciągu doby przemieszczało się jedynie 195 osób. Frekwencja była jeszcze niższa na linii Wola Radziszowska - Skawina. Przeprowadzone analizy wskazały, że ponad 30% osób (mieszkańców gminy), w podróży codziennych, źródła i cele swoich podróży mają w zasięgu transportu kolejowego. Wg najnowszych danych z 2019 r. ponad 57% ankietowanych pasażerów zadeklarowało, że planuje dojeżdżać pociągiem w codziennych podróży do szkoły czy pracy, po ponownym uruchomieniu linii SKA [źródło: Interreg CE 1100 LOW-CARB].

▪ **BRAK POWIĄZANIA RÓŻNYCH SYSTEMÓW KOMUNIKACJI PUBLICZNEJ, ZŁE NAWYKI KOMUNIKACYJNE MIESZKAŃCÓW**

Większość ankietowanych porusza się samochodem. Ci którzy we wcześniejszym okresie życia (uczniowie, studenci) poruszali się pieszo lub rowerem, po rozpoczęciu pracy wykorzystują do przemieszczania się samochód [źródło: PM]. Brak jednolitego biletu na wszystkie pojazdy komunikacji publicznej. Obecnie funkcjonuje jedynie zintegrowany bilet okresowy (miesięczny imienny) na przejazdy łączone Komunikacji Miejskiej w Krakowie z pociągami kolei aglomeracyjnej (Koleje Małopolskie, Przewozy Regionalne). Brak koordynacji rozkładów jazdy (PKP - inne środki transportu) [źródło: wywiady].

Zdaniem ekspertów ds. komunikacji istnieje konieczność zwiększania gęstości wewnątrzgminnej sieci autobusowej, zapewnienia dobrych połączeń z miastem Kraków, zwiększania częstotliwości kursowania pojazdów, tworzenia autobusowych linii dowozowych do kolei itp. Konieczne jest skrócenie linii poprzez podzielenie dowozów na dwie relacje: tereny wiejskie – miasto Skawina oraz miasto Skawina – Kraków. W efekcie możliwe jest uzyskanie większej częstotliwości i punktualności na liniach wewnętrznych oraz między Skawiną a Krakowem, przy relatywnie niewielkich wzrostach środków finansowych. Skawina powinna pełnić rolę węzła komunikacyjnego [źródło: KZMG].

- **NIEWYSTARCZAJĄCA LICZBA LUB BRAK PARKINGÓW PRZY ISTNIEJĄCYCH STACJACH KOLEJOWYCH**

Obecnie trwają inwestycje, które zmieniają tę sytuację, jednak na etapie opracowania dokumentu problem ten wciąż nie był rozwiązany. Kwestią otwartą pozostanie dostępność do tych parkingów w momencie uruchomienia połączeń kolejowych. Z doświadczeń innych miast wynika, że parkingi na stacjach końcowych kolei aglomeracyjnej są bardzo obłożone, ponieważ korzystają z nich mieszkańcy gmin sąsiednich [źródło: wywiady]. 50% pasażerów biorących udział w badaniach ankietowych wskazała, że po uruchomieniu na terenie Skawiny parkingu funkcjonującego w systemie P&R, będą z niego korzystać realizując podróże do miejsc pracy i nauki [źródło: Interreg CE 1100 LOW-CARB].

BRAK ADEKWATNYCH ROZWIĄZAŃ DLA RÓŻNYCH KATEGORII UŻYTKOWNIKÓW DRÓG:

Wg danych za 2019 r. w podziale zadań przewozowych mieszkańców miasta Skawina dominuje samochód osobowy, który jest odpowiedzialny za ponad 62% codziennych podróży. Spośród osób, które przemieszczały się komunikacją publiczną 36,1% udawało się do pracy, a 20,5% do szkoły i uczelni [źródło: Interreg CE 1100 LOW-CARB].

- **NIEKOMPLETNA SIEĆ DRÓG ROWEROWYCH**

Choć w podziale zadań przewozowych mieszkańców miasta Skawina, rower odpowiada na razie za wykonanie niewielkiej liczby codziennych podróży, to 58% spośród ankietowanych w 2019 r. osób oczekuje budowy dróg dla rowerów w pobliżu przystanków autobusowych, a 34,2% oczekuje budowy stojaków dla rowerów w pobliżu przystanków autobusowych [źródło: Interreg CE 1100 LOW-CARB].

- **WYSTĘPOWANIE LICZNYCH UTRUDNIEŃ KOMUNIKACYJNYCH DLA OSÓB O OGRANICZONEJ SPRAWNOŚCI**

Brak audytu barier przestrzennych i architektonicznych na terenie miasta i gminy. Występujące liczne utrudnienia komunikacyjne dla osób niepełnosprawnych, seniorów i rodziców z wózkami.

- **NIERÓWNOMIERNIE OBCIĄŻENIE ISTNIEJĄCEGO SYSTEMU PARKOWANIA**

Przeprowadzone badania rotacji oraz zajętości miejsc w centrum Skawiny (okolic Rynku), uzasadniły potrzebę wprowadzenia opłat, które pozwoliły uwolnić część miejsc dla osób przyjeżdżających w celu zakupów lub innych spraw np. urzędowych (Plan Mobilności 2014). Wg pierwszych badań wykonanych na potrzeby Planu Mobilności większość osób (57%) pozostawiała swoje pojazdy w obszarze deficytu parkingowego na jedynie 30 minut, jednak aż 30% parkowała ponad 2h, utrudniając tym samym postój mieszkańcom, którzy przyjeżdżają załatwić sprawy [źródło: PM]. W gminie, szczególnie

w mieście, występują obszary, gdzie miejsc parkingowych jest w nadmiarze, ale występują także takie, gdzie presja samochodów jest wciąż duża, co wymaga stałego monitorowania.

- **NISKI POZIOM BEZPIECZEŃSTWA NA DROGACH, KONIECZNOŚĆ USPOKOJENIA RUCHU**

Wg wyników GPR 2015, średniodobowo na odcinku DK44 między Skawiną a Krakowem porusza się ponad 20 tys. pojazdów, a na odcinku Zator - Skawina blisko 8 tys. Wg. Wojewódzkiego Programu Bezpieczeństwa Ruchu Drogowego dla Województwa Małopolskiego odcinek drogi krajowej nr 44 na terenie Skawiny zaklasyfikowany został jako obszar bardzo dużej koncentracji wypadków. Dla przykładu w 2015 r. odnotowano tam 37 wypadków, oraz 196 kolizji (odcinek prowadzący przez historyczne centrum miasta). Ponadto, wciąż pewna część dróg wiejskich nie posiada chodników na poboczach. Obecnie mimo oddanej do użytku obwodnicy, ze względu na organizację ruchu oraz wygodę kierowców, wciąż duża część ruchu tranzytowego kieruje się przez historyczne centrum miasta [źródło: PM, GPR2015, WPBRD, wywiady, KZMG].

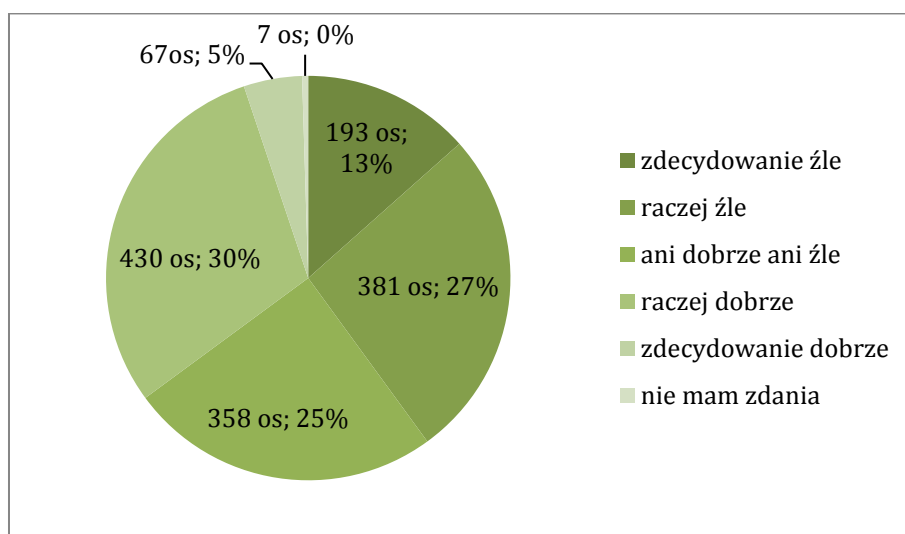
2.2 Mobilność – głos mieszkańców

W tej części przedstawiamy podsumowanie głosów i opinii wyrażonych przez mieszkańców w obszarze MOBILNOŚĆ. Źródłem zebranych informacji są konsultacje społeczne - wyniki przeprowadzonej wśród mieszkańców ankiety oraz głosy ze spotkań konsultacyjnych.

ANKIETA BADANIA OPINII

Infrastruktura drogowa, obok czystości powietrza, była najczęściej wskazywanym przez respondentów ankiety, priorytetem rozwoju gminy Skawina. Aktualna ocena infrastruktury drogowej była raczej wyrównana, spora liczba mieszkańców oceniła ją neutralnie (jako ani dobrą, ani złą).

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) infrastrukturę drogową? [N=1436]

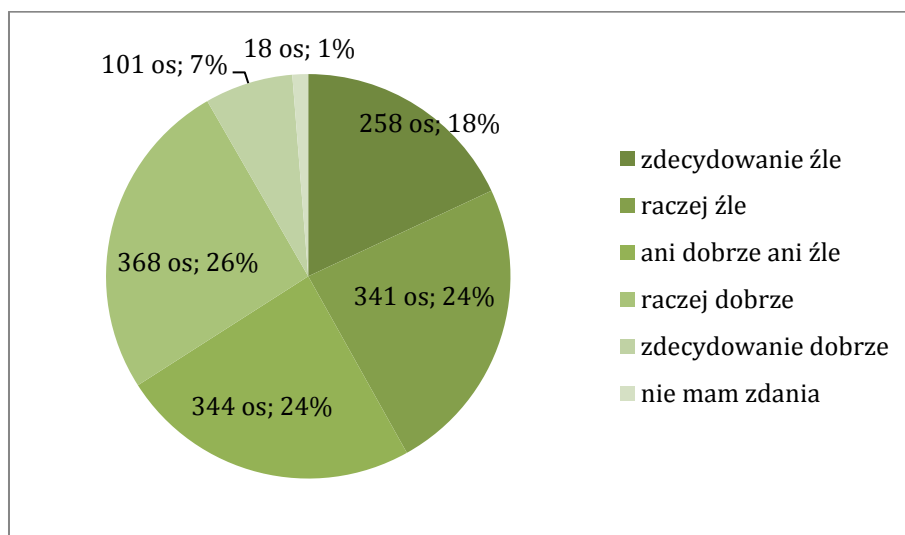

Infrastruktura drogowa była nieco lepiej oceniana przez mieszkańców wsi (oceny zdecydowanie dobrze i raczej dobrze wyraziło 39% mieszkańców wsi, przy 32% mieszkańcach miasta). Pytaliśmy również mieszkańców czy dostrzegają zmianę w jakości infrastruktury drogowej na przestrzeni ostatnich trzech lat. Opinie były podzielone - kwestia ta wymieniana była zarówno wśród obszarów, które uległy poprawie jak i wśród obszarów, które uległy pogorszeniu. **Jednak liczba mieszkańców, których zdaniem infrastruktura drogowa uległa poprawie była znacząco większa od tych, którzy byli przeciwnego zdania.**

W przypadku ocen **chodników i ścieżek rowerowych** odpowiedzi mieszkańców rozkładają się również dość równomiernie: występuje podobna liczebność ocen środkowych: „raczej dobrze”(26%), „ani dobrze ani źle”(24%) oraz „raczej źle”(24%). Jednak po zsumowaniu ocen

negatywnych okazuje się, że istnieje pewna przewaga tych ocen nad zsumowanymi ocenami pozytywnymi (42% ocen negatywnych w stosunku do 33% ocen pozytywnych) – co skłania do konkluzji, że stan chodników i ścieżek rowerowych w gminie Skawina został oceniony w ankiecie w większości negatywnie.

Jak w Gminie Skawina ocenia Pan(i) chodniki, ścieżki rowerowe? [N=1430]

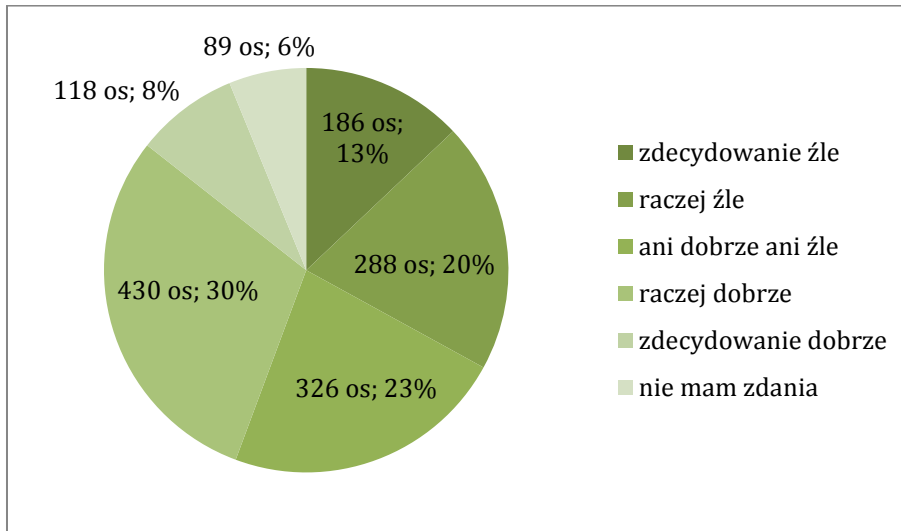

Stosunkowo wielu mieszkańców – aż 336 osób - uznaje kwestię chodników i ścieżek rowerowych za priorytetowy obszar rozwoju gminy Skawina. Warto również podkreślić, że kwestia ta **znalazła się na pierwszym miejscu wśród wskazywanych przez mieszkańców obszarów, które uległy w gminie poprawie w ciągu ostatnich 3 lat.**

Chodniki i ścieżki rowerowe są relatywnie wyżej oceniane przez mieszkańców miasta niż wsi, z których 50% ocenia je zdecydowanie źle bądź raczej źle (przy 38% podobnych ocen wśród mieszkańców miasta). Największy odsetek kobiet jako kwestię, która uległa poprawie w gminie podkreśliła chodniki i ścieżki rowerowe (27,6%, w porównaniu a 22,3% mężczyzn).

Kolejne pytanie w obszarze mobilności dotyczyło **łatwości przemieszczania się publicznymi środkami transportu** po gminie Skawina. **Większość ankietowanych mieszkańców pozytywnie oceniła tą kwestię.** Oceny pozytywne dominowały nad negatywnymi – jednak w nieznacznym stopniu. Najwięcej było ocen „raczej dobrze” - 30%.

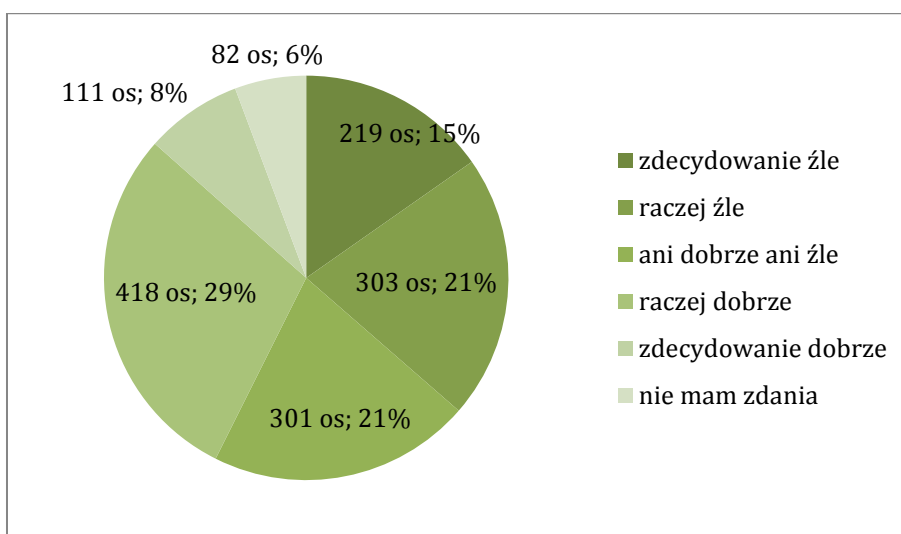
Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) łatwość przemieszczania się publicznymi środkami transportu po gminie? [N=1437]

Publiczny transport na terenie gminy znalazł się w czołówce obszarów wymienianych przez mieszkańców jako priorytety rozwoju gminy. **Mieszkańcy wskazali, że przemieszczanie się publicznymi środkami transportu po gminie stało się w ciągu ostatnich lat łatwiejsze** - aż 92 osoby wymieniły tę kwestię wśród 3 innych, które ich zdaniem uległy poprawie.

Zdania ankietowanych mieszkańców na temat **transportu publicznego poza gminą** również były podzielone. Prawie tyle samo osób oceniło tę kwestię pozytywnie, co negatywnie.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) łatwość przemieszczania się publicznymi środkami transportu poza gminę? [N=1434]

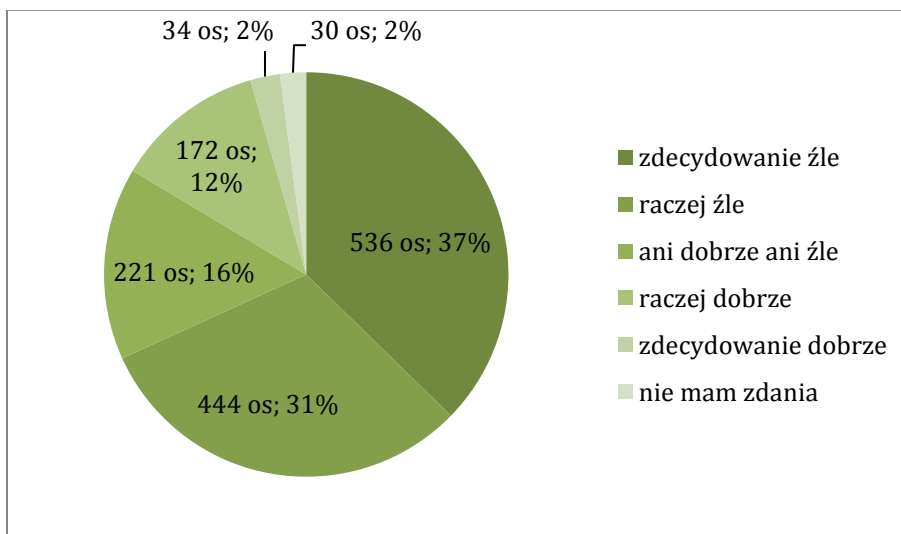

Kwestia ta wydaje się być ważna dla mieszkańców - znalazła się na 4. miejscu w tabeli skumulowanych wyborów – aż 310 osób wymieniło tą kwestię wśród 5 priorytetowych

obszarów rozwoju gminy Skawina. Różnice w ocenie transportu publicznego poza gminą między mieszkańcami miasta i wsi były minimalne, jednak istotne statystycznie. Minimalnie lepiej oceniają ww. obszar mieszkańcy miasta (40% do 33% ocen zdecydowanie dobrych i raczej dobrych).

Kwestia kolejna - **dostępności miejsc parkingowych**. W odpowiedziach zdecydowanie dominowały oceny negatywne, w tym najwięcej było ocen „zdecydowanie źle”.

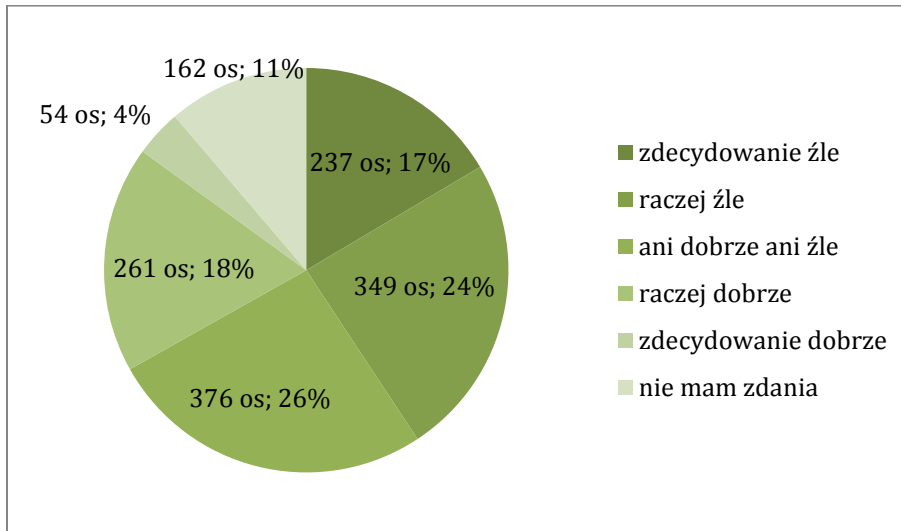
Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność miejsc parkingowych? [N=1437]

Dostępność miejsc parkingowych została oceniana źle przez wszystkich lecz z relatywną przewagą mieszkańców miast (oceny zdecydowanie i raczej źle wyraziło 72% mieszkańców Skawiny i 62% mieszkańców wsi). **Jest to druga najczęściej wymieniana kwestia wśród tych, które zdaniem mieszkańców uległy pogorszeniu w gminie w ostatnich 3 latach.**

Ostatnią kwestią z obszaru mobilności, którą badała ankieta, było **dostosowanie miejsc użyteczności publicznej do potrzeb osób ograniczonych ruchowo**. Zagadnienie to zostało ocenione przez mieszkańców biorących udział w ankiecie **negatywnie** (oceny negatywne stanowiły 41% odpowiedzi). Stosunkowo dużo osób udzieliło w tym pytaniu odpowiedzi „ani dobrze ani źle” (26%). W sumie oceny neutralne stanowiły aż 37% wszystkich odpowiedzi.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostosowanie miejsc użyteczności publicznej do potrzeb osób ograniczonych ruchowo (np. podjazdy, parkingi itp.)? [N=1439]

Nieco gorzej dostępność miejsc dla osób z niepełnosprawnościami oceniają mieszkańcy miasta (negatywne oceny 42% przy 37% mieszkańców wsi).

Kwestia ta została wymieniana przez 67 mieszkańców jako jeden z 5 priorytetów w rozwoju gminy, co lokuje ją na 15 miejscu na 29 możliwych. Mieszkańcy nie wskazali, aby w tym obszarze nastąpiły jakieś znaczące zmiany w ostatnich latach.

SPOTKANIA KONSULTACYJNE

Komunikacja publiczna, korki, bezpieczna droga do szkoły, ścieżki rowerowe, parkingi - to kwestie najczęściej poruszane przez mieszkańców w trakcie spotkań. Często zgłaszane jako podstawowe problemy do rozwiązania.

Mieszkańcy w trakcie spotkań konsultacyjnych wiele uwagi poświęcili **komunikacji publicznej** w gminie. O ile respondenci ankiety (choć podzieleni w ocenie) w większości ocenili ten aspekt pozytywnie, o tyle ze spotkań płynie negatywny głos mieszkańców dot. oceny tej kwestii.

Są w gminie sołectwa, w których jest problem z dojazdem do Skawiny, komunikacją między najbliższymi miejscowościami oraz dostaniem się do Krakowa. **W konsultacjach bardzo często zwracano uwagę na brak rozwiniętej i dostosowanej do potrzeb mieszkańców sieci autobusowej.** Oto kilka najbardziej wyrazistych głosów:

Komunikacja miejska. To tragedia, koszmar. Mamy tylko jeden autobus. I tylko w jednym kierunku. Wszyscy mamy problem. My w Grabiu jesteśmy jeszcze odcięci od Krzęcina – jesteśmy połączeni z Krzęcinem kościołem, szkołą, nie mamy żadnego autobusu tutaj do Krzęcina. A Krzęcin jest odcięty od Zelczyny, od drogi 44. Nie wszyscy mają samochód.

Niestłuchanie próśb mieszkańców. Robią po swojemu, jak im pasuje. Przywrócić trasy, jak PKS jeździł.

Komunikacja – z Jurczyc ludzie starsi, dzieci mają w ciągu dnia 4-5 autobusów. To jest kwestia jakości życia, kwestia dojechania do lekarza na przykład. Z Radziszowa jeszcze nie jest tak źle, ale z Jurczyc to jest tragedia.

Gmina wydaje najwięcej po edukacji na transport, a on wygląda tak jak wygląda: linie autobusowe są nieprzemyślane, częstotliwość, godziny odjazdu, pojemność taborowa – tak samo. Wtedy kiedy jeździ mało osób, jeżdżą duże autobusy, wtedy kiedy dużo osób – małe.

Proponowana modyfikacja trasy autobusu – problemem dla osób starszych jest dotarcie do ośrodka zdrowia w Wielkich Drogach. Tym bardziej, że jest plan zmiany obwodów szkół i autobus mógłby też obsługiwać też szkoły. Jest to prosta sprawa, nie wymaga nakładów ale dalej nic się w tej sprawie nie dzieje.

Nie ma komunikacji, dojazd do szkoły, komunikacja powinna być bezpłatna dla wszystkich (i tak dla dzieci i seniorów jest) to by się opłacało zostawić samochód. Ja też przyjeżdżam samochodem, bo nie ma autobusu.

To bardzo ważny problem, nie tylko nasz. Brak dostępu do jakiegokolwiek oferty komunikacyjnej lub oferty niedorzecznej, te osoby często są uwięzione. Przede wszystkim to problem osób starszych, kobiet, bo żyją dłużej niż mężczyźni. Albo muszą jeździć samochodem (a to w starszym wieku jest coraz rzadsze) lub są całkowicie zależne od innych osób.

Zgłaszane uwagi dotyczyły przede wszystkim dostępu mieszkańców do komunikacji (w tym w weekend), częstotliwości kursów oraz kosztowności przejazdu. Ci, którzy zmierzają do Krakowa, w efekcie płacą dwa razy - za połączenie lokalne i za połączenie z Krakowem.

Problemy dotyczące komunikacji publicznej zgłaszali głównie mieszkańcy sołectw, szczególnie tych najbardziej oddalonych od Skawiny. Mieszkańcy miasta znacznie rzadziej narzekają na jakość komunikacji, doceniają dobre i szybkie połączenie z Krakowem (MPK) choć życzyliby sobie, aby autobusy jeździły częściej i były dostępne również późnym wieczorem.

W rozmowie o komunikacji pojawiały się również głosy dotyczące planowanych rozwiązań. **Mieszkańcy gminy dostrzegają starania Urzędu mające na celu przywrócenie i modernizację połączeń kolejowych.** Czekają, niekiedy z niecierpliwością, na wdrożenie tych pomysłów. Pojawiające się w tym wątku głosy, są w większości pochlebne, mieszkańcy jednak zwracają uwagę na ryzyka, które należy wziąć pod uwagę:

Będzie kolej – ale trzeba przekonać ludzi do korzystania z niej. Ludzie nie będą chcieli dojść do stacji na piechotę. Jak będzie mało miejsc na parkingach, to ludzie nie będą chodzić na stację.

Oddanie do użytku kolej, ważne żeby Gmina zadbała, żeby połączenia były na tyle często, żeby można było szybko w obie strony - do i z Krakowa dojechać. Połączenia muszą być częste, pięć kursów dziennie sprawy nie załatwi i ludzie się nie przesiądą wtedy na pociąg.

Żeby cena biletów była atrakcyjna, żeby się nie opłacało bardziej jechać w 2 osoby samochodem. Żeby bilety były już na wszystko – kolej, tramwaj i autobus.

Żeby nie było tak, że wydamy wszystko na kolej i braknie nam pieniędzy na drogi. Budują się nowe osiedla, to jest niewiarygodne, że ktoś dostaje zgody na budowę bez drogi.

Słaba – w ocenie mieszkańców - infrastruktura drogowa i pieszka, to kolejny ważki temat konsultacji społecznych, choć mieszkańcy dostrzegają również pozytywne zmiany w tym zakresie (podobnie jak respondenci ankiety). Tutaj na pierwszy plan wysuwa się kwestia bezpieczeństwa na drodze.

Przez to, że drogi są wąskie, są problemy z chodzeniem pieszo. Drogi są wąskie, ludzie parkują na drodze. W nocy zdarzają się potrącenia lusterkiem osoby idącej poboczem, bo ludzie jeżdżą szybko. W długofalowym planie należałoby zaznaczyć te tereny, gdzie jeszcze dałoby się tę drogę poszerzyć. Może to nie musi być od razu droga, ale kawałek utwardzony, pobocze, gdzie później powstanie chodnik, albo miejsce do parkowania, tak żeby samochód nie wchodził w światło drogi.

Ruch jest ogromny i jest niebezpiecznie, zwłaszcza na przejściach. Trzeba doświetlić przejścia.

Cały ruch za kilka lat pójdzie jeszcze bardziej w naszą stronę – w związku z tym muszą powstać strefy bezpieczeństwa (np. fotoradary, kładki, światła) – we wszystkich miejscowościach przy drodze 44. Żeby Gmina pomogła w tym.

Rozbudowa chodników i ciągów pieszorowerowych przy wszystkich drogach powiatowych, przy drogach doprowadzających do budynków publicznej użyteczności np. szkoła, przedszkole, świetlica, kościół. (...) Jak chcemy oduczyć ludzi jeżdżenia samochodami, to musi być bezpieczne przejście. Ja jako dziecko chodziłem do szkoły na piechotę bo był chodnik, teraz sobie nie wyobrażam puszczania samego dziecka do szkoły.

Brak dogodnej infrastruktury dla rowerów, pieszych, która zachęcałaby do poruszania się pieszo/rowerem w sposób bezpieczny, zwłaszcza w rejonach gdzie najbardziej rozwija się zabudowa jednorodzinna.

Można tramwaj wodny zrobić po kanale, żeby do urzędu w Skawinie doływać. Kanałem moglibyśmy doływać do Galerii Krakowskiej.

Mieszkańcy zwracają także uwagę na **słabą jakość dróg w sołectwach oraz braki infrastruktury drogowej na terenach nowo zabudowanych**. Jest problem dróg dojazdowych do osiedli, które mają niedostosowaną przepustowość i często generują korki. To utrudnienie dla wszystkich mieszkańców, nie tylko świeżo osiedlonych. **Problem korków**

zgłaszają - dla odróżnienia - przede wszystkim mieszkańcy Skawiny. W związku z ruchem tranzytowym przez miasto, **docenia się wybudowanie obwodnicy**, choć nie spełnia ona jeszcze swojej funkcji ze względu na brak rozwiązań domykających tą inwestycję (rondo w Sidzinie). Korki generowane są również przez mieszkańców, którzy jeżdżą samochodem, nie mając dostępu do dogodnej komunikacji publicznej. Korkujący to również rodzice dowożący dzieci do szkół i przedszkoli co, w ocenie niektórych mieszkańców, nie jest jedynie konsekwencją mało bezpiecznej drogi do szkoły, ale również wynikiem przyzwyczajień i wygody rodziców. Jako alternatywę mieszkańcy wskazują bezpieczną infrastrukturę pieszo-rowerową, tani i sprawny transport publiczny, ale też konieczność pracy nad zmianą mentalności mieszkańców tak, aby w praktyce przesiedli się z samochodów na inne środki transportu. W tym zakresie kluczową rolę, w ocenie mieszkańców, odgrywa Gmina. Powinna tak kreować rozwiązania, żeby mieszkańcom opłacało się zostawić samochód w domu - poprzez dogodną siatkę połączeń, bilet zintegrowany czy łatwą dostępność do przystanku. Również budowa ciągów pieszo-rowerowych postrzegana jest jako alternatywa dla problemów komunikacyjnych. Prowadzone w tym zakresie inwestycje przyjmowane są przez mieszkańców wręcz entuzjastycznie. Mieszkańcy wskazują na konieczność rozbudowy dróg rowerowych, również na terenach rekreacyjnych (po wałach, wzdłuż Skawinki, wzdłuż Cedronu). Prowadzone inwestycje choć doceniane, to powodują również pewne napięcia. Mieszkańcy sołectw nie rozumieją, dlaczego inwestycja w ścieżki rowerowe kończy się na granicy miasta, zaś **piesi nierzadko czują się dyskryminowani na chodnikach.**

Jest teraz w gminie wielka przebudowa chodników. Wygospodarowanie miejsca na ścieżkę rowerową jest kosztem chodnika, który staje się zbyt wąski. Nie ma przestrzeni dla pieszych, nie ma dobrego oznaczenia.

Pieszy może po dziurach chodzić, ale rowerzysta po kostce nie może jeździć.

Rowerzyści pieszego nie szanują, kiedyś był wymóg zrobienia karty rowerowej, teraz nie jest wymagana.

Potrzebna edukacja uczestników ruchu drogowego. Mało osób umie jeździć na rowerze zgodnie z przepisami. O hulajnogach nie wspominając. Mamy tworzone ciągi pieszo-rowerowe, potrzebna edukacja dotycząca poruszania się po nich.

Duże napięcia rodzi również kwestia **parkowania**. Piesi chcą swobody przejścia po chodnikach, kierowcy nie mają gdzie parkować.

Problem ze strażą miejską, która nie zwraca uwagi na zaparkowane samochody. Wiem, że jest problem z miejscami parkingowymi, ale jadąc z wózkiem muszę przechodzić pod prąd, żeby minąć zaparkowany samochód.

Brak miejsc parkingowych. Potrzebna jest mądra organizacja miejsc parkingowych, nie zabieranie nowych powierzchni, ale np. wprowadzanie ulic jednokierunkowych na osiedlach. Ale nie betonowanie nowych miejsc, wycinanie drzew.

Głosy mieszkańców dotyczące braku miejsc parkingowych pojawiają się w rozmowach dość często. Problem dotyczy zarówno Skawiny jak i innych miejscowości, gdzie nie można swobodnie zaparkować przy miejscach użyteczności publicznej czy rekreacyjnej (np. szkole, cmentarzu, lesie). Uczestnicy spotkań, w odróżnieniu do respondentów ankiety, nie byli tak jednoznaczni w ocenie, zwracali również uwagę na pozytywne efekty dotychczasowych zmian. Np. pojawiły się głosy uznające za sukces wprowadzenie w Skawinie strefy parkowania:

Pomysł wprowadzenia parkomatów w centrum się sprawdza – dawniej nie dało się zaparkować, teraz się da. A jak ktoś chce tylko załatwić krótką sprawę, to jest to darmowe pół godziny i kogoś to nie kosztuje.

Ocena tego rozwiązania nie zawsze była jednoznaczna (np. bezpłatne pół godziny uznawano za czas zbyt krótki), jednak wydaje się, że mieszkańcy ze zrozumieniem podchodzą do pomysłu ograniczenia parkowania w centrum, które jest przecież rozwiązaniem powszechnie stosowanym w miastach.

Ostatnią, istotną kwestią dotyczącą mobilności, poruszaną w trakcie konsultacji, były **bariery (głównie architektoniczne) dla osób z niepełnosprawnością, starszych czy z innymi ograniczeniami ruchowymi**. Jako swoisty antyprzykład wskazywano Urząd Miasta, którego większość wydziałów jest nieprzystosowanych do przyjmowania mieszkańców z takimi potrzebami. Również inne instytucje publiczne nie zapewniają dostępności. Uczestnicy konsultacji podkreślali wagę tego problemu wskazując na szeroką rzeszę osób doświadczających tych trudności (osoby niepełnosprawne, osoby starsze, rodzice z dziećmi w wózkach) i efekt w postaci ograniczenia dostępności do podstawowych usług przynależnych każdemu mieszkańcowi gminy. Gmina podejmuje kroki aby te trudności niwelować, działa Punkt Obsługi Osób Niepełnosprawnych, a w okresie prowadzonych konsultacji społecznych Wydział Polityki Społecznej i Zdrowia zmienił siedzibę na dostępną dla osób z niepełnosprawnością ruchową. Na plus należy zaliczyć również nowe inwestycje w ciągu pieszo-rowerowe, które spełniają standardy projektowania uniwersalnego czyli zapewniają dostępność dla wszystkich i ułatwienia dla osób z różnymi rodzajami niepełnosprawności.

Rozważając kwestię mobilności warto zwrócić uwagę na atut gminy jakim jest bliskość Krakowa (blisko do autostrady, do lotniska). To zdecydowanie najczęściej wskazywany w konsultacjach „plus” zamieszkania w tym miejscu, plus, który - w oczach mieszkańców - stanowi kluczowy potencjał gminy Skawina.

III. Środowisko

W tym obszarze koncentrujemy się na odpowiedzialnym gospodarowaniu zasobami naturalnymi. Analizujemy kwestie aktywnej ochrony środowiska, uwzględniając szereg zagadnień dotyczących dbałości o czyste powietrze, ekologiczne źródła energii i inne aspekty bezpieczeństwa środowiskowego. Badamy politykę ochrony zieleni i kwestię dostępu mieszkańców do zielonych terenów rekreacyjnych.

3.1 Środowisko – wnioski z analizy danych

Przedstawiamy problemy, wyzwania i potencjały w obszarze ŚRODOWISKO zidentyfikowane w oparciu o analizę danych statystycznych, polityk i dokumentów strategicznych obowiązujących w gminie, oraz wnioski z wywiadów bezpośrednich z pracownikami Urzędu.

▪ ZŁA JAKOŚĆ POWIETRZA - NISKA EMISJA

Pod względem oceny jakości powietrza, prowadzone od lat badania monitoringowe PIOŚ⁵ wskazują na zakwalifikowanie gminy Skawina do strefy małopolskiej o klasie C (podobnie jak aglomeracja krakowska), z uwagi na notowane poziomy stężenie pyłu zawieszonego PM10, PM2,5 i benzo[a]pirenu powyżej poziomu dopuszczalnego (i docelowego) według kryterium ochrony zdrowia.

O przynależności do klasy C decydują potwierdzone w badaniach typowe zanieczyszczenia pyłowe, o następującym czasie uśredniania stężeń: B[a]P - rok, PM10 24 - godz. (ilość dni przekroczeń), PM10 - rok, PM2,5 - rok. Za główną przyczynę notowanych przekroczeń przyjmuje się oddziaływanie emisji związanych z indywidualnym ogrzewaniem budynków.

Na podstawie częściowych danych inwentaryzacyjnych udział źródeł na paliwa stałe nie spełniających wymogów ekoprojektu wynosi 5 365 kotłów czyli 62,6 % źródeł ciepła na paliwa stałe.

Wyniki pomiarów ze stacji PIOŚ zlokalizowanej na osiedlu Ogrody w Skawinie za rok 2017, wskazują na 82 dni w ciągu roku, w których zanotowano przekroczenia dopuszczalnego stężenia PM10 24 - godz. (norma 50 $\mu\text{g}/\text{m}^3$), przy średnim rocznym stężeniu PM10 na poziomie 45 $\mu\text{g}/\text{m}^3$ (norma 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$). Wyniki za rok 2018 wskazują na utrzymywanie się niekorzystnej tendencji (83 dni przekroczeń dobowych, przy średniej rocznej 41 $\mu\text{g}/\text{m}^3$).

⁵ Państwowy Instytut Ochrony Środowiska

Występują dni w ciągu roku z przekroczeniem dopuszczalnego stężenia PM10 24 - godz. powyżej 200 lub powyżej 300 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, czyli powyżej obowiązkowego poziomu informowania społeczeństwa o zagrożeniu i powyżej poziomu alarmowego.

Skawina jest liderem działań w zakresie ochrony powietrza w Małopolsce. W latach 2016-2019 w gminie wymieniono 1063 kotły na paliwo stałe. Gmina Skawina podejmuje również działania z zakresu montażu odnawialnych źródeł energii. W ramach programu pn. „Instalacja systemów energii odnawialnej w gminach: Niepołomice, Wieliczka, Skawina oraz Miechów na budynkach użyteczności publicznej oraz domach prywatnych” realizowanego w latach 2013-2016 na budynkach prywatnych zainstalowano 794 układy słoneczne do ogrzewania wody użytkowej. Instalacje te pojawiły się również na budynkach użyteczności publicznej. W ramach tych prac budynki zostały ocieplone, zainstalowano panele fotowoltaiczne oraz pompy ciepła. Wykonano również modernizację kotłowni oraz wdrożono systemy zarządzania energią.

W latach 2017-2018 na dachach budynków prywatnych pojawiło się 138 instalacji fotowoltaicznych. Przedsięwzięcie to zrealizowano w ramach programu pn. „Budowa instalacji fotowoltaicznych oraz pomp ciepła w gminie Skawina wykorzystujących odnawialne źródła energii w ramach Programu priorytetowego PROSUMENT”.

W roku 2019 gmina Skawina zakończyła pilotażowy program „Laboratorium Skawina” - pierwszy program termomodernizacji budynków realizowany przez gminę na terenie Polski, dzięki któremu w 16-stu budynkach stare nieefektywne kotły węglowe zostały wymienione na nowe ekologiczne źródła ciepła oraz dokonano termomodernizacji, dzięki której mieszkańcy nie będą ponosić zwiększonych kosztów na energię ciepła w związku z wymianą źródła ciepła.

Przeprowadzona na wiosnę 2019 r. pilotażowe badanie jakości powietrza na terenie miasta Skawina wykazała niezadowalający stan jakości powietrza, z uwagi na emisję niską i komunikacyjną. Wykazano, że:

- nie można wykluczyć, że wśród zidentyfikowanych LZO znalazły się produkty spalania niedozwolonych substancji w paleniskach domowych,
- wśród substancji zidentyfikowanych na terenie miasta, wyróżniono grupę VOC, których źródłem pochodzenia jest transport samochodowy – należą do nich m.in. benzen, toluen oraz ksyleny; mapy rozkładu przestrzennego tych związków wskazują, że ich najwyższe stężenia występowały w centralnej części miasta, w obszarze o dużym natężeniu ruchu drogowego,
- spośród wszystkich substancji (LZO, VOC), wartości odniesienia (średnie stężenia jednogodzinne i roczne) zostały wyznaczone dla: 2-butanonu, benzenu, ftalanu dietylu, toluenu, ksylenu, etylobenzenu, furfuralu, kwasu octowego (RMŚ z 2010 r. (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150, z późn.zm.); z wymienionych substancji tylko w przypadku stężeń toluenu zarejestrowanych na stacji pomiarowej nr 4, stwierdza się przekroczenie średniorocznej wartości odniesienia ($10 \mu\text{g}\cdot\text{m}^3$),

- stężenia pyłu zawieszonego PM10 w okresie pomiarowych były bardzo wysokie; zidentyfikowano 31 przypadków przekroczeń wartości dopuszczalnej dla średniego dobowego stężenia PM10 (50 $\mu\text{g}\cdot\text{m}^3$), przy dopuszczalnej liczbie dni z przekroczeniem wynoszącej 35 dni w roku kalendarzowym,
- obecność wielopierścieniowych węglowodorów aromatycznych związana była z procesami niepełnego spalania paliw i innych substancji palnych nieznanego pochodzenia; zmienność stężeń poszczególnych związków z grupy WWA wskazywała na dominującą rolę emisji ze spalania paliw kopalnych i biomasy. Odnotowano relatywnie wysokie stężenia benzo-a-pirenu w zakresie od 0,74 do 9,27 $\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$; wskazuje to na wysokie ryzyko przekroczenia wartości dopuszczalnej dla średniego rocznego stężenia B(a)P (1 $\text{ng}\cdot\text{m}^{-3}$) w badanym obszarze; najbardziej prawdopodobnym źródłem emisji tej substancji było spalanie paliw w gospodarstwach domowych, na co wskazuje wyraźna różnica pomiędzy stężeniami B(a)P obserwowanymi w sezonie grzewczym i nie grzewczym [źródło: wywiady, POŚ, PGN, WIOŚ, IPIŚ PAN, strona internetowa gminy].

▪ **ZŁA JAKOŚĆ POWIETRZA - EMISJA PRZEMYSŁOWA**

Na terenie gminy znajduje się jeden z największych emitorów w Małopolsce – Elektrownia Skawina S.A., a także kontynuowana przez Boryszew S.A. (Oddział Nowoczesne Produkty Aluminiowe Skawina) specjalistyczna produkcja wyrobów stalowych ze stopów aluminium i innych metali (na terenach byłych Skawińskich Zakładów Metalurgicznych). Funkcjonuje ponadto kilkanaście innych zakładów przemysłowych m.in.: Nicromet sp. z o.o., Valeo Autosystemy i Vesuvius Poland Sp. z o.o. Większość z nich zlokalizowana jest w północno-zachodniej i zachodniej części miasta Skawina, w trzech strefach gospodarczych. O znacznym obciążeniu środowiska przez wspomniane podmioty świadczy fakt, iż aktualnie pięć największych zakładów posiada pozwolenia zintegrowane dla instalacji przemysłowych (wydane przez Marszałka Województwa Małopolskiego) obejmujące: wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, wytwarzanie odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, prowadzenie działalności w zakresie unieszkodliwiania lub odzysku odpadów, przetwarzanie odpadów w procesach odzysku. Ponadto dwa podmioty posiadają pozwolenia zintegrowane dla instalacji przemysłowych wydane przez Starostę Krakowskiego, obejmujące: wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza, emisję hałasu, wytwarzanie odpadów niebezpiecznych i innych niż niebezpieczne, magazynowanie odpadów niebezpiecznych.

Ze względu na brak prowadzonych pomiarów przez monitoring krajowy PIOŚ, podejmowane są próby oszacowania rzeczywistego poziomu emisji do powietrza substancji wprowadzanych przez podmioty gospodarcze.

Przeprowadzona na wiosnę 2019 r. pilotażowa ocena jakości powietrza na terenie miasta Skawina, wykazała niezadowalający, z uwagi na emisję przemysłową. Wykazano, że:

- spośród wszystkich substancji (LZO, VOC), wartości odniesienia (średnie stężenia jednogodzinne i roczne) zostały wyznaczone dla: 2-butanonu, benzenu, ftalanu dietylu, toluenu, ksylenu, etylobenzenu, furfuralu, kwasu octowego (RMŚ z 2010 r. (Dz. U. z 2008 r., Nr 25, poz. 150, z późn.zm.); z wymienionych substancji tylko w przypadku stężeń toluenu zarejestrowanych na stacji pomiarowej nr 4, stwierdza się przekroczenie średniorocznej wartości odniesienia (10 µg·m³),
- najwyższe stężenia PM₁₀ występowały przy napływie powietrza z sektorów zachodnich i południowo-zachodnich, co sugerowało potencjalnie istotny wpływ obszaru przemysłowego, zlokalizowanego w zachodniej części miasta, oraz terenów podmiejskich (emisja komunalna) zlokalizowanych w tych sektorach,
- analiza składu pierwiastkowego pyłu PM₁₀ wskazuje na obecność silnego źródła pochodzenia glinu i magnezu, związanego najprawdopodobniej z emisją z procesu przetwórstwa lub przerobu złomu aluminium z istniejących na terenie miasta instalacji tego typu, stężenia metali objętych regulacjami prawnymi – As, Cd, Ni i Pb były stosunkowo niskie i nie przekraczały wartości dopuszczalnych i docelowych,
- z uwagi jednak na krótki okres badań nie jest możliwe stwierdzenie czy substancje zawarte w pyłe będą naruszały wartości normatywne i wartości odniesienia powiązane z normą roczną.

[źródło: wywiady, POŚ, PGN, WIOŚ, IPIŚ PAN, strona internetowa gminy]

▪ **ODORY**

Z uwagi na wysoką koncentrację w strefach aktywności gospodarczej zakładów przemysłowych o różnorodnym profilu, odczuwalny jest problem wydostających się poza ich teren odorów. Szereg lotnych związków organicznych posiada łatwo wyczuwalny zapach i stanowi znaczącą uciążliwość dla ludzi przebywających w sąsiedztwie źródeł emisji. Obecnie najczęściej wskazywanymi przez mieszkańców zakładami jest Valeo Autosystemy sp. z o.o., GRANA oraz Nicromet. Na wniosek Gminy Skawina, Starostwo Powiatowe i Urząd Marszałkowski Województwa Małopolskiego zobowiązały firmę Valeo Autosystemy sp. z o.o. do wykonywania przeglądów ekologicznych.

Przeprowadzone na wiosnę 2019 r. pilotażowe badanie jakości powietrza na terenie miasta Skawina wykazało:

- substancje o znacznej uciążliwości zapachowej, których emisja jest charakterystyczna dla źródeł punktowych,
- podwyższone stężenia LZO, których prawdopodobnym źródłem pochodzenia są procesy przemysłowe, odnotowano w punktach sąsiadujących ze strefami przemysłowymi – po północnej, północno-wschodniej i zachodniej stronie miasta,
- wzrost stężeń niektórych substancji pochodzących z procesów przemysłowych w południowo-wschodniej części miasta, z uwagi na morfologię terenu (obszary słabo przewietrzane).

Kwestia jakości powietrza stanowi jedno z najważniejszych wyzwań rozwojowych gminy [źródło: wywiady, POŚ, PGN, WIOŚ, IPIŚ PAN, strona internetowa gminy]

▪ **INNE ZAGROŻENIA PRZEMYSŁOWE**

- Na terenie gminy funkcjonują firmy składujące i przetwarzające odpady. Nie zawsze kwestie te są prowadzone w sposób zgodny z standardami i przepisami prawa. Wciąż konieczne jest podjęcie działań związanych z zagospodarowaniem zamkniętego składowiska odpadów komunalnych i dawnych Zakładów Metalurgicznych przy osiedlu Awaryjnym.
- Duża liczba mieszkańców narażona jest na ponadnormatywny hałas ze źródeł komunikacyjnych (droga krajowa nr 44, droga wojewódzka nr 953, linia kolejowa Kraków-Skawina-Oświęcim, linia kolejowa Kraków-Skawina-Żywiec-Zakopane), ale jego ponadnormatywny poziom występuje tylko na określonych odcinkach. Na terenie gminy nie występują zakłady zwiększonego ryzyka (ZZR), jak i zakłady dużego ryzyka (ZDR) poważnej awarii przemysłowej. Niemniej jednak z uwagi na koncentrację zakładów przemysłowych o różnorodnym profilu w strefie aktywności gospodarczej, zagrożenie wystąpienia poważnej awarii wynikać może z transportu substancji niebezpiecznych. Przez wszystkie drogi publiczne na terenie gminy lub w pobliżu przebiegają trakty komunikacyjne, po których transportowane są substancje niebezpieczne. Ponadto paliwa płynne przewożone są praktycznie po wszystkich drogach gdzie występują stacje paliw. Może to generować zagrożenia wystąpienia poważnej awarii.
- Niezbędna jest kontynuacja realizacji *Programu usuwania wyrobów zawierających azbest z terenu Miasta i Gminy Skawina*, w którym założono usunięcie i unieszkodliwienie występujących wyrobów azbestowych do 2032 r.

▪ **WYSTĘPOWANIE OSUWISK ORAZ OBSZARÓW PREDYSPONOWANYCH DO WYSTĘPOWANIA RUCHÓW MASOWYCH**

Na terenie gminy występują obszary z zagrożeniem czynnymi osuwiskami oraz tereny potencjalnie zagrożone ruchami masowymi⁶. Na obszarze gminy udokumentowano w 2012r. występowanie 284 osuwisk o 3 rodzajach aktywności, z czego większość występuje na obszarze w części wiejskiej gminy. W 2015r. nowa dokumentacja geologiczna wykonana w ramach programu SOPO, wykazała występowanie około 130 osuwisk nie ujętych w dokumentacji osuwiskowej z 2012r. Należy zaznaczyć, iż skala problemu może być znacznie większa. Obszary tych zagrożeń uwzględniono w zmianie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sołectw gminy Skawina, przyjętej w 2015 r.

⁶ „Rejestracja osuwisk i terenów zagrożonych na terenie Miasta i Gminy Skawina wraz z wykazaniem ich stopnia aktywności”.

Występują osuwiska zlokalizowane w zasięgu I strefy urbanizacji, wyznaczonej w obowiązującym dokumencie Studium. Zdiagnozowano 50 takich terenów o niekorzystnych warunkach do zabudowy i zainwestowania ze względu na występujące w ich granicach osuwiska. Tereny te występują w 11 miejscowościach i mieście. W zakresie planowania rozwoju przestrzennego powyższe tereny należy poddać szczegółowej analizie, w powiązaniu z zapisami kart dokumentacyjnych poszczególnych osuwisk, w zakresie możliwości i przede wszystkim zasadności lokalizacji nowej zabudowy.

▪ **WYSTĘPOWANIE ZAGROŻENIA POWODZIOWEGO**

Znaczny obszar gminy obejmujący miejscowości: Wolę Radziszowską, Radziszów, Rzozów, Skawinę, Jaśkowice, Pozowice, Facimiech, Ochodzę, Kopankę i Wielkie Drogi posiada naturalne warunki sprzyjające zagrożeniu powodziowemu. Ze względu na deszczowo-śnieżny reżim zasilania cieków, występują dwa okresy wezbrań w ciągu roku: wiosenne spowodowane roztopami oraz letnie w okresie największych opadów. Wśród uwarunkowań sprzyjających powodziom wyróżnić należy: układ rzek i cieków wodnych, występowanie tzw. deszczy rozlewnych i nawałnych, niski poziom retencji powierzchniowej i gruntowej oraz spadki terenu sprzyjające szybkiemu spływowi powierzchniowemu i krótkim czasom koncentracji, co powoduje kształtowanie się gwałtownych, szybkich fal wezbraniowych, w tym powodziowych [źródło: wywiady, SUIKZP, ROITZ].

Dla obszaru gminy w celu minimalizacji zagrożenia powodziowego opracowano dokument „*Koncepcja kompleksowego zabezpieczenia przeciwpowodziowego*”. Obszary tego zagrożenia uwzględniono w zmianie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego sołectw gminy Skawina, przyjętej w 2015 r. [źródło: wywiady, SUIKZP, KKZP].

▪ **ZAGROŻENIE UTRATY JAKOŚCI I ZASOBÓW WÓD**

Wody ujmowane z utworów trzeciorzędowych odznaczają się lepszą jakością, jednak ujęcia charakteryzują się mniejszą wydajnością – zasoby dyspozycyjne są ograniczone i słabo odnawialne.

Obszar gminy położony w granicy topograficznej zlewni rzeki Skawinki (około 40 % powierzchni obszaru gminy) objęty jest ochroną ustanowioną dla ujęcia wód na rzece Skawince (profil w Skawinie, przy ul. Hallerów), stanowiącego podstawowe źródło zaopatrzenia gminy w wodę pitną. Niemniej jednak na tym obszarze problem mogą nadal stanowić niekontrolowane ogniska zanieczyszczeń środowiska gruntowo-wodnego, w tym brak pełnego wyposażenia w kanalizację sanitarną oraz opadową i lokalne dzikie wysypiska.

Z gminnej sieci wodociągowej korzysta około 96% ludności, natomiast poziom skanalizowania gminy wynosi około 61% ludności. Obecnie brak wystarczająco rozbudowanej kanalizacji opadowej. Wystąpienie zagrożenia podtopieniami w przypadku nawałnych opadów na obszarach zurbanizowanych, w tym przemysłowych, może przyczynić się do pogarszania aktualnego stanu jakości wód powierzchniowych i podziemnych na terenie gminy. W rocznych ocenach ogólnych jakości wód dokonywanych przez WIOŚ w odniesieniu do obszaru gminy, odnotowywany jest niezadowolający stan wód podziemnych i zły stan wód powierzchniowych [źródło: wywiady, SUIKZP].

▪ **BRAK KOMPLEKSOWYCH ROZWIĄZAŃ SŁUŻĄCYCH RETENCJI WÓD**

Na terenie gminy występuje brak wykształconej i mającej efektywny wpływ na poziom retencjonowania wody infrastruktury błękitno-zielonej⁷ [źródło: wywiady]. Brak jest polityki w zakresie gospodarki wodą deszczową. Realizacja inwestycji w obszarze przestrzeni publicznej (zbiorniki retencyjne) to jedynie punktowe działania, potrzebne jest myślenie holistyczne. Brak decyzji co do realizacji zbiorników retencyjnych w Jurczycach, Radziszowie (opracowane koncepcje). W wielu miejscowościach, gdzie historycznie funkcjonowały stawy których celem było magazynowanie wód deszczowych, zostały one zasypane. Warto wrócić do tych historycznych rozwiązań, co można powiązać z działaniami rewitalizacyjnymi. Istotną kwestią są również występujące cofki, wynikające z zamknięcia przy wysokim stanie Wisły śluz na rzece. Konieczne rozwijanie programów małej retencji bezpośrednio na posesjach [źródło: wywiady].

▪ **BRAK SPÓJNEJ KONCEPCJI OCHRONY I UDOSTĘPNIANIA ZASOBÓW PRZYRODNICZYCH GMINY**

Na obszarze gminy występują zasoby przyrodnicze, w tym formy ochrony przyrody: rezerwat przyrody „Kozie Kąty” (24 ha), fragment Obszaru Natura 2000 „Cedron” PLH 120060, fragment Obszaru Natura 2000 „Skawiński obszar łąkowy” PLH 120079, 61 pomników przyrody (drzewa i aleje drzew). Występują gatunki flory i fauny objęte ochroną gatunkową, a lesistość gminy wynosi około 9% (głównie lasy ochronne ze strefą ekotonową). Brak jest spójnej koncepcji ochrony i udostępniania tych zasobów. Brak również aktualnej i kompleksowej inwentaryzacji i waloryzacji przyrodniczej obszaru gminy.

Istnieje potrzeba weryfikacji posiadanych zasobów przyrodniczych i ich waloryzacji (pomniki przyrody, tereny, które mogą zostać uznane za użytki ekologiczne czy też objęcie części terenu formami ochrony krajobrazu) [źródło: wywiady, SUIKZP].

Stan zasobów przyrodniczych prawnie chronionych aktualnie nie budzi zastrzeżeń. Skutki ekologiczne i przyrodnicze zarówno procesów naturalnych jak i antropogenicznych (głównie presja urbanistyczna) na terenach, charakteryzujących się dominującą funkcją

⁷ Przykłady infrastruktura błękitno-zielonej to zielone dachy, parki i zielone drogi itp.

ekologiczną, mogą narastać. Podczas planowania działań mających na celu rozwój gminy, należy wziąć pod uwagę wymogi ochrony najcenniejszych zasobów przyrodniczych przed presją urbanistyczną, które to będą miały bezpośredni wpływ na kształtowanie się struktury funkcjonalno-przestrzennej gminy [źródło: wywiady, SUIKZP].

▪ **BRAK WYDZIELONEJ JEDNOSTKI WPROST ODPOWIEDZIALNEJ ZA ZIELEŃ**

Kwestia organizacji i utrzymania terenów zieleni stała się obecnie na tyle ważnym tematem, że zasadne jest powierzenie tych obowiązków wydzielonej jednostce. Mogłaby ona zajmować się również kwestiami dotyczącymi terenów otwartych i lasów [źródło: wywiady].

Obecne mechanizmy gospodarowania zielenią są nieefektywne, brak jest docelowej koncepcji kształtu systemów terenów zieleni urządzonej. Środki przeznaczane na utrzymanie zieleni są na tyle niewielkie, że zgłaszające się firmy realizują tylko doraźne działania. Budżet na te działania porównywalny jest do budżetu na utrzymanie targu miejskiego (czyli bardzo niski). Istnieje konieczność uregulowania stanów własnościowych i wykupu terenów [źródło: wywiady].

▪ **NIEEFEKTYWNA GOSPODARKA ODPADAMI**

Pomimo wprowadzenia systemu zbierania odpadów komunalnych obejmującego wszystkich mieszkańców, poważnym problemem pozostają dzikie wysypiska i problemy z segregacją odpadów.

Poziom recyklingu i przygotowania do ponownego użycia takich frakcji odpadów komunalnych jak: papier, metale, tworzywa sztuczne i szkło, wynosi rocznie średnio 30%. Osiągane wskaźniki w zakresie ograniczenia masy odpadów komunalnych ulegających biodegradacji, wynosi średnio rocznie około 20%.

Gospodarowanie odpadami komunalnymi w gminie opiera się o zbieranie odpadów komunalnych z podziałem na pięć frakcji: papier, szkło, metale, tworzywa sztuczne, odpady ulegające biodegradacji, ze szczególnym uwzględnieniem bioodpadów. Wymaga to sporych nakładów finansowych. Wskazane jest dalsza intensyfikacja działań wdrażania i realizacji systemu selektywnego zbierania odpadów.

Istotnym wyzwaniem jest wzrost cen odbioru odpadów (powodującym wzrost stawek dla mieszkańców). Masa selektywnie zbieranych odpadów dynamicznie wzrasta ale stawki za odbiór drastycznie spadają [źródło: wywiady].

▪ **SŁABA EDUKACJA LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI W ZAKRESIE OCHRONY ŚRODOWISKA W ZAKRESIE ZAGROŻEŃ NATURALNYCH**

Edukacja lokalnej społeczności w zakresie środowiska powinna być prowadzona w trzech obszarach tematycznych: ochrona powietrza, ochrona zieleni i zasobów przyrodniczych, ochrona przed wystąpieniem zagrożeń naturalnych i antropogenicznych.

Minimalizacja zagrożenia występowania niekorzystnych zjawisk geodynamicznych oraz minimalizacja zagrożenia powodziowego i ochrona przed powodzią, mogą następować poprzez edukację lokalnej społeczności, polegającą na uświadamianiu zagrożenia i ryzyka lokalizacji nowej zabudowy na terenach potencjalnie narażonych na występowanie tych zjawisk.

Gmina Skawina prowadzi też działania edukacyjne i informacyjne, adresowane do różnych grup wiekowych w zakresie ochrony powietrza. Dzięki spotkaniom mieszkańcy są lepiej przygotowani do reakcji na problem niskiej emisji, ale także świadomi jego wagi. Ekodoradcy edukują mieszkańców poprzez:

- doradztwo indywidualne w zakresie wymiany kotłów i odnawialnych źródeł energii – pomoc w uzyskaniu wsparcia finansowego z programów gminnych, projektu "Czysta Energia Blisko Krakowa", „Czyste Powietrze”, „Mój prąd”, ulgi termomodernizacyjnej;
- wydawanie gazetki antysmogowej dystrybuowanej do domów jednorodzinnych, przesyłanie informacji w ramach druku bezadresowego do wszystkich budynków mieszkalnych;
- „Skawińskie Targi ekoCiepła”: podczas których mieszkańcy mogli spotkać się z wystawcami oferującymi ekologiczne źródła ogrzewania oraz odnawialne źródła energii; targi były okazją do rozmowy i zapoznania się oferowanymi na rynku urządzeniami; na targach byli obecni również przedstawiciele Miejskiego Przedsiębiorstwa Energetyki Ciepłej oraz Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa, którzy udzielali informacji w zakresie możliwości podłączenia się do sieci ciepłowniczej lub gazowej;
- akcję „Wymień odpad na sadzonkę i naturalny oczyszczacz powietrza”, podczas której mieszkaniec oddając do Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych (PSZOK) określoną ilość zebranego surowca, otrzymywał sadzonkę krzewu, drzewka owocowego oraz roślinę oczyszczającą powietrze; celem akcji była również propagowanie działalności Punktu Selektywnej Zbiórki Odpadów Komunalnych działającego na terenie Gminy Skawina;
- uczestnictwo w spotkaniach wiejskich, osiedlowych i spotkaniach z rodzicami dzieci w szkołach, gdzie podawane są informacje m. in. o zapisach uchwały antysmogowej dla małopolski, przeprowadzanych kontroli palenisk czy dofinansowaniach do wymiany kotła, ale także kwestiach zdrowotnych związanych z zanieczyszczeniem powietrza; łącznie w spotkaniach

z ekodoradcami i zorganizowanych akcjach w tym roku uczestniczyło ponad 1800 mieszkańców; nieco inny charakter miały działania edukacyjne adresowane do dzieci i młodzieży - skupiały się one w dużej mierze na przekazywaniu wiedzy i umiejętności z zakresu ochrony środowiska i zdrowia, przygotowywania młodych ludzi do zapobiegania zanieczyszczeniom środowiska w tym głównie powietrza.

W edukacji ekologicznej w 2019 roku brało udział 1300 dzieci i młodzieży z 8 placówek oświatowych na terenie miasta i gminy.

Oprócz kontynuacji zadań z ubiegłego roku, planowane są również nowe, w tym między innymi:

- utworzenie tzw. "Ekoteam-u", czyli zatrudnienie doradców energetycznych, którzy pracować będą głównie w terenie doradzając w wyborze nowego źródła ciepła oraz optymalnego wariantu termomodernizacyjnego; wynagrodzenie ekodoradców będzie finansowane w ramach umowy podpisanej przez Stowarzyszenie Metropolii Krakowskiej z Europejskim Bankiem Inwestycyjnym,
- w ramach zadania zwiększania świadomości ekologicznej mieszkańców w projekcie RPO ZIT I - montaż zewnętrznych telewizorów LED, które będą wyświetlały komunikaty o aktualnej jakości powietrza, oraz inne komunikaty informujące mieszkańców;

[źródło: wywiady, WIOŚ, strona internetowa Gminy].

Gmina prowadzi również działania edukacyjne w zakresie promocji mikroretencji. W czerwcu 2018 roku wspólnie z Fundacją Sendzimira zrealizowała projekt "Odkrywanie miasta" polegający na rozszczelnieniu powierzchni jednego z podwórek. Natomiast we wrześniu przeprowadzono szereg warsztatów partycypacyjnych w szkołach podstawowych związanych z budową ogrodów deszczowych.

3.2 Środowisko – głos mieszkańców

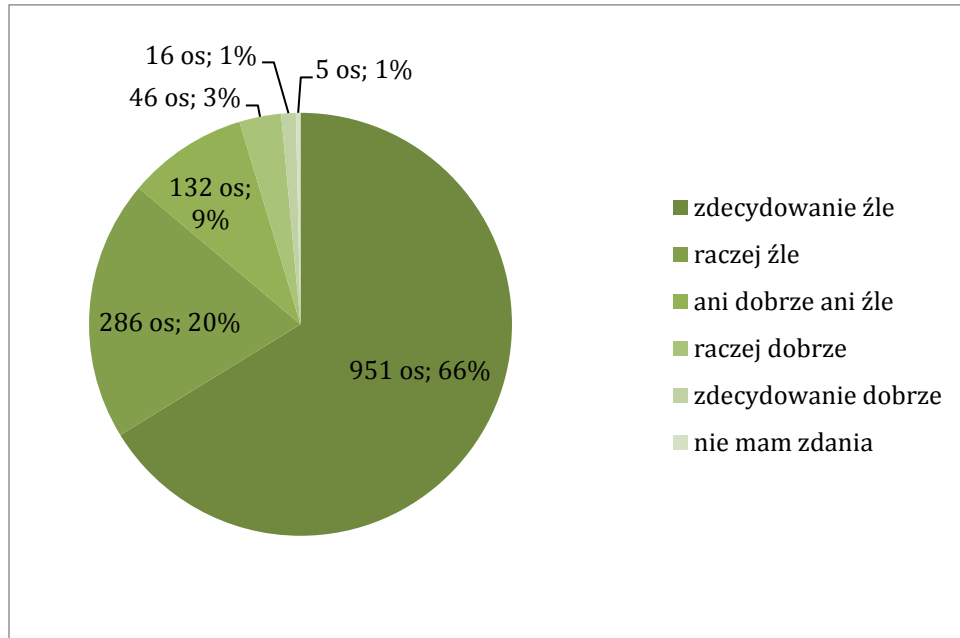
W tej części przedstawiamy podsumowanie głosów i opinii wyrażonych przez mieszkańców w obszarze ŚRODOWISKO. Źródłem zebranych informacji są konsultacje społeczne - wyniki przeprowadzonej wśród mieszkańców ankiety oraz głosy ze spotkań konsultacyjnych.

ANKIETA BADANIA OPINII

Czystość powietrza była najczęściej wymienianą przez mieszkańców kwestią wśród priorytetów, które Gmina powinna rozwijać w najbliższych latach - aż 852 osoby uznały, że jest to najważniejszy priorytet rozwoju gminy.

Zdecydowana większość ankietowanych (86%) negatywnie oceniła czystość powietrza w gminie. Wyraźnie również widać, że w opinii mieszkańców, czystość powietrza pogorszyła się w ostatnich 3 latach - była to najczęściej wskazywana kwestia wśród obszarów, które uległy pogorszeniu. Należy jednak zauważyć, że wśród ankietowanych byli również mieszkańcy, których zdaniem czystość powietrza poprawiła się w ostatnim czasie (44 osoby).

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) czystość powietrza? [N=1436]

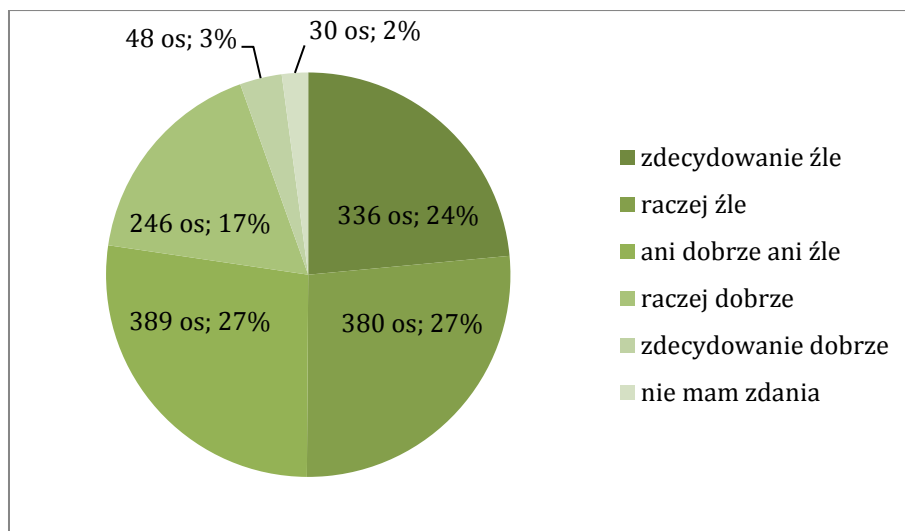

Mieszkańcy Skawiny gorzej oceniają czystość powietrza od mieszkańców okolicznych wsi - połowa mieszkańców wsi i ¼ mieszkańców miasta oceniło tę kwestię zdecydowanie źle, pozytywnie zaś 8,3% mieszkańców wsi i 2,3% mieszkańców miasta.

Drugą kwestią z obszaru środowiska, o którą pytaliśmy w ankiecie był hałas. W opinii większości respondentów **natężenie hałasu** zwiększa się w ostatnich latach. 61% negatywnie

oceniło tę kwestię, 27% ambiwalentnie a 20% pozytywnie. Stosunkowo wielu mieszkańcom poziom natężenia hałasu wydaje się przeszkadzać - ocenę najniższą „zdecydowanie źle” zaznaczyło aż 336 osób. Tylko 3 osoby wymieniły natężenie hałasu wśród kwestii, które uległy poprawie w ostatnich 3 latach.

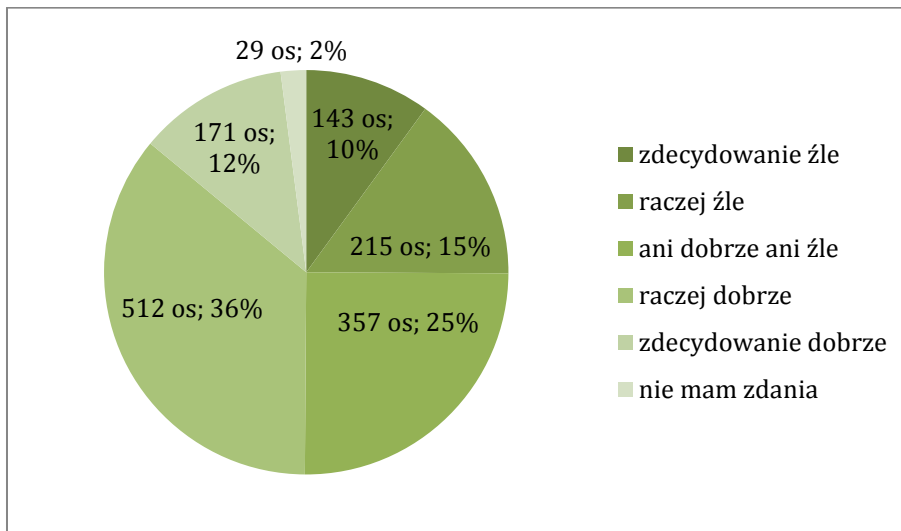
Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) natężenie hałasu? [N=1429]

Zgodnie z intuicją, mieszkańcy wsi relatywnie lepiej oceniają natężenie hałasu – ¼ „raczej dobrze”, kolejne 5% „zdecydowanie dobrze” (dla porównania „zdecydowanie dobrze” lub „raczej dobrze” natężenie hałasu ocenia 26% mieszkańców Skawiny).

Tereny zielone są w opinii mieszkańców Skawiny i okolic raczej dobrze dostępne – 48% ankietowanych pozytywnie oceniła dostępność terenów zielonych. 65 osób wymieniło tę kwestię wśród 5 priorytetowych obszarów rozwoju gminy Skawina. Więcej osób uważa, że dostępność terenów zielonych poprawiła się w ostatnich 3 latach niż tych, którzy twierdzą przeciwnie.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność terenów zielonych? [N= 1427]

SPOTKANIA KONSULTACYJNE

Choć smog był kluczowym tematem dyskusji wokół kwestii środowiskowych z mieszkańcami, zgłaszane były również inne problemy w tym temacie. Wśród nich: konieczność wzmocnienia ochrony przeciwpowodziowej i ochrony czystości wód, gospodarka odpadami, ochrona walorów przyrodniczych oraz dostępność do terenów zielonych.

Mieszkańcy w rozmowie o ochronie powietrza akcentowali różne wątki, w zależności od miejsca zamieszkania. Naturalnie mieszkańcy sołectw znacznie częściej poruszali kwestie dotyczące likwidacji palenisk domowych, zaś mieszkańcy miasta podnosili temat zanieczyszczenia przemysłowego. Część mieszkańców wyrażała wątpliwość co do tego, co jest główną przyczyną smogu w gminie. Niezależnie od wątku, intensywność dyskusji w tym temacie, była bardzo duża.

Wiele emocji wśród mieszkańców budzi kwestia zanieczyszczenia powietrza przez przemysł usytuowany w gminie. Sprzeciw budzi zbyt wiele zakładów emitujących zanieczyszczenia w oparciu o pozwolenia oraz brak realnego wpływu i – w ocenie części mieszkańców – konsekwentnych i skutecznych działań władz, na przestrzeni kilku ostatnich lat, służących kontroli i ograniczeniu zanieczyszczeń.

Potrzebne jest zebranie danych jaka jest emisja przemysłowa, w oparciu o pozwolenia. Takie dane są. Wielkość zanieczyszczeń wynikająca z pozwoleń. Żebyśmy chociaż w tym zakresie mieli pełną informację jakie to są zanieczyszczenia, żeby taka informacja była podstawą do tworzenia planów. Potem w strategii chciałabym widzieć działania na rzecz zmniejszania tego poziomu emisji, która wynika z zezwoleń. Nie mówimy o niekontrolowanej emisji wynikającej z przekroczeń, tego już nikt nie kontroluje. Ale jesteśmy bardzo małą gminą,

bardzo zanieczyszczoną i liczba zezwoleń na zanieczyszczenie wydawanych przedsiębiorstwom na terenie gminy jest ogromna (...).

Zanieczyszczenie powietrza – emisja pyłów w wolną sobotę, niedzielę. Zakłady przemysłowe – truciciele. Słaba jakość węgla. Walka z zanieczyszczeniami ze strony gminy jest na pokaz. Napiszą, powiedzą danemu zakładowi, jak trzeba, ale potem nie ma żadnych chyba przepisów wykonawczych i tego nie pilnują i to się tak odwleka z roku na rok – zakłady piszą, że oczywiście założą filtry, a potem znowu nie zakładają. I znowu się umawiają na spotkania – sprawa jest niekończąca się. A to się odbija na zdrowiu mieszkańców.

Zakłady mające negatywny wpływ na środowisko, są ponad wszelką kontrolą. Mamy zbyt dużo zakładów z pozwoleniami do emisji zanieczyszczeń. Nie jestem przeciwko zakładom, bo dają pracę, ale zbyt dużo jest pozwoleń. Nie ma monitoringów tych zanieczyszczeń.

Wystarczyłoby, żeby zakłady, które trują robiły nasadzenia. Nikt na nich tego nie wymusza. Nie dość że trują to jeszcze mają niższe podatki.

Valeo ma samo kontrolować siebie, to jest jakiś absurd. I dowiadujemy się, że nasze domy podeszły pod zakład (głos od osób od wielu lat mieszkających w tym samym miejscu, w Skawinie, w okolicy Valeo).

Jeśli Skawina chciałaby wchodzić w przemysł, to owszem ale taka firma powinna być neutralna środowiskowo i jeżeli zaczniemy takie wydawać zezwolenia, to z tym nie będzie problemu.

Odmienny głos w tej dyskusji mają przedsiębiorcy. Ich zdaniem to nie przemysł jest głównym źródłem zanieczyszczeń w gminie a paleniska węglowe. Natomiast główna dyskusja koncentruje się wokół ich działalności. Zwracano uwagę:

Najpierw firmy, potem bloki dobudowano.(...) Problem jakości powietrza, to także problem przedsiębiorców, którzy spędzają większość dnia na terenie Gminy. Poprawa powietrza jest w interesie wszystkich.

Część biorących udział w konsultacjach społecznych przedsiębiorców podkreślało, że czują się niesprawiedliwie obarczeni winą za złą jakość powietrza w gminie.

Mieszkańcy na spotkaniach także poruszali kwestie innych źródeł zanieczyszczenia-palenisk domowych i transportu. Z jednej strony widać rosnącą świadomość mieszkańców, że ze smogiem trzeba walczyć kompleksowo minimalizując różne przyczyny zanieczyszczeń, z drugiej strony restrykcyjne ograniczenia budzą opór związany z rosnącym obciążeniem gospodarstw domowych.

Szerszy problem – ekologia. Ale też problem pieców, samochodów, które powodują to zanieczyszczenie i zatrucie. Nie za wszystko możemy obciążać firmy, które tu ściągaliśmy. Ekologia i zdrowie to jest główny problem, ale nie możemy go traktować jednokierunkowo.

Mówimy o tym, że największy smog jest z pieców, ale czy to prawda? Państwo wiedzą jak się przejeżdża przez Skawinę, jakie są korki. Gdzie jest transport kolejowy, który był, a teraz go nie ma. Wszystko jest przewożone samochodami, tirami. Ja się założę, że ten smog nie robią piece, tylko samochody.

Czyste powietrze to również transport. Zachodnia część gminy jest bardzo źle skomunikowana. Dojazd, szczególnie w weekend – to jest niemożliwe.

Do tego jeszcze zanieczyszczenie samochodów, dużo samochodów. Konsekwencja budowania kolejnych osiedli, coraz więcej samochodów. Żyjemy w potrzasku między osiedlami a strefą przemysłową.

(...) nie każdego stać na gaz, jak ktoś ma emeryturę, to nie będzie go stać na palenie gazem.

Tak ale jak ktoś ma swoje drewno, to opalanie jest praktycznie za darmo, ale jak musi użyć gazu to jest to wydatek. Można to tłumaczyć tak, że to jest alternatywa, ale jaka? Jak ktoś ma pieniądze, to jest alternatywa, ale jak nie ma to nie jest w stanie.

Mieszkańcy oczekują pomocy Gminy w zakresie spełnienia rosnących wymogów. Dotacje do fotowoltaiki, solarów oraz wymiany piecy, są doceniane (w sąsiedniej gminie tego nie ma) i oceniane jako *dobrze zaplanowane i realizowane*, jednak nie zabezpieczają w pełni potrzeb. Problemem dla osób słabiej sytuowanych, nie jest jedynie inwestycja w nowe źródło energii, ale koszty jej utrzymania (gaz). Wśród postulatów pojawił się więc m. in. pomysł zakupu gazu przez Gminę, żeby było taniej, oraz konieczności pracy nad świadomością mieszkańców tak, żeby chcieli z tych nowych możliwości korzystać, a na razie nie palili w piecach „byle czym”. Mieszkańcy postulują dalsze inwestycje w solary i fotowoltaikę w miejscach użyteczności publicznej oraz wymianę oświetlenia w gminie na energooszczędne. Zwracają także uwagę, że: *użytkownicy, nie będący właścicielami posesji, nie są objęci żadnym programem. (...) wystarczy taki jeden kopciuch w środku i wszystko jest zasmogowane.*

Ocena działań podejmowanych przez Gminę w obszarze ochrony powietrza jest więc niejednoznaczna, pojawiają się zarówno głosy krytyczne (szczególnie w kontekście kontrolowania zanieczyszczeń przemysłowych) jak i pochlebne, doceniające podejmowane wysiłki, zarówno na linii nacisku na WIOŚ jak i programów walki z niską emisją. Uczestnicy konsultacji doceniają również rolę aktywnych mieszkańców w walce zanieczyszczeniem, widząc w nich inspiratorów wszelkich zmian.

Ochrona przeciwpowodziowa to kolejny ważki problem środowiskowy, poruszany przede wszystkim przez mieszkańców zachodniej i południowej części gminy.

Dawniej mieliśmy naturalne sposoby reagowania na te problemy: stawy, rowy, jakieś naturalne rozlewiska. Ludzie z domami odsuwali się w naturalny sposób, kiedy miasto rozrosło się od 8 do 20 tysięcy, wszystko to zaniechano. Zlikwidowano stawy, rowy,

pobudowano odrodzenia, grunty uprawne nie są uprawiane, domy pokryte wcześniej strzechą, teraz dachy blaszane – wszyscy narzekają że trzeba deszczu, a jak lunie, to wszystko spłynie.

Co do utrzymania wałów – mamy motocyklistów i „quadziaży”, którzy rozjeżdżają te wały jeżdżąc ich koroną. Nie wiem co z tym zrobić, czy ich ścigać czy uświadamiać, że jest tego bardzo dużo i to duży problem.

W Pozowicach zauważyłem, że tam gdzie były drzewa to fala powodziowa się rozbijała o te drzewa. Jeśli to wszystko wykarczujemy, to cała energia wody uderza w wały. Nie wiem jak to jest, to dla ekspertów jak to powinno być.

Odwodnienia, przepusty – w każdej wiosce mamy problem z tym bardzo duże.

Mieszkańcy m. in Woli Radziszowskiej, Radziszowa, Facimiecha, Pozowic bardzo licznie zgłaszają zagrożenie związane z nieuregulowaną rzeką, powodującą liczne podtopienia i zalewanie terenu, koniecznością regulacji potoków i rzek, problemy z odwodnieniem (rowy, przepusty). Na spotkaniach pojawiały się też postulaty: magazynowania wód opadowych, ochrony zasobów wodnych – kampania edukacyjna - jak wykorzystywać wodę deszczową, robić swoje studnie. Oczyszczanie starych studni, dofinansowanie do budowy zbiorników.

Brak kanalizacji mieszkańcy: Facimiecha, Ochodzy, Pozowic, Grabia, Kręcina uważają za jeden z największych problemów gminy. Postulują równy dostęp do sieci kanalizacyjnej, niezależnie od miejsca zamieszkania. Ta odpowiedzialność, w ocenie mieszkańców, leży po stronie Gminy. I nie jest to jedynie kwestia wygody mieszkańców, ale też potrzeba zabezpieczenia wody pitnej wysokiej jakości.

Kanalizacja całej wioski, bez wyjątku. Mając dom 50 metrów od sąsiada, który ma kanalizację, 2 domy zostają bez kanalizacji.

Na projekt aglomeracyjny są środki unijne. Natomiast nie przeszkadza to, żeby Gmina wykonała taką sieć na własny koszt – kanalizacja lub oczyszczalnie przydomowe (na przykład zbiorowe, dla kilku domów). Być może w ramach innych środków zewnętrznych można to zrobić. Rozwiązania należy szukać, bo to nie może tak zostać – to jest duży teren. To dotyczy tej części gminy, która nie jest objęta projektem aglomeracyjnym. Jeżeli tego problemu nie rozwiążemy, to te ścieki będą trafiały do wód.

Potrzebna jest zmiana planu zagospodarowania – doszło dużo działek budowlanych, które kompletnie nie są uzbrojone. Ludzie dostają pozwolenie na budowę. Budują i zaczynają się kombinacje z wodą, kanalizacją itp. Z kanalizacją mamy czystą miejscowość, a za chwilę może się okazać, że ludzie będą wypuszczać nieczystości, bo nie mają alternatywy.

Kolejny wątek poruszany przez mieszkańców, to gospodarka odpadami. Opinie mieszkańców w tym temacie były podzielone. Obok pozytywnych głosów, mieszkańcy zwracali uwagę na słabą edukację i nieodpowiedzialne podejście do tematu części

mieszkańców. Zgłaszano także zbyt wysokie opłaty oraz za rzadki odbiór, szczególnie odpadów zielonych i dużych gabarytów.

Dlaczego można segregować i nie segregować? Edukacja powinna być od małego – wszyscy powinni segregować. Powinno się edukować też osoby starsze, bo nie wszyscy wiedzą, co i w jaki sposób segregować.

Niech nam Urząd wytłumaczy jak mamy segregować śmieci. Segregacja śmieci nie funkcjonuje, jest możliwość kontroli domów prywatnych, ale na blokach nie ma takiej możliwości.

Dobry system odbioru śmieci, chociaż częściej mogliby odbierać gabaryty, zielone i recykling.

W dyskusji pojawiały się także pomysły na wykorzystanie odpadów:

Gmina powinna wybudować własną sortownię odpadów, w przyszłości nawet spalarnię śmieci, która ogrzewa.

Zbiorniki na odpady zielone - przywozi się odpady zielone, a odbiera się potem nawóz na pole. Z odpadów zielonych można też produkować biogaz. (...)

Jest dużo nieużytków w gminie, we wsi też – będzie drożała energia, woda. Czy nie dałoby się zebrać, zorganizować i wspólnie przetwarzać tych odpadów zielonych na energię?

Inny, cyklicznie zgłaszany problem, to kwestia zagrożenia ze strony dzikiej zwierzyny.

Duża ilość nieużytków – zarośniętych chaszczy, nawet w centrum miejscowości. Gmina tego nie pilnuje, żeby mieszkańcy wycinali, ale gros jest gminnych działek. Nieużytki prywatne i gminne. Czasami opuszczone, stwarzają zagrożenie bezpieczeństwa. W zaroślach żyją zwierzęta, które podchodzą pod dom, dziki, lisy. Bardzo duży problem. Boją się ludzie z domu wyjść.

Wiele czasu na spotkaniach mieszkańcy poświęcili rozmowie o warunkach krajobrazowych i zieleni w gminie. Mieszkańcy dostrzegają duży atut gminy w łatwym dostępie do natury, ciekawym krajobrazie, malowniczym położeniu. W ich ocenie należy tą mocną stroną lepiej wykorzystać, tak żeby gmina była dobrym miejscem do życia, jak i miejscem rekreacji dla przyjezdnych:

Mamy bardzo fajny plus – górki, dolinki, fajnie ukształtowany teren. (...) Więc zrobmy tak, żeby tu było przyjemnie. Nie chcemy mieć w Radziszowie dużych fabryk, przemysłu. Wolimy być sypialnią i rekreacją, a niech przemysł zaczyna się w Skawinie. Nie widzę problemu, żeby w Radziszowie powstały jakieś atrakcje (stok narciarski!). Niech powstaną atrakcje – prywatne inicjatywy, trzeba stworzyć warunki. Niech powstanie hotel, termy. Zagospodarowanie rzeki.

Pewna część Woli Radziszowskiej nigdy nie powinna być zabudowana – jest duża tendencja do zabudowy. Chodzi o to, żeby chronić walory, które mamy. Otwarte przestrzenie są naszym atutem, a jeśli zostaną w całości zabudowane, to staniemy się taką typową sypialnią i utracimy to, co najpiękniejsze w naszej miejscowości.

Korabniki- jedyne miejsce w zabudowie jednorodzinnej (w Skawinie), (...) żeby tego terenu nie zmarnować, żeby zaplanować dobrze zabudowę, uszanować warunki naturalne, zachowanie naturalnego charakteru tego terenu.

Należy zachować lokalny charakter Skawiny, tak aby obszar ten nie został wchłonięty do Krakowa.

Staw UJ w Polance Hallera – zarośnięty. Rekultywacja. Tam można zrobić plażę, pomosty. Tereny rekreacyjne.

Brak infrastruktury turystycznej. (...) Trzeba się zastanowić nad tym, co to miałyby być – biegówki (trasy biegowe), wypożyczalnia rowerów, kajaków (jakiś zalew – może na planowanym zbiorniku retencyjnym), gastronomia, żeby ludzie mogli przyjechać na weekendy i spędzić tu czas. Jest tu cisza, spokój, trzeba wykorzystać ten potencjał.

Postulat budzący wiele emocji, to kwestia **dostępu do terenów zielonych**. Mieszkańcy cieszą się pięknym Parkiem Miejskim, chwalą jego poszerzenie o Błonia Skawińskie i równocześnie – podobnie jak respondenci ankiety - apelują o więcej takich miejsc! Postulat dostępu do zieleni pojawia się zarówno w rozmowach z mieszkańcami miasta jak i jego obrzeży, oraz terenów wiejskich gminy. Mieszkańcy sołectw także oczekują większej dbałości o istniejącą zieleni oraz dostępu do terenów zieleni zagospodarowanej.

Robić mini-parki. Zasadzić krzewami i drzewami nieużytki. Ale żeby były zadbane, zagospodarowane. Żeby to nie były nieużytki, w których żyją dziko zwierzęta, bo to kłopotliwe dla mieszkańców – podchodzą pod domy, co zagraża bezpieczeństwu.

W zakładzie wychowawczym w Wielkich Drogach można by było zrobić piękny park – dworski.

Mini- park w Jaśkowicach – żeby było miejsce rekreacyjne pod drzewami. Jest plan w ramach projektu rewitalizacyjnego – żeby został zrealizowany.

Odnowa centrum Borku – obecnie mało estetyczne, a to wizytówka miejscowości. Chodzi o działkę 309. Zrobić krawężniki, nową nawierzchnię, przebudować nieestetyczny mostek – niebezpieczna, bo nierówna kładka.

Brak miejsca rekreacji w stylu parku w sołectwie z placem zabaw, ławkami wśród drzew.

Mamy taką działkę (w Borku Szlacheckim) 755/1, obok planowanego Centrum Aktywności Kulturalnej - jest bardzo ładny, zalesiony teren uważam, że wskazane by było w przyszłości wybudować tam park, taki teren rekreacyjny. Są boiska, będzie świetlica, biblioteka, więc

każdy chętnie by sobie na ławeczce, w cieniu drzew posiedział. Teren wymaga dużego nakładu środków, ale to jest ładny teren.

Tworzenie nowych parków, skwerów, parki kieszonkowe – rośliny pomagają w walce o czyste powietrze.

Mało lasów, mało parków, mało przestrzeni otwartej do ogólnego dostępu.

Tereny zielone w maksymalnie 10 min odległości dla każdego mieszkańca.

Uzupełnienie zieleni, sadzenie drzew dekoracyjnych.

Głos o więcej zieleni w formie – lasów, skwerów, parków kieszonkowych, zielonych dachów, donic z kwiatami, drzew tlenowych, to postulat mieszkańców prawie tak powszechny, jak ten dotyczący walki o czyste powietrze. Towarzyszy mu apel o większą dbałość o istniejące drzewa i tereny zielone, gdyż - w ocenie mieszkańców - drzew się nie tylko w gminie nie sadzi, ale i nadmiernie je wycina. **Mieszkańcy wskazali na brak systemowej ochrony zieleni w gminie.**

W zasadzie kompletny brak ochrony zieleni, brak planu, niska skuteczności działania gospodarki komunalnej. Nie ma w gminie sensownej gospodarki zielenią. Gdzie zadzwonić, gdy sąsiad nielegalnie wycina drzewo? Nie ma konkretnej osoby, do której zadzwonić. Od lat nie ma nowych nasadzeń, a jeśli są nie ma opieki nad nowymi nasadzeniami (w tym roku 30 drzewek zdechło bo nikt się nimi nie zajmował). Nagminne jest wycinanie zieleni, wycinanie drzew. Samych lasów w Skawinie jest tylko 5%, te które są pod kontrolą Lasów Państwowych, a wiadomo, co Lasy robią.

Powtarzający się postulat dotyczył stworzenia w Urzędzie zespołu/pełnomocnika/jednostki ds. zieleni miejskiej, który zapewniłby systemową ochronę zieleni, konsultował plany inwestycyjne, chronił zieleni przed niepotrzebną wycinką, dbał o dostęp do terenów zielonych dla mieszkańców.

IV. Ekonomia

W tym obszarze badamy lokalną ekonomię. Analizujemy kondycję różnych gałęzi gospodarki i związanego z nimi rynku pracy. W związku z dużymi obszarami inwestycyjnymi zlokalizowanymi na terenie gminy, zastanawiamy się na ile prowadzona polityka inwestycyjna jest zrównoważona? Samorząd ma stosunkowo niewielki wpływ na oddolne procesy gospodarcze, ale może tworzyć warunki do ich rozwoju i budować przestrzeń do innowacji w tym obszarze.

4.1 Ekonomia – wnioski z analizy danych

Przedstawiamy problemy, wyzwania i potencjały w obszarze EKONOMIA zidentyfikowane w oparciu o analizę danych statystycznych, polityk i dokumentów strategicznych obowiązujących w gminie, oraz wnioski z wywiadów bezpośrednich z pracownikami Urzędu.

- **RENTA LOKALIZACYJNA ZWIĄZANA Z POŁOŻENIEM W BEZPOŚREDNIEJ BLISKOŚCI RDZENIA METROPOLII KRAKOWSKIEJ**

Położenie w bezpośredniej bliskości Krakowa – miasta rdzeniowego jednej z najprężniej rozwijających się metropolii w Polsce, jest jednym z głównych atutów Skawiny. Lokalizacja ta, wpływa na korzystnie na zdecydowaną większość aspektów rozwoju gospodarczego gminy, w tym takie zagadnienia jak: poziom dochodów ludności, rynek pracy, atrakcyjność inwestycyjna, przedsiębiorczość, relokacje działalności gospodarczej.

- **PONADPRZECIĘTNY POZIOM PRZEDSIĘBIORCZOŚCI**

Poziom przedsiębiorczości zarówno w mieście, jak i całej gminie jest ponadprzeciętny i ma potencjał do dalszego, znaczącego wzrostu. Wysoki poziom przedsiębiorczości w samorządach bezpośrednio przekłada się na wpływy do budżetów gmin z tytułu udziałów w PIT. W głównej mierze, to właśnie przedsiębiorcy oraz osoby najlepiej sytuowane stanowią podstawę bazy podatkowej gmin w zakresie wpływów z PIT.

W skali Krakowskiego Obszaru Metropolitalnego (KOM) poziom przedsiębiorczości Skawiny (miasto - 127 podmiotów na 1 tys. mieszk., gmina - 114, obszar wiejski – 98) jest nieznacznie wyższy w porównaniu do takich gmin miejsko-wiejskich jak Dobczyce (105), Proszowice (104), Krzeszowice (102), czy Słomniki (98). Zbliżoną do Skawiny trajektorią rozwojową w najbliższym otoczeniu Krakowa charakteryzują się Niepołomice

(miasto). Wskaźnik przedsiębiorczości wynosi w ich przypadku 150, co pozwala domniemywać, że również w mieście Skawina tkwi jeszcze potencjał do jej dalszego wzrostu [źródło: GUS, UMiG w Skawinie].

▪ **KORZYSTNA, ZRÓŻNICOWANA STRUKTURA DZIAŁALNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ**

Podtrzymanie specjalizacji Skawiny jako najsilniejszego, poza Krakowem, ośrodka przemysłowego KOM, będzie zjawiskiem korzystnym, o ile spełnione zostaną poniższe warunki.

Po pierwsze, należy zakorzeniać lokalnie tworzone firmy w istniejącej przestrzeni gospodarczej, m. in. poprzez włączanie ich w usługi świadczone dla dużych inwestorów zewnętrznych oraz ich łańcuchy dostaw. Istotne jest również podejmowanie działań służących wzmocnieniu udziału lokalnych pracowników w rozwijającym się rynku pracy, czego pochodną będą rosnące dochodowe efekty mnożnikowe.

Po drugie, kluczowe jest wypracowanie konsensusu pomiędzy potrzebami i charakterem działalności przemysłowej a oczekiwaniami mieszkańców dotyczących jakości środowiska przyrodniczego, w tym stanu aerosanitarne⁸.

▪ **WYSOKI POZIOM DOCHODÓW GMINY Z PIT**

Skawinę charakteryzuje umiarkowanie wysoki poziom dochodów gminy w przeliczeniu na 1 mieszkańca (4671 zł). Dochody gminy z PIT (podatku od osób fizycznych) w przeliczeniu na 1 mieszkańca wynoszą 992 zł. Udziały w PIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca, w przypadku gminy Skawina, na przestrzeni ostatnich 9 lat uległy prawie podwojeniu z poziomu ok 500 zł w 2009r., do niespełna 1000 zł w roku 2018. W odniesieniu do pozostałych gmin KOM jest to wynik ponadprzeciętny [źródło: GUS].

Dalszy wzrost z dochodów z PIT będzie konsekwencją wzrostu poziomu wynagrodzeń na lokalnym rynku pracy oraz migracji na teren gminy nowych mieszkańców o wysokim poziomie dochodów.

▪ **WYSOKI, ALE NIESTABILNY POZIOM DOCHODÓW GMINY Z CIT**

W przypadku Gminy Skawina zaobserwować można:

- słabnący trend przychodów z CIT (podatku od osób prawnych) w przeliczeniu na 1 mieszkańca,
- duże fluktuacje przychodów z CIT,
- rosnącą łatwość korzystania przez dużych inwestorów z nowych regulacji w zakresie SSE⁹ (np. Valeo) i związanym z nimi spadkiem wpływów z CIT w przyszłości.

Pomimo względnie korzystnej sytuacji w przypadku dochodów gminy z CIT *per capita* wynoszącego 183 zł (2. miejsce w województwie), pewnym utrudnieniem dla planowania polityki rozwoju jest słabnący trend wzrostowy tego wskaźnika oraz jego

⁸ Tj. dotyczący jakości powietrza.

⁹ Specjalnych Stref Ekonomicznych.

znaczące fluktuacje w krótkim okresie czasu (np. 2015: 95 zł, 2016: 121 zł, 2017: 114 zł, 2018: 183 zł). Fluktuacje dochodów Gminy z tego tytułu są wynikiem stosowania agresywnej optymalizacji wysokości zobowiązań podatkowych przez niektóre firmy [źródło: GUS].

Wyzwaniem dla Gminy będzie podtrzymanie wysokiego poziomu wpływów z podatku CIT w przeliczeniu na 1 mieszkańca, przy jednoczesnym, możliwie znaczącym ograniczeniu ich fluktuacji.

- **WYSOKI, ALE NIESTABILNY POZIOM DOCHODÓW GMINY Z PODATKU OD NIERUCHOMOŚCI**

Poziom dochodów z podatku od nieruchomości w przeliczeniu na 1 mieszkańca był w 2018 r. w przypadku gminy Skawina, jednym z najwyższych spośród gmin KOM, z Krakowem włącznie, i wyniósł 904 zł [źródło: GUS].

Uzależnienie wysokości podatku od nieruchomości od wartości obiektów budowlanych, premiuje nowe inwestycje (greenfield), jako te najkorzystniej wpływające na bazę podatkową gminy. Przy ograniczonej podaży nowych terenów inwestycyjnych, w tym w szczególności w posiadaniu Gminy, przyciąganie nowych inwestycji będzie nadal jednym z głównych wyzwań, z punktu widzenia wpływów do budżetu Gminy z tytułu podatku od nieruchomości.

- **NIEWYKORZYSTANY POTENCJAŁ LOKALNYCH KOMPETENCJI Z ZAKRESU OBRÓBKI METALI NIEŻELAZNYCH I SEKTORA ENERGETYKI**

Naturalnym kierunkiem rozwoju specjalizacji gospodarczych gminy może stać się wykorzystanie lokalnych kompetencji związanych z przetwórstwem metali nieżelaznych¹⁰. Właściwym kierunkiem potencjalnych działań może być natomiast rozeznanie możliwości do funkcjonowania tego rodzaju inicjatywy oraz ich wspieranie.

Równie istotne jest większe zwrócenie uwagi na zasoby kadr szeroko rozumianego sektora energetycznego. Co roku Zespół Szkół Ekonomiczno-Technicznych opuszcza ok. 100 absolwentów kierunków: mechatronik, technik elektryk, technik elektronik oraz elektryk.

¹⁰ Historycznie związanych z funkcjonującą w Skawinie w okresie PRL Hutą Aluminium a obecnie m.in. z funkcjonującym na terenie strefy przemysłowej, Oddziałem Metali Lekkich Instytutu Metali Nieżelaznych w Gliwicach.

- **RELOKACJE DZIAŁALNOŚCI PRZEMYSŁOWEJ W OBRĘBIE KOM**

Skawina to główna lokalizacja docelowa firm relokujących się w obrębie KOM¹¹. W okresie 2001-2013 na teren gminy przeniosło swoją działalność ponad 20 firm zatrudniających powyżej 50 pracowników [Dej 2018].

Wyzwaniem dla polityki rozwoju gospodarczego gminy będzie podtrzymanie pozycji Skawiny, jako głównego miejsca docelowego migracji przedsiębiorstw w obrębie KOM. Trwałość inwestycji przenoszonych z innych lokalizacji jest wysoka, ze względu na fakt, malejącej skłonności firm do relokacji z każdą kolejną migracją.

- **POTENCJAŁ DO ROZSZERZANIA RYNKU PRACY W KIERUNKU POŁUDNIOWYM**

Pomijając dojazdy do pracy odbywające się wewnątrz samej gminy, do Skawiny w 2018 r. dojeżdżało ok. 8 tys. pracowników, w większości pochodzili oni z powiatów sąsiednich tj.: wadowickiego (23,8%), miasta Kraków (22,4%) oraz myślenickiego (6,6%) [źródło: GUS, US].

Niewydolność połączeń komunikacyjnych Skawina-Kraków sugeruje konieczność silniejszego wykorzystania (wzmocnienia) pozostałych kierunków dojazdów do pracy (Myślenice, Wadowice). Szczególnie perspektywiczne wydają się źródła zasobów siły roboczej związane z ośrodkiem Kalwarii Zebrzydowskiej. Zapewnienie sprawnej komunikacji w kierunku Wadowic, pozwoliłoby na wykorzystanie zasobów ludzkich, wolnych w wyniku kryzysu sektora meblarskiego [źródło: warsztat pracodawcy].

- **DEFICYT PRACOWNIKÓW NA RYNKU PRACY**

Odczuwalny dla przedsiębiorców jest brak pracowników szczególnie w obszarze podstawowych prac (przemysł, budownictwo, usługi). Wynika on zarówno z silnego oddziaływania Krakowa jako największego w województwie rynku pracy, jak również ze zmieniających się aspiracji młodzieży wchodzącej na rynek pracy [źródło: warsztaty rynek pracy].

- **SPADEK LICZBY OSÓB W WIEKU PRODUKCYJNYM**

Postępujące procesy starzenia się społeczeństwa stanowią główny trend demograficzny mogący negatywnie wpływać na procesy rozwoju gospodarczego gminy. Szczególnie niepokojący jest wyraźny spadek liczby osób w wieku produkcyjnym, zachodzący na terenie miasta. Wyniósł on w latach 2010-2018 ponad 56%, wyraźnie przekraczając dynamikę tego wskaźnika dla całego województwa (o 4,5%).

¹¹ Najbardziej rozpoznawalnym przykładem firmy, która w toku zmiany swojej siedziby w ramach KOM zlokalizowała się w Skawinie jest francuski inwestor z branży samochodowej tj. Valeo Autosystemy. Firma ta przeniosła się do Skawiny z podkrakowskich Zielonek

Procesy starzenia się mieszkańców gminy wg prognoz GUS mają wyraźnie przyspieszyć III dekadzie XXI w., co z punktu widzenia procesów rozwoju gospodarczego, będzie stanowiło dla gminy duże wyzwanie [źródło: GUS].

- **KOŃCZĄCE SIĘ ZASOBY GMINNYCH TERENÓW INWESTYCYJNYCH**

Możliwe jest udostępnienie maksymalnie 2ha terenów gminnych [źródło: wywiady]. Jednocześnie, zauważalna jest potrzeba dostosowania struktury terenów inwestycyjnych do potrzeb sektora MŚP [warsztat z przedsiębiorcami].

- **OGRANICZONA MOŻLIWOŚĆ WYKORZYSTANIA GENEROWANEGO WZROSTU GOSPODARCZEGO PRZEZ LOKALNĄ GOSPODARKE**

Skawina to ważny biegun wzrostu stanowiący zaplecze dla Krakowa. Gminę w latach 2015-2018 charakteryzował bardzo intensywny wzrost liczby miejsc pracy najmniejszej (o 6 tys. osób, tj. 35,7%). Jednocześnie duży udział dojazdów do pracy w Skawinie, oraz duży udział w nich kadry z Krakowa średniego i wyższego szczebla, świadczy o intensywnych procesach wymywania znaczącej części efektów mnożnikowych¹² generowanych przez miejsca pracy w gminie. W konsekwencji gmina ponosi praktycznie całość różnego rodzaju kosztów wynikających z zachodzących na jej terenie intensywnych procesów (re)industrializacji (np. kongestia¹³, zły stan aerosanitarny¹⁴), przy częściowym tylko udziale w pozytywnych efektach tego zjawiska [źródło: wywiady, GUS, US].

- **NISKI POZIOM WYKORZYSTANIA EFEKTÓW ROZWOJU STREF GOSPODARCZYCH**

Pośrednim efektem rozwoju działalności przemysłowej jest wzrost liczby miejsc pracy zauważalny m.in. w handlu i budownictwie (efekty mnożnikowe). Procesy te w dużej mierze ograniczają się jednak do efektów dochodowych (pośrednich), w mniejszym zaś stopniu do świadczenia bardziej specjalistycznych usług na rzecz firm działających na terenie gminy, czy też włączania mniejszych lokalnych firm w łańcuchy dostaw do firm produkcyjnych (efekty zaopatrzeniowe).

¹² Efekty mnożnikowe to całość efektów generowanych przez miejsca pracy w danym przedsiębiorstwie na jego zewnątrz. W najprostszym ujęciu dzielą się na efekty dochodowe tj. wynikające ze struktury wydatków, pracowników, które są możliwe do dzięki otrzymanemu wynagrodzeniu oraz zaopatrzeniowe wynikające ze skali i struktury dostaw do danego przedsiębiorstwa.

¹³ Zjawisko z zakresu tematyki transportu polegające na występowaniu natężenia ruchu środków transportu na poziomie przekraczającym przepustowość infrastruktury transportowej. Popularnie rzecz ujmując „korkowanie się” określonych obszarów.

¹⁴

- **SŁABA KOORDYNACJA SYSTEMU KOMUNIKACJI MIEJSKIEJ ŁĄCZĄCEGO MIASTO I PRZYSTANKI KOLEJOWE ZE STREFAMI PRZEMYSŁOWYMI**

Brak jest skoordynowanego systemu komunikacji miejskiej umożliwiającego przepływy pracowników do i z terenów stref przemysłowych. Niewykorzystany pozostaje potencjał związany z rozwojem publicznego transportu kolejowego w oparciu o istniejącą sieć przystanków [źródło: warsztat pracodawcy].

- **KONIECZNOŚĆ OŻYWIENIA GOSPODARCZEGO CENTRUM MIASTA**

Skutecznie przeprowadzone procesy rewitalizacji centrum miasta powinny doprowadzić w rezultacie również do ożywienia gospodarczego tego obszaru. Obecnie większość sklepów i punktów usługowych zamykana jest ok. godz. 17.00. Nieliczne lokale gastronomiczne działają do godz. 20.00. Stan taki stoi w sprzeczności z oczekiwaniami i aspiracjami części mieszkańców gminy i zmusza ich do rezygnacji z realizacji swoich potrzeb lub realizacji ich na terenie Krakowa [źródło: wywiad rynek pracy].

- **ZBYT MAŁA AKTYWNOŚĆ GMINY W OBSZARZE POLITYKI PROINWESTYCYJNEJ**

Skawina charakteryzuje się wysoką atrakcyjnością inwestycyjną gminy. Wartość skumulowanych inwestycji zagranicznych typu greenfield¹⁵ wyniosła 268,6 mln USD (4,4% ogółu nowych FDI¹⁶ w Małopolsce)¹⁷. Niemniej jednak procesy są w głównej mierze wynikiem bardzo wysokiej atrakcyjności lokalizacyjnej gminy (bliskość Krakowa, A4, lotniska w Balicach). W dużo mniejszym zakresie wynika to ze świadomej i aktywnej polityki proinwestycyjnej. Procesy różnicowania profilu branżowego nowych inwestorów przebiegają samoistnie, przy jednoczesnym braku wsparcia gminy dla lokalnych specjalizacji wytwórczych (np. obróbka metali nieżelaznych, meblarstwo).

Na bezpośrednie działania związane z uzbrojeniem stref gospodarczych w Skawinie w podstawową infrastrukturę techniczną Gmina w ostatnich 10 latach wydała ok. 50 mln zł. Mimo takiego zaangażowania Gminy wciąż występują przypadki, gdy przedsiębiorcy muszą na własny koszt realizować inwestycje z zakresu uzbrojenia terenów inwestycyjnych.

- **BRAK SKOORDYNOWANEGO I KOMPLEKSOWEGO ZARZĄDZANIA TERENAMI POPRZEMYSŁOWYMI W GMINIE**

Największy teren poprzemysłowy w gminie, związany z zasobem nieruchomości po dawnej Hucie Aluminium, wymaga otwarcia na procesy rynkowe oraz uporządkowania

¹⁵ Tj. nowych inwestycji budowanych od podstaw.

¹⁶ Foreign Direct Investment.

¹⁷ stan na koniec 2013 r. [Gwosdz i in. 2014].

m.in. kwestii związanych z infrastrukturą techniczną. Procesy te, przywracające ten obszar normalnym regułom rozwojowym, będą wymagać uprzedniego uporządkowania zagadnień formalno-prawnych oraz kapitału w wysokości ok 30 - 40 mln zł, bo tyle zgodnie z PFU będzie kosztowała modernizacja infrastruktury technicznej.

▪ **NIEUPORZĄDKOWANE SPRAWY WŁASNOŚCIOWE TERENÓW I OBIEKTÓW POPRZEMYSŁOWYCH I POKOLEJOWYCH**

Wciąż niejasna sytuacja własnościowa na terenach przemysłowych (dawna Huta Aluminium), konieczność uporządkowania przestrzeni publicznych [źródło: wywiady].

▪ **ROSNĄCA PRESJA DUŻYCH I ŚREDNIEJ WIELKOŚCI SIECI HANDLOWYCH NA LOKALNY SEKTOR HANDLU DETALICZNEGO**

Dopuszczenie do lokalizacji na terenie miasta grupy placówek handlowych o charakterze supermarketów i dyskontów zintensyfikowało negatywne trendy w sektorze handlu detalicznego. W latach 2010-2018 w Skawinie nastąpił wyraźny, bo wynoszący ok. 10%, spadek w liczbie podmiotów gospodarczych z sekcji G, dział 47¹⁸ [źródło: GUS, warsztaty pracodawcy].

▪ **BRAK UWZGLĘDNIENIA ZWIĄZKÓW FUNKCJONALNYCH GMINY Z JEJ OTOCZENIEM W PROGRAMOWANIU RPO WM NA POZIOMIE SUBREGIONALNYM**

Skawina jest obecnie silnym, subregionalnym biegunem wzrostu o wyspecjalizowanych funkcjach. Pomimo zachowania silnych, bilateralnych powiązań z Krakowem, wykształciła ona swoją strefę powiązań, oddziałyującą w zauważalny sposób na obszar sąsiadujących powiatów. Jednocześnie aktualny podział województwa na subregiony w ramach RPO lokalizuje Skawinę na styku trzech różnych subregionów RPO WM tj. krakowskiego, podhalańskiego i zachodniego. Stan taki może negatywnie wpływać w przyszłości na realizację zintegrowanych, ponad subregionalnych, projektów.

▪ **WZROST LICZBY FIRM Z BRANŻY PRZETWÓRSTWA ODPADÓW**

Gmina odnotowała jeden z najwyższych w województwie małopolskim przyrostów liczby firm, zajmujących się działalnością związaną ze zbieraniem, przetwarzaniem i unieszkodliwianiem odpadów oraz odzyskiem surowców (Dział 38, Sekcja E). W latach 2010-2018 liczba takich podmiotów zwiększyła się z 9 do 16. Wynik taki był wielokrotnie wyższy, niż tendencje obserwowane w całym województwie. Przetwarzanie i unieszkodliwianie odpadów, w szczególności niebezpiecznych, może być ważnym czynnikiem ograniczającym wzrost atrakcyjności osiedleńczej gminy. Jednocześnie, duży

¹⁸ W przypadku Gminy Niepołomice, procesom rozwoju strefy inwestycyjnej towarzyszył, w analogicznym okresie czasu, zauważalny wzrost liczby podmiotów handlu detalicznego.

zasób terenów i obiektów inwestycyjnych typu brownfield¹⁹, znajdujących się poza władztwem Gminy, sprzyja lokalizacji tego rodzaju przedsięwzięć [źródło: GUS].

▪ **BRAK UPORZĄDKOWANEJ SYTUACJI WŁASNOŚCIOWEJ W OBSZARZE ZASOBÓW WŁASNYCH GMINY JAK RÓWNIEŻ REALIZOWANYCH INWESTYCJI**

Wyzwaniem są zakupy nieruchomości pod określone inwestycje gminne. Często zakupy te wymagają szybkiego działania, pod presją czasu a należałoby je planować z większym wyprzedzeniem. Gmina nie ma długofalowego planu realizacji inwestycji, szczególnie drogowych. W efekcie przygotowanie inwestycji jest trudniejsze. W sytuacji braku posiadania prawa do terenu, brak również możliwości dokonania bieżących remontów [źródło: wywiady].

Brak rozeznania wielkości potencjalnych gruntów mogących podlegać zasiedzeniu oraz o nieuregulowanym stanie prawnym.

Brak decyzji dotyczących wykupu gruntów lub zaniechania realizacji inwestycji strategicznych jak np. w przypadku zbiornika retencyjnego w Jurczycach [źródło: wywiady].

¹⁹ Tj. inwestycji w istniejące zakłady.

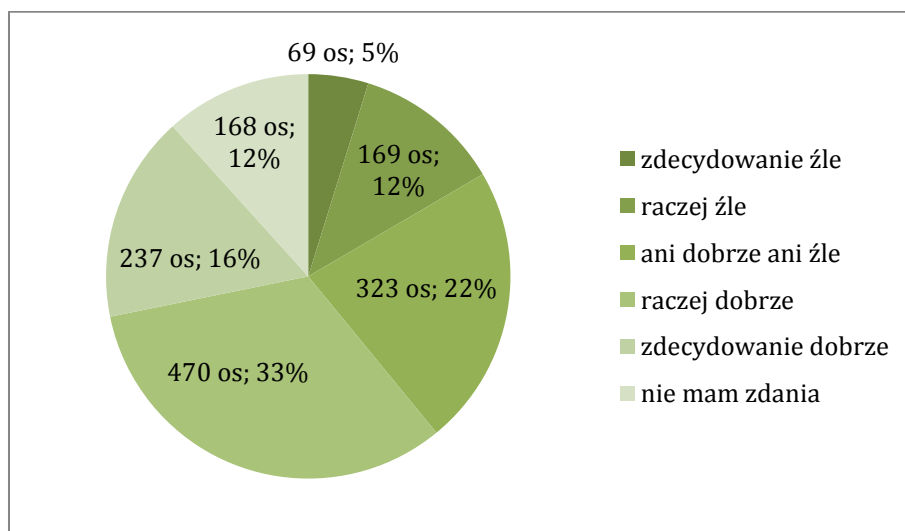
4.2 Ekonomia – głos mieszkańców

W tej części przedstawiamy podsumowanie głosów i opinii wyrażonych przez mieszkańców w obszarze EKONOMIA. Źródłem zebranych informacji są konsultacje społeczne - wyniki przeprowadzonej wśród mieszkańców ankiety oraz głosy ze spotkań konsultacyjnych.

ANKIETA BADANIA OPINII

Kwestie gospodarcze – ze względu na swoją specyfikę - nie były przedmiotem ankiety, pytaliśmy jedynie o lokalny rynek pracy. Większość mieszkańców pozytywnie ocenia możliwości znalezienia pracy w Skawinie - taką opinię wyraziło 49% respondentów.

Jak w Gminie Skawina ocenia Pan(i) możliwość znalezienia pracy? [N=1436]

Zdaniem 103 osób sytuacja na rynku pracy poprawiła się w ostatnich 3 latach – była to trzecia najczęściej wymieniana przez mieszkańców odpowiedź w katalogu kwestii, które uległy poprawie. Dla stosunkowo dużej liczby mieszkańców jest to priorytet w rozwoju gminy – możliwość znalezienia pracy znalazła się wśród 10 najczęściej wymienianych obszarów priorytetowych.

SPOTKANIA KONSULTACYJNE

Na spotkaniach konsultacyjnych mieszkańcy nie poruszali zbyt często kwestii dotyczących lokalnej gospodarki i rynku pracy. **Najintensywniej wątki te ujawniały się w rozmowie o potencjale gminy.** Mieszkańcy zdecydowanie doceniają komfort wynikający z dużej dostępności miejsc pracy blisko miejsca zamieszkania, wskazują na **niskie bezrobocie i atrakcyjny rynek pracy.** Dostrzegają bezpośrednią zależność między obecnością przedsiębiorców, lokalną strefą gospodarczą a przychodami do budżetu samorządu i zamożnością gminy.

Duże możliwości podjęcia pracy, duży rynek pracy, rozwinięty przemysł dający miejsca pracy.

Powstały strefy aktywności gospodarczej – podniosły dochody gminy, dały pracę, chociaż są też minusy (np. TIRy jadące do magazynów).

Gmina posiada na swoim terenie dużą ilość zakładów pracy, co daje pracę dla mieszkańców.

Duża liczba podmiotów gospodarczych, stosunkowo bogaci mieszkańcy, bogata parafia.

Niskie bezrobocie, możliwość znalezienia pracy „na miejscu”.

Na obecności dużych zakładów pracy w gminie, cień kładą kwestie środowiskowe.

Mieszkańcy w tej dyskusji zwracają uwagę na konieczność **bardziej celowego wykorzystania potencjału strefy gospodarczej,** selektywnego doboru firm w kierunku branż nieszkodliwych dla środowiska, o wyższej specjalizacji (np. i-tech), czy sfery usług. Niezbędna jest świadoma polityka gospodarcza w tym zakresie.

Rynek pracy – należy przyciągać zakłady do strefy gospodarczej, ale takie, które nie są uciążliwe dla środowiska (np. hi-tech, korporacje). Zamiast magazynów budować biurowce korporacyjne (bliskość lotniska jest atutem).

Świadome wsparcie firm inwestycyjnych (bez zanieczyszczeń), polityka podatków bardziej pro środowiskowa, ograniczenie pozwoleń na emisję zanieczyszczeń przemysłowych; świadome pozwolenia, zezwolenia, konsekwencje dla gminy i firm.

Pojawiały się także postulaty dotyczące **wspierania małej przedsiębiorczości,** oddolnych inicjatyw poprzez stworzenie inkubatora przedsiębiorczości, czy zadbania o przestrzenie coworkingowe (*Może przy dworcu kolejowym?*). Te głosy z jednej strony wzmacniały przekaz dotyczący zmiany profilu gospodarczego gminy, z drugiej strony zwracały uwagę na niedostrzegane, niewykorzystywane do tej pory zasoby lokalne.

Żyjąc w Skawinie, widzę dominujące grupy społeczne. Są to ludzie albo zupełnie młodzi albo starsi. A ta grupa 19 - 25, bardzo dynamiczna w kreowaniu kultury, w zasadzie nie istnieje. Myślę, że to jest związane z brakiem oferty edukacyjnej, bo kończy się ona tutaj na maturze a dalej jest Kraków. Nie mamy poza tym takiego inkubatora nowych pomysłów, startupów.

Świetnie byłoby tu mieć oddział zamiejscowy szkoły wyższej, bo to od razu wzbogaci ofertę czasu wolnego, wzmocni świeżą krew w NGOs. Ale nawet jeśli nie ma takiej uczelni, to choć inkubator, klaster innowacyjności dla chcących się kształcić w wąskim kierunku np. naprawa rowerów, rzemiosło, szycie toreb...

Mieszkańcy zwracają również uwagę, że **warunki przyrodniczo-krajoznawcze gminy stanowią istotny zasób gospodarczy** do wykorzystania.

Brak infrastruktury turystycznej. Trzeba przyciągnąć ludzi, żeby zostawiali tu pieniądze, zwiększyłoby się zatrudnienie. Trzeba się zastanowić nad tym, co to miałyby być – biegówki (trasy biegowe), wypożyczalnia rowerów, kajaków (jakiś zalew – może na planowanym zbiorniku retencyjnym), gastronomia, żeby ludzie mogli przyjechać na weekendy i spędzić tu czas. Jest tu cisza, spokój, trzeba wykorzystać ten potencjał.

Przedsiębiorcy i przedstawiciele instytucji gminnych i powiatowych także uczestniczący w konsultacjach społecznych, wnieśli dodatkowe wątki do dyskusji o gospodarce lokalnej. **Jako kluczowy problem wskazano deficyt pracowników z kwalifikacjami dostosowanymi do lokalnego rynku pracy.**

Przyczyn tej sytuacji jest kilka. Pierwszą z nich jest **słabe szkolnictwo zawodowe** kilka lat temu poddane likwidacji, teraz trudne do odtworzenia. Szkoły próbują wychodzić naprzeciw potrzebom lokalnych pracodawców, ale tej współpracy na razie nie można nazwać efektywną. Problem stanowi dostęp do informacji o zapotrzebowaniu dot. profilu poszukiwanych pracowników.

Nie do końca jest informacja o zapotrzebowaniu lokalnego rynku pracy w zakresie zawodów. Dla doradcy zawodowego brak informacji (lokalnej informacji). Nie dla całego powiatu (krakowskiego), chodzi o zawody, miejsca pracy 5 minut od miejsca zamieszkania ucznia.

Brak jest dobrej komunikacji pomiędzy PUP i pracodawcami. Jest ustalone jak ta komunikacja powinna wyglądać, ale to nie działa. Problem ten zgłaszany jest na każdym spotkaniu dot. rynku pracy. Na 4 tys. przedsiębiorców, aktywnie z mechanizmów wsparcia rynku pracy korzysta ok. 300. Współpraca mogłaby być większa.

W związku z powyższym ciężar przygotowania pracownika do pracy został przerzucony na pracodawców. Koszty tego są duże, system dopłat z Funduszu Pracy nie rekompensuje ich w pełni. Stosowane są umowy z pracownikiem, w ramach których przyjmowani do pracy są zobowiązani odpracować koszty przysposobienia do zawodu.

Na problem braku kadry składają się również **rozbieżne oczekiwania młodych ludzi wobec wykształcenia i miejsca pracy.** Na wybór ścieżki kształcenia duży wpływ mają odrealnione wyobrażenia o możliwej ścieżce kariery zawodowej oraz wygórowane aspiracje rodziców. Szkolnictwo zawodowe i praca fizyczna nie mają dobrego PR-u. Często nie zbiera się wystarczająca liczba chętnych, aby klasy zawodowe otwierać.

Młodzi ludzie nie chcą się kształcić w ciężkich zawodach. Kształcenie zawodowe nie jest postrzegane w społeczeństwie korzystnie jako ścieżka rozwoju zawodowego, kariery itd. Próby dotyczące otwierania nowego zawodu. Rada Rynku Pracy opiniuje, nabór może być nieskuteczny.

Zdolność, świadomość, aspiracje młodych ludzi. Praktycznie 100 % uczniów z liceum chce się kształcić, z tego część za granicą. Aspiracje na bardzo wysokim poziomie. Górna półka, zawody najlepiej płatne.

Zupełnie inny uczeń – manualnie i technicznie inaczej zupełnie rozwinięty. Kiedyś było inaczej. Bardziej nadawali się do wykonywania pracy fizycznej. Taka masa dysfunkcji, która dyskwalifikuje ich do podjęcia pracy w zawodach branżowych.

Pytanie: za 5-10 lat jak się widzi młody człowiek - własna działalność, w tym usługowa. 100% idzie na studia z I LO. Bardzo często szukają swojego miejsca na rynku pracy. Niekoniecznie pracują po studiach w wyuczonym zawodzie.

Dziecko jedno z doradcą ustala, a idzie do liceum, bo mama kazała.

Młode osoby nie są zainteresowane zarabianiem w produkcji. Młodzi zainteresowani (są) zarabianiem w Internecie.

Rozpoznanie sytuacji – w ocenie instytucji - wskazuje na konieczność stworzenia efektywnego systemu informacji i doradztwa zawodowego, który będzie budował tożsamość zawodową od najmłodszych lat. Zapewnienia mądrej edukacji dot. wybrania zawodu. Nie przytłaczającej. Edukacji wśród rodziców, społeczeństwa, która będzie łatwo dostępna na każdym poziomie kształcenia. Obecnie doradca zawodowy ma na 3 miesiące do przodu zajęte miejsca na indywidualne konsultacje zawodowe w szkołach. Wymaga to gruntownej zmiany. Elementem informacji zawodowej są targi zawodowe organizowane w gminie, które w większym stopniu – zdaniem uczestników spotkań konsultacyjnych - powinny promować lokalnych pracodawców jak i tych z ościennych gmin, a w mniejszym stopniu zatrudnienie w Krakowie.

Bieżącą konsekwencją deficytu rozwiązań systemowych jak również wzmożonych transferów pieniężnych dla rodzin (500+), jest **dramatyczny brak pracowników, szczególnie pracowników fizycznych**. Ratunkiem jest zatrudnienie cudzoziemców, których do gminy przybywa coraz więcej, szczególnie z Ukrainy. Pewnym zasileniem są również osoby powracające z emigracji zarobkowej z Wielkiej Brytanii. A *Valeo wróciło do starego sposobu – wozą pracowników spoza gminy.*

Pracodawcy i instytucje upatrują jeszcze pewnych szans w uśpionych zasobach lokalnych, szczególnie wśród matek małych dzieci. Tutaj istotną zachętą mógłby być elastyczny czas pracy oraz wygodna infrastruktura opieki nad dziećmi (żłobek, przedszkole). Jednak barierę

stanowi deficyt wolnych miejsc i system preferujący osoby pracujące. Ten głos płynie zarówno od instytucji jak i samych zainteresowanych - mieszkank gminy.

Brak wsparcia dla matek chcących wrócić na rynek pracy.

Mało jest miejsc w przedszkolach co skutkuje ograniczonymi możliwościami podjęcia pracy przez rodziców. Zwykle dzieci trzyletnie nie dostają się do przedszkola. Niewystarczająca jest liczba miejsc w przedszkolach, szczególnie w Radziszowie.

Programy, które pomagają mamom wrócić na rynek pracy, to jest takie błędne koło: w Skawinie, żeby dziecko mogło pójść do żłobka jest pewien system oceny, pierwszeństwo mają matki samotnie wychowujące dzieci, rodziny wielodzietne, rodziny z niepełnosprawnościami w rodzinie i inne. Czyli kobieta, która nie pracuje na ten moment, nie ma możliwości powrotu do pracy, bo traci punkty przez to, że nie pracuje. Z przedszkolami jest ten sam system ocen, ale jest więcej miejsc. W żłobkach jest kompletna katastrofa.

Jednak, jak zwracają uwagę przedstawiciele instytucji, możliwości aktywizacyjne osób zarejestrowanych jako bezrobotne są bardzo ograniczone, a oczekiwania pracowników wyśrubowane.

Same przedszkola jednak nie pomogą. (Przykładem jest) Program w ościennej gminie. Przekwalifikowanie kobiet na inne stanowiska. Upadł projekt. Żadna nie chciała się przebranżowić. Kobiety zostaną w fatalnym stanie. Świadczenie (500+) się w końcu skończy.

Większość osób przychodzi (do PUPu) po ubezpieczenie. Jest grupa – samotna matka z małym dzieckiem. Kryterium w MOPS musi spełniać, więc idzie do PUP. Duże zjawisko – osoby w wieku 50-60 lat zajmujących się mamą, tatą. Sprawują opiekę. Znowu do PUP idzie.

Rozmowy z działami HR dużych inwestorów. Chęć do pracy – jedyny argument. Dlatego młodzi ludzie są w cenie. Przystawienie 50latka, który nie pracował (jest) trudne.

Nasi mieszkańcy nie chcą pracować w skawińskich zakładach, a wozi się ludzi z okolicy. Jeśli zostały zainwestowane olbrzymie pieniądze, to praca powinna być dla naszych mieszkańców, ale moje zdanie jest takie, że oduczyliśmy ludzi robić. Nasi mieszkańcy, którzy powinni podatki tu zwozić, to zaczynają je gdzieś indziej płacić.

(...) Rotacja bardzo duża. Rozczarowanie, że trzeba pracować. Oczekiwania płacowe wysokie. (...) W budowlance mniejszego wysiłku oczekują młodzi. Praca 8h na powietrzu. Kiedyś pracodawcy nie oferowali umów. Teraz oferują. Niektórzy pracownicy mają przerost oczekiwań. Kiedyś 10 na jedno miejsce. Teraz „jest 10, którzy mnie zatrudnią”.

Mobilne godziny pracy. Korpo-praca jest zupełnie inna, w kontrze do rodziców, nie mówiąc o dziadkach. Oni nie będą pracować tak ciężko jak my. Na pewno nie po 12h.

W ocenie uczestników konsultacji, zarówno mieszkańców jak i przedsiębiorców, i przedstawicieli instytucji, pracodawcy potrzebują pomocy w rekrutacji pracowników.

Potrzebna jest także szersza promocja i lepsze dostosowanie instrumentów rynku pracy - *praktyki, staże – większa promocja, współpraca z firmami, urzędem pracy. Młodzież i seniorzy również zaznaczają swój niewykorzystany potencjał na rynku pracy.*

Oferty pracy dla seniorów!

W Skawinie pracodawcy nie chcą zatrudniać osób poniżej 18 r.ż. mimo, że jest to możliwe. W efekcie młodzież szuka pracy w Krakowie, albo tu na miejscu mają możliwość tylko pracy przy zbiorach warzyw i owoców. Potrzebna byłaby kampania zachęcająca pracodawców do zatrudniania osób nieletnich.

Niewykorzystane zasoby rynku pracy to również osoby niepełnosprawne.

Nie wiem jak wygląda kwestia zatrudnienia osób z niepełnosprawnościami. W Warsztacie Terapii Zajęciowej są osoby z różnymi typami niepełnosprawności. Wiele takich osób może normalnie pracować, nic nie stoi na przeszkodzie - osoba na wózku mogłaby pracować w urzędzie, gdyby miała dostęp. Integracja ma sens, jeśli to będzie na każdym etapie życia.

Nie tylko osoby niepełnosprawne ruchowo, ale też intelektualnie, mogą pracować. Obserwujemy losy naszych absolwentów. Uczestnicy WTZu mogą pracować teraz np. zaczęliśmy program praktyk, w porozumieniu z Poczta Polska i już na etapie szkoły dzieci wchodzi do miejsca pracy i uczą się prostych czynności, które z powodzeniem mogą wykonywać. Nie ma wypracowanych jeszcze takich działań, które mogą zapewnić tym dzieciom aktywność zawodową później. Pracodawcy mają duże gratyfikacje, jeśli zatrudniają osoby niepełnosprawne intelektualnie, mówię o rynku pracy wspomaganym, kiedy ta osoba pracuje pod nadzorem drugiej osoby.

Przedstawiciele instytucji wskazują na konieczność stworzenia odpowiednich warunków niezbędnych do uruchomienia zasobów zatrudnieniowych osób niepełnosprawnych. Ograniczeniem jest niewystarczająca infrastruktura wsparcia dla tych osób i brak specjalistów do pracy.

W Polsce jest dziwny podział, szkolnictwo zwykle jest w gminie, szkolnictwo specjalne to powiat, więc trzeba się dogadać, żeby stworzyć coś razem. Np. jeden ośrodek szkolno-wychowawczy, który jest w gminie, powinien być znacznie większy. Wtedy można wokół tego pracować, można pracować z rodzicami i pracodawcami, ośrodek może przygotować pod kątem konkretnych pracodawców.

My mamy wyposażenie, mamy specjalistów, ale brakuje ludzi do pracy. U nas pracują kobiety, które jak to kobiety mają plany macierzyńskie. Jest rotacja pracowników. Ale też są osoby z odpowiednim wykształceniem, ale nie mają predyspozycji do pracy z dziećmi z niepełnosprawnością intelektualną, czy do dzieci z autyzmem. (...)

Z perspektywy przedsiębiorców kluczowa dla pozyskiwania pracowników jest funkcjonalna komunikacja publiczna. Dużą barierą są utrudnione możliwości dojazdu do pracy.

Ludzie z własnej woli przychodzą na 5:30 do pracy, bo nie mają jak dojechać.

Za to do SAG nic nie dojeżdża. Pracownicy (szeregowi) nie mają żadnego dodatkowego wynagrodzenia za dojazdy do pracy, sami się organizują, jeżdżą w kilku na zmianę.

W żadnym wypadku przedsiębiorcy nie chcą się dokładać do transportu. Przedsiębiorcy partycypują w budżecie.

MŚP radzą sobie z tym problemem np. kupując busy dla brygad, ale to dużo większe koszty (przykład z branży budowlanej).

Rozmówcy wielką nadzieję pokładają w kolei aglomeracyjnej (nie możemy się doczekać) Kierunek kolejowy wymagający aktywizacji to: Oświęcim, Kraków, Zakopane. W ocenie rozmówców kolej aglomeracyjna rozwiąże problem dla firm położonych przy torach.

Żeby inżynier z Krakowa przyjechał do pracy, to trzeba albo dołożyć mu do paliwa, albo dać samochód służbowy.

Jeżeli pracownik mieszka na Zabłociu i jedzie do Skawiny pociągami, to jest to najszybszy środek lokomocji, choć nie ma jeszcze optymalnych warunków do podróży (przed remontem).

Jednak kolej aglomeracyjna to również pewne „zagrożenie” dla Skawiny. Ułatwi podróż do Krakowa zarówno mieszkańcom gminy jak i gmin ościennych. Zatrudnienie w Krakowie stanie się dla nich bardziej dostępne. Tym bardziej istotne jest więc otwieranie rynku pracy w Skawinie na pracowników z innych kierunków, gdzie miejsca pracy się kurczą, a dojazd do Krakowa będzie bardziej czasochłonny (Kalwaria, Wadowice, Zator).

Istotnym wątkiem podnoszonym przez przedsiębiorców uczestniczący w konsultacjach społecznych, były **niekorzystne warunki do prowadzenia działalności gospodarczej w gminie**. Zwrócono uwagę na braki infrastruktury technicznej w strefie aktywności gospodarczej oraz niekorzystną politykę podatkową.

Jest problem z brakiem infrastruktury dotyczącej zaopatrzenia w ciepło i energię (gaz, ciepło sieciowe).

Infrastruktura - gaz, światłowód. Gaz - 700m gazociągu jedna firma zdecydowała się sfinansować. Dwa razy tyle co za grunt musieli dołożyć. W 2002 r. nabyli teren, ale duże koszty.

Brak systemowego uzbrojenia terenu. Nie cała strefa ze światłowodem. Nie było wody to doprowadzili.

Teren, media, drogi, potem się sprzedaje. Proszę pojechać do Wrocławia i zobaczyć jak się to robi.

Obniżyć koszty podatku od nieruchomości i środków transportowych. Urząd Miasta miał pomysł, żeby dołożyć podatek za samochody ciężarowe.

Magazyny, wiaty – ta sama wysokość podatku, co hale przemysłowe. Wziąć przykład z innych (...) gmin i zróżnicować.

Podatek w mieście w Rynku płaci się taki sam jak np. na wsi w Pozowicach. Warto by ten podatek zróżnicować, po to żeby zachęcić ludzi do prowadzenia działalności też tu na tych wsiach. Co stoi na przeszkodzie, żeby wprowadzić różne stawki, bo może na tym zyskamy.

Przedsiębiorcy wiele uwag poświęcili także **jakości lokalnej współpracy i kryzysowi zaufania**. Napięcia na linii urząd – przedsiębiorcy, wątpliwości wobec roli Rady Przedsiębiorczości, poczucie braku wsparcia i zrozumienia, to główny przekaz płynący z głosu lokalnego sektora gospodarczego.

Nastawienie Rady jest buduje atmosfera tworzona przez władzę. Nie ma dobrego nastawienia. Przedsiębiorca – prywaciarz, oszust.

Skład Rady MiG Skawina jest barierą. Były takie lata, że w Radzie zasiadało 80% nauczycieli, którzy nie wiedzą, że podatki z opodatkowania firm się biorą. W ich odczuciu pieniądź przychodzi z nieba (budżetu centralnego). Ważniejszy chodnik, niż dobra komunikacja do strefy.

Nawet raz na 30 lat żaden wóldarż nie zaglądnął do przedsiębiorcy.

Gmina nie powinna być stroną, ale stać pośrodku i mówić – musimy się dogadać.

Wyłynął również temat **dominacji hipermarketów, braku ochrony drobnego, lokalnego handlu**.

Nie powstał hipermarket. Raz się udało obronić. Potem nie brano pod uwagę protestów.

Hipermarkety. Wszystkie kierunki są obstawione. Pięć ich jest. Netto, Biedronka, Lidl... Rodzinny handel upada. Widać w hurcie, że detalistów mało zostało. Detaliści się nie zrzyszają. W Krakowie jest Kongregacja Kupiecka.

Przedsiębiorcy uczestniczący w konsultacjach, „wrzucili kamyczek” także do swojego ogródka, zwracając uwagę na **słabą współpracę sektorową**, która wzmocniłaby pozycję lokalnych przedsiębiorców w rozmowie z Gminą.

Nie widać kooperacji. Były warsztaty i wykazały konieczność stworzenia większej współpracy pomiędzy wszystkimi przedsiębiorstwami. Jest współpraca, ale niekompletna. Nie ma pozytywnej współpracy przedsiębiorców. Sama struktura PIG. Duże, skawińskie firmy nie należą do Izby. Jeden z elementów – kapitał zagraniczny. Konieczność uzyskania zgody itp. (...)

V. Życie

W tym obszarze próbowaliśmy ocenić wyzwania związane z organizacją w gminie dobrego życia. Analizowaliśmy przejawy dbałości o jego wysoką jakość. Badaliśmy, między innymi, poczucie bezpieczeństwa mieszkańców, dostępność i adekwatność oferty edukacyjnej, kulturalnej, rekreacyjnej i sportowej, oraz dostęp do opieki zdrowotnej. Przyglądaliśmy się sytuacji demograficznej, trendom i problemom społecznym. Pytaliśmy o rewitalizację, dzięki której przestrzeń otaczająca mieszkańców może stać się bardziej estetyczna i funkcjonalna. Ważną kwestią w naszych poszukiwaniach była równość szans. Szukaliśmy odpowiedzi na pytanie, na ile mieszkańcy z różnymi potrzebami, mają możliwość pełnego uczestnictwa w życiu społeczno-gospodarczym gminy?

5.1 Życie – wnioski z analizy danych

Przedstawiamy problemy, wyzwania i potencjały w obszarze ŻYCIE zidentyfikowane w oparciu o analizę danych statystycznych, polityk i dokumentów strategicznych obowiązujących w gminie, oraz wnioski z wywiadów bezpośrednich z pracownikami Urzędu.

▪ **STAŁY WZROST LICZBY MIESZKAŃCÓW GMINY**

W gminie obserwuje się dodatni przyrost naturalny²⁰ (w 2018 r. – 1,86) - wyższy niż średnia wojewódzka (1,59) i powiatowa (1,71). Zjawisko to występuje głównie na obszarach wiejskich gminy [źródło: GUS]. Wciąż dodatnie jest saldo migracji²¹ na teren gminy (choć obserwuje się tendencję spadkową), na które ma wpływ zjawisko migracji z miasta na wieś (z Krakowa pod miasto) oraz systematycznie rosnąca społeczność ukraińska [źródło: wywiady].

▪ **SPADA LICZBA OSÓB W WIEKU PRZEDPRODUKCYJNYM W OGÓLNEJ LICZBIE LUDNOŚCI ORAZ WZROST LICZBY OSÓB W WIEKU POPRODUKCYJNYM.**

W gminie notuje się szybki przyrost osób w wieku poprodukcyjnym – w 2014 r. stanowiły one 17,7% ogółu mieszkańców gminy, w 2018 r. już 19,9%. Wskaźniki te plasują gminę Skawinę powyżej średniej dla województwa (kolejno 18,2% oraz 19,5%) i dla powiatu

²⁰ Dodatni przyrost naturalny oznacza więcej urodzeń, niż zgonów w danym roku.

²¹ Saldo migracji to różnica między przyływem a odpływem osób na danym terytorium.

(17%, 18,7%). Tendencje te są właściwe zarówno dla Skawiny jak i obszarów wiejskich w gminy, choć w mieście są bardziej nasilone [źródło: GUS].

Rośnie długość życia mieszkańców - kobiety żyją dłużej, niż mężczyźni. Obserwujemy zjawisko feminizacji starości – występuje ponad dwukrotnie więcej kobiet w wieku poprodukcyjnym, niż mężczyzn (dane za 2018 r.: 2744 mężczyzn oraz 5893 kobiet) [źródło: GUS].

Rośnie więc potrzeba zapewnienia opieki i zagospodarowania czasu wolnego osobom starszym. Konsekwencją są rosnące potrzeby finansowe gminy w tym obszarze. MGOPS²² pilotażowo uruchomił dwa Dienne Domy Pobytu dla Osób Starszych, w tym placówkę specjalistyczną dla osób z chorobami otępiennymi [źródło: wywiady]. Z roku na rok widać znaczny wzrost liczby osób kierowanych do Domów Pomocy Społecznej z postanowień sądów, obecnie nie ma jednak problemu z zabezpieczeniem miejsca w domach na terenie powiatu [źródło: wywiady].

Przedstawiciele instytucji zwracają uwagę na ograniczoną ofertę zagospodarowania czasu wolnego adresowaną do osób starszych oraz brak polityki senioralnej [źródło: wywiady].

- **SPADA POZIOM BEZROBOCIA REJESTROWANEGO, OSOBY POZOSTAJĄCE BEZ PRACY WYMAGAJĄ KOMPLEKSOWYCH FORM AKTYWIZACJI SPOŁECZNEJ I ZAWODOWEJ, CHRONIONYCH WARUNKÓW ZATRUDNIENIA**

Systematycznie zmniejsza się stopa bezrobocia w gminie (w 2014: 12,6%, a w 2018: 5%) - na tle powiatu (kolejno: 8,3%, 4,2%) i województwa (kolejno: 9,7%, 4,7%) [źródło GUS].

Kobiety wciąż stanowią większość wśród bezrobotnych ogółem (w 2018 roku zarejestrowane kobiety stanowiły 57,5% wszystkich bezrobotnych), podobnie jak osoby długotrwale bezrobotne (tj. powyżej 12 miesięcy bez pracy) (w 2018 roku było ich 49,4%, dla porównania w 2014 stanowiły 51,3% wszystkich zarejestrowanych) [źródło GUS].

Obserwuje się natomiast spadek liczby osób do 25 r.ż. pozostających w rejestrach urzędu pracy (w 2014 stanowili oni 17,12% wszystkich zarejestrowanych, w 2018 – 11%) [źródło GUS].

Instytucje wskazują na narastające trudności w aktywizacji zawodowej rodziców korzystających z pomocy społecznej, których dochód wzrósł w związku ze świadczeniem 500+ (dwóch rodziców nie pracuje) [źródło: wywiady].

W gminie podejmowane są pilotażowe działania służące aktywizacji zawodowej osób zagrożonych wykluczeniem społecznym. Została założona spółdzielnia socjalna aktywizująca zawodowo osoby z zadłużeniem w płatności czynszów [źródło: wywiady].

²² Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

- **ROŚNIE LICZBA CUDZOZIEMCÓW ZATRUDNIONYCH W GMINIE SKAWINA**

Na przestrzeni kilku ostatnich lat systematycznie i znacząco rośnie liczba zgłoszonych miejsc pracy dla cudzoziemców w gminie Skawina - od 2016 r. wzrosła prawie 7 krotnie (2016 r. – 404, na 20 grudnia 2019 r. – 2886 miejsc pracy). To zjawisko w przeważającej większości dotyczy przyjezdnych z Ukrainy [źródło: PUP].

- **SPADA LICZBA MIESZKAŃCÓW KORZYSTAJĄCYCH Z POMOCY SPOŁECZNEJ, ROŚNIE ZAPOTRZEBOWANIE NA NOWE FORMY I NARZĘDZIA PRACY SOCJALNEJ**

Zmienia się struktura osób objętych pomocą społeczną. Korzysta z niej coraz mniej osób poniżej 17 roku życia i rodzin (efekt 500+), wzrasta liczba osób korzystających 65+.

Głównymi powodami korzystania z pomocy społecznej w 2018r. były: długotrwała lub ciężka choroba (435 rodzin), ubóstwo (302 rodziny), niepełnosprawność (307 rodzin), bezrobocie (156 rodzin) oraz bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych (92 rodziny) [źródło: dane MGOPS].

Zdecydowana większość beneficjentów pomocy społecznej korzystała z niej powyżej jednego roku. Wzrasta liczba osób, które ze względu na charakter zgłaszanych problemów, objętych jest pomocą niefinansową (usługi opiekuńcze, dom pomocy społecznej, praca socjalna). W konsekwencji rośnie zapotrzebowanie na kolejnych pracowników socjalnych w ośrodku pomocy [źródło: wywiady].

Pojawia się też zapotrzebowanie na pracę środowiskową ze społecznością lokalną (w szczególności na obszarach wieloproblemowych tzw. enklawach biedy), na razie MGOPS nie prowadzi takich form pracy [źródło: wywiady].

- **MIESZKAŃCY GMINY CORAZ ŚMIELEJ SIĘGAJĄ PO POMOC W SYTUACJI PRZEMOCY DOMOWEJ CZY UZALEŻNIENIA OD ŚRODKÓW PSYCHOAKTYWNYCH, INSTYTUCJE GMINNE ROZWIJAJĄ SYSTEM PROFILAKTYKI I WSPARCIA MIESZKAŃCÓW**

Rośnie świadomość mieszkańców w zakresie korzystania z procedury Niebieskiej Karty. W latach 2015-2016 obserwowalny był wzrost liczby zgłoszonych niebieskich kart (kolejno: 160, 181) w 2017 r. spadek (159) - co może świadczyć o większej skuteczności działań służb [źródło: PPPwR²³].

Liczba spraw o przestępstwo z art. 207 kk, (czyli za znęcanie się nad rodziną) znacząco wzrosła w latach 2013-2017 (kolejno: 23, 22, 37,33, 38 osób rocznie, głównie mężczyźni) [źródło: dane Komisariat Policji z PPPwR]. Liczba osób, wobec których istnieje podejrzenie, że stosują przemoc w rodzinie będąc pod wpływem alkoholu, w latach 2013-2017 zmalała [dane j.w.].

²³ Program Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Statystyki wykroczeń i przestępstw dokonywanych pod wpływem alkoholu na przestrzeni ostatnich kilku lat nie uległy znaczącym zmianom [źródło: GPPiRPA²⁴].

Liczba przestępstw i czynów popełnionych z ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, w latach 2014 - 2016, istotnie wzrosła, a najczęściej popełnianym przestępstwem jest nadal posiadanie środków odurzających. Zauważalny jest wzrost ilości rekwirowanych przez policję środków psychoaktywnych, w szczególności marihuany i amfetaminy. Pojawiły się również dopalacze. Dane statystyczne wskazują na dalszy wzrost w latach 2017-2018, dodatkowo w 2018 r. zanotowano znaczny wzrost zarekwirowanej amfetaminy [źródło: GPPiRPA].

Obserwuje się wzrost przypadków zatrzymań kierowców będących pod wpływem narkotyków. I tak, w roku 2017 Komisariat Policji w Skawinie zanotował 6 takich przypadków. Dla porównania w roku 2016 – były 3 zatrzymania, a w 2015 r. zanotowano 2 takie przypadki [źródło: GPPN²⁵].

Znacznie wzrosła liczba mieszkańców gminy Skawina podejmujących leczenie odwykowe [źródło GPPiRPA], instytucje sygnalizują brak specjalistycznej placówki na terenie gminy (najbliższa w Krakowie) co może stanowić barierę udziału, szczególnie dla mieszkańców sołectw (dojazd) [źródło: wywiady].

Trudność w zdiagnozowaniu realnej skali zjawiska przemocy i uzależnień wśród mieszkańców gminy (specyfika problemu, koszty) [źródło: wywiady].

Obserwuje się duże zainteresowanie ofertą Centrum Wsparcia Rodziny, ze wsparcia najliczniej korzystają osoby doświadczające uzależnienia i współuzależnione [źródło GPPiRPA].

- **SKUTECZNE PRZECIWDZIAŁANIE ZJAWISKA PRZEMOCY I UZALEŻNIEŃ W GMINIE SKAWINA WYMAGA DALSZEGO USZCZELNIANIA SYSTEMU, SZEROKIEJ PROFILAKTYKI I ROZWIJANIA WSPÓŁPRACY INSTYTUCJI I ORGANIZACJI W TYM ZAKRESIE**

W gminie Skawina przypada na jednego mieszkańca mniej punktów sprzedaży napojów alkoholowych, niż w województwie (dane 2017 r.: Skawina - jeden punkt na 336 osób, średnia wojewódzka – 278) [źródło GPPiRPA]. Zostały również wprowadzone ograniczenia w sprzedaży alkoholu w gminie w porze nocnej. Wg PARPA istnieją empiryczne dowody na to, że liczba punktów sprzedaży jest powiązana z poziomem konsumpcji oraz szkodami zdrowotnymi i społecznymi.

Opierając się o wyniki badania „Zakup kontrolowany” z 2017, dostrzec można, że sprzedawcy często nie przestrzegają zakazu sprzedaży alkoholu osobom nieletnim

²⁴ Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

²⁵ Gminny Program Przeciwdziałania Narkomanii

(„udany zakup” alkoholu przez osoby wyglądające na nieletnie aż w 46% odwiedzonych punktów) [źródło: GPPiRPA].

Badania wykazały, że umiarkowana liczba badanych młodych mieszkańców gminy Skawina ma kontakt z narkotykami. Żaden uczeń szkoły podstawowej nie miał doświadczenia z narkotykami. Odsetek badanych uczniów szkół gimnazjalnych sięgających po narkotyki wyniósł 11,3%, a wśród uczniów szkół ponadgimnazjalnych - 17,2% - (2018r. 602 uczniów w wieku 13- 15 lat z gminy Skawina) [źródło: GPPiRPA].

Badani uczniowie w 60 przypadkach, uważają, że łatwo jest kupić substancje psychoaktywne, ponieważ są one powszechne, a 73 uczniów uważa, że trudno jest je kupić. Co ważne, 240 badanych nie wie, jak wygląda dostępność środków w ich miejscu zamieszkania. 28 uczniów nie udzieliło odpowiedzi. Na pytanie uczniów, co motywuje ludzi do sięgania po dopalacze ponad 57% respondentów wskazało: „*Chęć zapomnienia o problemach szkolnych, domowych i oderwanie się od rzeczywistości*”. Ponad 39 % - „*Chęć zaimponowania, zdobycie fejmu*”. Wiedza nauczycieli o dopalaczach i zagrożeniach z tym związanych, została oceniona przez uczniów wyżej, niż wiedza rodziców.

Kluczowe są dalsze, szerokie działania informacyjno-edukacyjne adresowane do mieszkańców w różnym wieku oraz przedstawicieli instytucji i organizacji, w zakresie sposobu reagowania na symptomy przemocy [źródło: wywiady].

Współpraca lokalna instytucji i organizacji w ramach Gminnej Komisji Alkoholowej, Zespołu Interdyscyplinarnego, czy działań profilaktycznych (współpraca z pedagogami szkolnymi) rozwija się bardzo dobrze. Należy aktywizować do współpracy instytucje mniej aktywne, w szczególności do tej pory niechętną służbę zdrowia [źródło: GPPiRPA, wywiady].

▪ **POZIOM PRZESTĘPCZOŚCI W GMINIE UTRZYMUJE SIĘ NA STAŁYM POZIOMIE, CHAREKTER CZYNÓW PRZESTĘPCZYCH SIĘ ZMIENIA**

Statystyki Komendy Policji w Skawinie wskazują na podobny poziom przestępczości w ostatnich latach (w latach 2016- 2018 kolejno liczba przestępstw wyniosła: 595, 631, 550). Jednak przyglądając się tendencjom w dłuższej perspektywie czasowej, liczba popełnianych przestępstw spada. Co istotne charakter popełnianych czynów przestępczych się zmienia. Dostrzegalny jest spadek czynów karalnych przeciwko mieniu i zdrowiu, notuje się niezmiennie wysoką liczbę nietrzeźwych kierujących (liczba postępowań z tego artykułu w latach 2016- 2018 kolejno: 62, 61, 52). Rośnie natomiast przestępczość w Internecie oraz, jak wskazują powyżej cytowane dane, wzrasta liczba przestępstw związanych z posiadaniem środków odurzających. Coraz więcej ujawnianych jest także aktów przemocy domowej. Gmina Skawina nie odbiega statystycznie od innych gmin o porównywalnej specyfice i wielkości, takich jak Zabierzów czy Krzeszowice [źródło: dane i wywiad - Komenda Policji w Skawinie].

- **ROŚNIE ZJAWISKO OSÓB CHORUJĄCYCH PSYCHICZNIE, CHORÓB NA TLE PSYCHICZNYM (NERWICE, DEPRESJE)**

Centrum Rozwoju Rodziny oraz Centrum Zdrowia Psychicznego (placówka Szpitala im. Babińskiego prowadzona w Skawinie) obserwuje rosnącą liczbę osób z zaburzeniami psychicznymi szukającą wsparcia [źródło: GPPiRPA i wywiady]. Instytucje dostrzegają potrzebę prowadzenia szerszych działań informacyjno-edukacyjnych uwrażliwiających na tą problematykę [źródło: wywiady]. Powstające Centrum Wsparcia Opiekunów Osób Niesamodzielnych będzie udzielało wsparcia rodzicom dzieci z zaburzeniami psychicznymi [źródło: wywiady].

- **SZCZUPŁE ZASOBY I NISKI STANDARD MIESZKAŃ KOMUNALNYCH I SOCJALNYCH, NISKI STANDARD ZABUDOWY BLOKOWEJ**

Liczba lokali w mieszkaniowym zasobie Gminy pozostaje zasadniczo niezmienna (2017 r. 108 lokali socjalnych, 288 lokali komunalnych, 2018 r. 115 lokali socjalnych, 285 lokali komunalnych, 2019 r. 115 lokali socjalnych, 283 lokale komunalne). Przy sporym zapotrzebowaniu (w 2017 r. złożono 40 wniosków, w 2018 r. - 24, w 2019 r. - 27) liczba przyznanych mieszkań komunalnych/ socjalnych w kolejnych latach jest niewystarczająca (mieszkania komunalne: 2017r. – 12, 2018 r. – 6, 2019 r. – 4; mieszkania socjalne: 2017 r. – 7 lokali, 2018 r. – 5 lokali, 2019 r. - 7 lokali - bez wyroków eksmisyjnych) [źródło: dane UMiG Skawina]. Nie ma na terenie gminy mieszkań chronionych i lokali tymczasowych [źródło: wywiady].

- **WYSOKI WSKAŹNIK EDUKACJI PRZEDSZKOLNEJ, MAŁO MIEJSC W ŻŁOBKACH**

Bardzo wysoki odsetek dzieci z gminy Skawina w wieku 3-5 lat jest objętych wychowaniem przedszkolnym (w 2018 r.: 89,9% , na tle powiatu (90,9%) i województwa (88,3%)).

Wciąż bardzo niewielki odsetek dzieci korzysta z opieki żłobkowej (w 2018 r. – 10% wszystkich dzieci do 3. roku życia, dla porównania w 2014 r. – 6,7%). Liczba dostępnych miejsc w żłobkach (w 2018 r. – 134) jest wciąż niższa, niż liczba dzieci uczęszczających do żłobków (w 2018 r. – 140 dzieci).

- **JAKOŚĆ NAUCZANIA I BAZY DYDAKTYCZNEJ W SZKOŁACH WYMAGA POPRAWY A DODATKOWA OFERTA EDUKACYJNA UZUPEŁNIENIA**

Wyniki z egzaminów gimnazjalnych plasują uczniów z gminy Skawina na poziomie średnich wyników dla województwa i powiatu lub niżej (wyniki egzaminów gimnazjalnych 2019 r.: historia i WOS - 61% (średni wynik dla Małopolski – 62%, powiatu krakowskiego – 63%), język polski – 63% (odpowiednio 67%, 66%), przedmioty przyrodnicze – 52% (52%, 53%), matematyka - 46% (47%, 47%), język angielski 69% (69%,

69%), rozszerzony język angielski – 51% (54%, 53%). Wyjątkiem jest język niemiecki, gdzie wyniki są znacznie wyższe od średniej – 67% (54%, 54%), [źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie].

Wyniki z egzaminów ósmoklasisty w większości plasują uczniów z gminy Skawina na poziomie średnim dla województwa i powiatu (wyniki egzaminów ósmoklasisty 2019 r.: język polski – 67% (średni wynik dla Małopolski – 67%, powiatu krakowskiego – 68%), matematyka – 53 % (50%, 52%), język angielski 65% (62%, 63%). Wyjątkiem znowu jest język niemiecki, który tym razem wypadł znacznie gorzej niż średnia powiatowa i wojewódzka - 37% (49%, 48%)) [źródło: Okręgowa Komisja Egzaminacyjna w Krakowie].

Przedstawiciele oświaty sygnalizują, że większość placówek edukacyjnych funkcjonuje w starych budynkach i wymaga modernizacji (remontu, przebudowy lub dobudowy). Brak jest też pogłębionej diagnozy potrzeb w zakresie zajęć dodatkowych i wyrównawczych, Program Rozwoju Oświaty nie jest kontynuowany (obowiązywał w latach 2013 -2018).

▪ **SYSTEM OŚWIATY W GMINIE WYMAGA REORGANIZACJI ZE WZGLĘDU NA WYSOKIE KOSZTY UTRZYMANIA NIEKTÓRYCH PLACÓWEK**

Subwencja oświatowa naliczona na szkoły podstawowe prowadzone przez Gminę Skawina na 2019 rok w ponad 91% pokrywa planowane wydatki subwencionowane szkół. Samorząd do zadań, które powinny być pokryte subwencją dopłacił ok. 3,1 mln zł, co stanowi 8,73%. Najwięcej Gmina dopłaciła do zadań subwencionowanych w Szkole Podstawowej w Pozowicach, aż 486 tys. zł, co stanowi 68,49%. Planowane wydatki subwencionowane, kończących swoją działalność gimnazjów, dla których organem prowadzącym jest gmina Skawina wyniosły w 2019r. ponad 4,3 mln zł. Naliczona subwencja oświatowa ogółem pokryła w 45,9% planowane wydatki subwencionowane w gimnazjach. Ponad połowa – 54,1%, to pieniądze samorządu.

Średni wydatek subwencionowany na ucznia w przestrzeni czasowej (2017-2019 plan) oraz w poszczególnych szkołach jest zróżnicowany. Wykonanie 2017-2018 pokazuje, że w 8 placówkach wzrasta. W pozostałych maleje lub utrzymuje się na zbliżonym poziomie. Na wysoki koszt jednostkowy funkcjonowania placówki wpływają: mało liczne klasy, duża liczba oddziałów a co za tym idzie godzin lekcyjnych nauczycielskich, duża liczba nauczycieli w osobach - średnio w gminie Skawina w roku szkolnym 2018/2019 na jednego nauczyciela przypada 0,85 [źródło: Analiza finansowo-organizacyjna oświaty w gminie Skawina, listopad 2019 r.].

▪ **ROŚNIE LICZBA DZIECI Z DEFICYTAMI ROZWOJOWYMI**

Na przestrzeni ostatnich lat identyfikuje się coraz większą liczbę dzieci ze specjalnymi potrzebami w rozwoju. Związane jest to z szybszą i lepszą diagnostyką oraz większą świadomością rodziców w zakresie możliwości poszukiwania wsparcia.

We wrześniu 2019 r. 101 uczniów w wieku szkoły podstawowej z terenu gminy miało orzeczenia o potrzebie kształcenia specjalnego w klasach integracyjnych lub ogólnych. Podobna liczba dzieci była objęta kształceniem specjalnym rok wcześniej (86 w szkołach podstawowych, 15 w gimnazjum). W sumie w 15 klasach integracyjnych funkcjonujących w dwóch szkołach podstawowych w Skawinie, uczy się w bieżącym roku szkolnym 53 dzieci z orzeczeniami.

W Skawinie funkcjonuje jedno przedszkole z oddziałami integracyjnymi i specjalnymi. W roku szkolnym 2018/2019 funkcjonowały w nim 4 oddziały integracyjne (dla 21 dzieci z orzeczeniami) oraz 2 oddziały specjalne (dla 10 dzieci z orzeczeniami), w obecnym roku szkolnym funkcjonuje już 5 oddziałów integracyjnych (dla 28 dzieci z orzeczeniami) oraz 3 oddziały specjalne (dla 14 dzieci z orzeczeniami).

Dzieci niezdolne do nauki w klasach integracyjnych korzystają z placówek specjalistycznych zlokalizowanych na terenie gminy i Krakowa. Gmina zabezpiecza dowóz dzieci do placówek – w roku szkolnym 2018/2019 – 91 dzieci z terenu gminy korzystało z transportu, w bieżącym roku szkolnym jest ich 85 [źródło: UMiG Skawina].

▪ **MIESZKAŃCY MAJĄ OGRANICZONY DOSTĘP DO (RÓŻNORODNEJ) OFERTY KULTURALNEJ I ROZWOJOWEJ**

Skawina odnotowuje jeden z najniższych wskaźników dotyczących księgozbioru bibliotek i czytelników na 1 tys. mieszkańców w jednostkach grupy porównawczej, choć wartości te systematycznie rosną (2018 r. 100 osób na 1000 ludności w gminie Skawina jest czytelnikami bibliotek, średnia w województwie za 2018 rok wynosi 193 osoby, w powiecie 135 osób) [źródło: GUS]. Liczba czytelników Miejskiej Biblioteki Publicznej corocznie wzrasta, co szczególnie widać w danych za ostatni rok [4324 osób – 2018 r., 7276 – 2019 r.] [źródło: GUS].

Dokumenty źródłowe i wywiady z instytucjami wskazują na szereg deficytów dot. oferty kultury w gminie. Najważniejsze z nich to: niewielki wachlarz imprez i wydarzeń kulturalnych, nierówny dostęp do oferty wśród mieszkańców sołectw, brak animacji czasu wolnego adresowanej w szczególności do młodzieży i seniorów, niewystarczająca koordynacja działań sportowych i ich promocja wśród mieszkańców [źródło: wywiady, GPR, Plany Odnowy Miejscowości, Program rozwoju sportu i rekreacji].

▪ **SŁABA DOSTĘPNOŚĆ MIEJSC PRZEZNACZONYCH DO SPĘDZANIA WOLNEGO CZASU I KORZYSTANIA Z AKTYWNOŚCI KULTURALNYCH, SPORTOWYCH CZY SPOŁECZNYCH**

Brak filii domu kultury na obszarach wiejskich - liczba osób przypadająca na jedną placówkę kultury w 2017 r. wyniosła 4337, podczas gdy wartość wskaźnika dla powiatu krakowskiego wyniosła 907, dla województwa 1094 [źródło: GUS].

Brak dostępnych lub niedostosowane do potrzeb mieszkańców miejsc aktywności społecznej przeznaczonych dla różnych grup wiekowych (np. świetlice, domy ludowe,

centra społecznościowe). Deficyty wskazuje się też w obszarze infrastruktury sportowej i rekreacyjnej (boiska, siłownie zewnętrzne, ścieżki rowerowe, zagospodarowane tereny zielone i zbiorniki wodne). Odpowiedzią na nie są inwestycje realizowane w ramach działań rewitalizacyjnych, wyzwaniem zaś stanowi utrzymanie tych obiektów przez sołectwa.

Istnieje konieczność rozszerzania poza piłkę nożną zakresu aktywności sportowej wspieranej przez gminę, tutaj niezbędna jest także dodatkowa infrastruktura sportowa – stadion lekkoatletyczny „z prawdziwego zdarzenia” [źródło: wywiady, Plany Odnowy Miejscowości, Program rozwoju sportu i rekreacji].

▪ **KLUCZOWE PRZESTRZENIE PUBLICZNE WYMAGAJĄCE REWITALIZACJI**

Dumą mieszkańców Skawiny jest Park Miejski, jest to lubiane miejsce spędzania czasu wolnego i rekreacji. W ocenie instytucji wymaga on większych nakładów finansowych skierowanych na opiekę nad zielenią oraz modernizacji małej infrastruktury (m. in. ławki, toalety, skatepark).

Przestrzenią ze szczególnym potencjałem jest także centrum miasta. Należy rozwijać jego funkcje, tak żeby było ważnym miejscem dla mieszkańców, żeby spędzali tam także swój czas wolny. Może stanowić wizytówkę Skawiny, która buduje tożsamość małego, przyjaznego do życia miasteczka.

Inny zasób z niewykorzystanym potencjałem, to zabudowania po Hucie Aluminium. W Gminnym Programie Rewitalizacji przewidziane jako teren inwestycyjny, w ocenie przedstawiciela Gminy, brakuje jednak jasnej wizji zagospodarowania tego zasobu, która stanowiłaby punkt wyjścia dla rewitalizacji Huty. Rozważano pomysł stworzenia tam klastra innowacji lub zielonej energii, ale bez decyzji w tej sprawie. Bariery do przeprowadzenia jakichkolwiek działań na tym terenie są problemy własnościowe.

▪ **SŁABA INTEGRACJA MIESZKAŃCÓW, POTRZEBA BUDOWANIA WIĘZI SĄSIEDZKICH**

W związku z tym, że nowi mieszkańcy osiedlają się w gminie (w tym cudzoziemcy) wyzwaniem mocno podkreślanym w pracach nad Gminnym Programem Rewitalizacji, jest integracja mieszkańców. Niezbędne są działania służące budowaniu sąsiedztw, rozwijaniu społeczności lokalnej, zarówno na wsiach jak i w mieście [źródło: GPR].

W gminie w tym zakresie działają już organizacje pozarządowe, powstaje coraz więcej lokalnych inicjatyw stawiających sobie za cel działania integrujące różne grupy mieszkańców – np. stowarzyszenia działające na rzecz społeczności lokalnych i kategoriaalnych (np. młode mamy, rodzice dzieci z niepełnosprawnościami), wydarzenia integrujące społeczności. Jednak systemowe działania w zakresie aktywizacji społeczności lokalnych i działań podwórkowych, zapisane w Gminnym Programie Rewitalizacji, jeszcze nie zostały uruchomione. Są one szczególnie uzasadnione w środowiskach wieloproblemowych (enklawach biedy), które wymagają priorytetowej interwencji [źródło: wywiady].

5.2 Życie – głos mieszkańców

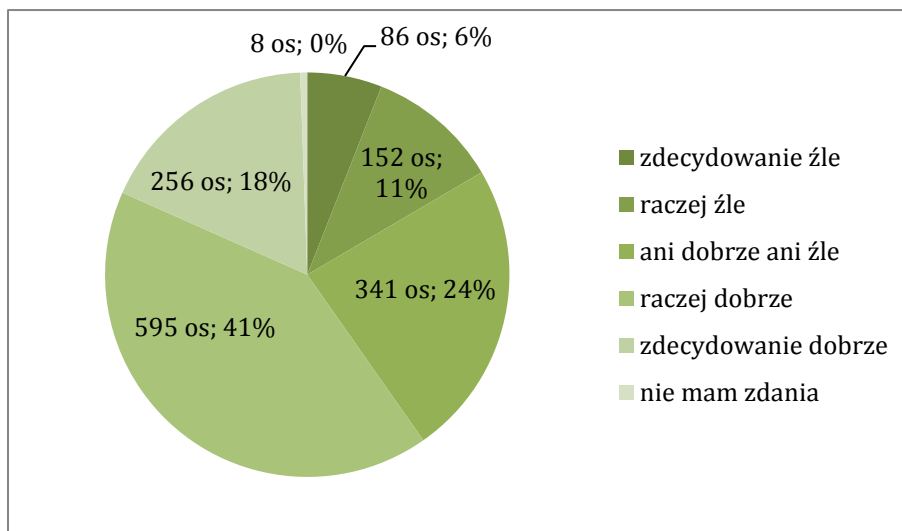
W tej części przedstawiamy podsumowanie głosów i opinii wyrażonych przez mieszkańców w obszarze ŻYCIE. Źródłem zebranych informacji są konsultacje społeczne - wyniki przeprowadzonej wśród mieszkańców ankiety oraz głosy ze spotkań konsultacyjnych.

ANKIETA BADANIA OPINII

Ankieta przeprowadzona wśród mieszkańców w ramach działań konsultacyjnych badała wiele zagadnień dotyczących jakości życia w gminie. Zawierała ona aż 18 pytań z tego zakresu.

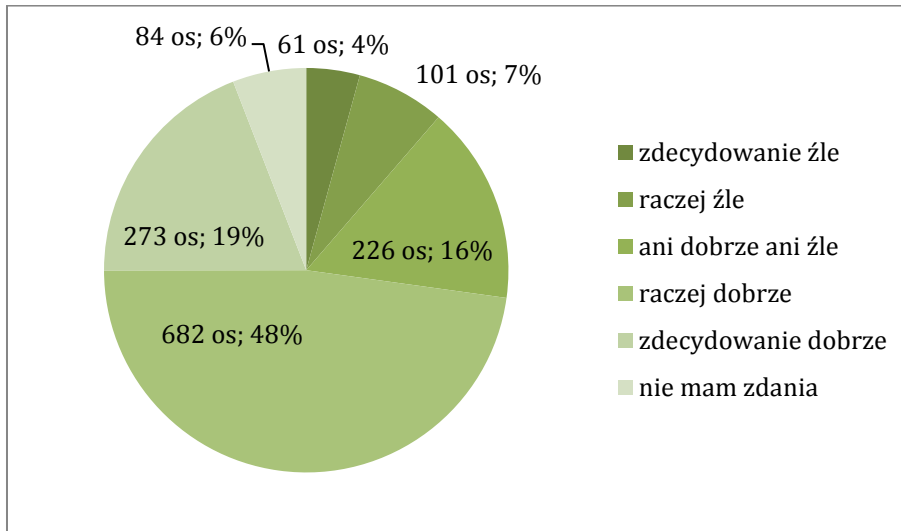
Na początek pytaliśmy o to: Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) **atrakcyjność miejsca zamieszkania**? Większość odpowiedzi była pozytywna - 65% ankietowanych odpowiedziało „raczej dobrze” i „zdecydowanie dobrze”. Tylko 17% respondentów było przeciwnego zdania.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) atrakcyjność miejsca zamieszkania?[N=1438]

Kolejne pytanie dotyczyło **infrastruktury technicznej**. Stan sieci gazowej i wodociągowej mieszkańcy oceniają w większości dobrze lub zdecydowanie dobrze – oceny pozytywne stanowiły 67% odpowiedzi. Stosunkowo wielu mieszkańców wskazało, że stan infrastruktury technicznej uległ poprawie w ostatnich 3 latach.

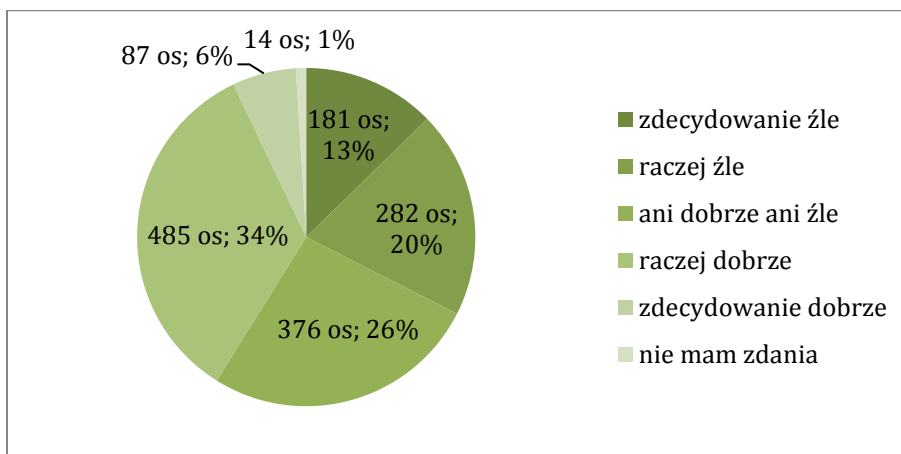
**Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) infrastrukturę techniczną (sieć gazową, wodociągową)
[N= 1427]**

Większość ankietowanych mieszkańców pozytywnie oceniła gminę Skawina również pod względem **czystości**. Z ankiety wynika, że czystość gminy jest ważną kwestią dla mieszkańców - znalazła się ona w pierwszej 10-tce priorytetowych obszarów rozwoju gminy Skawina. Stosunkowo wiele osób wymieniło także tę kwestię wśród 5 obszarów, które uległy w 3 ostatnich latach pogorszeniu w gminie – można zatem wnioskować, że dla wielu mieszkańców jest to obszar wymagający zwiększonej uwagi samorządu.

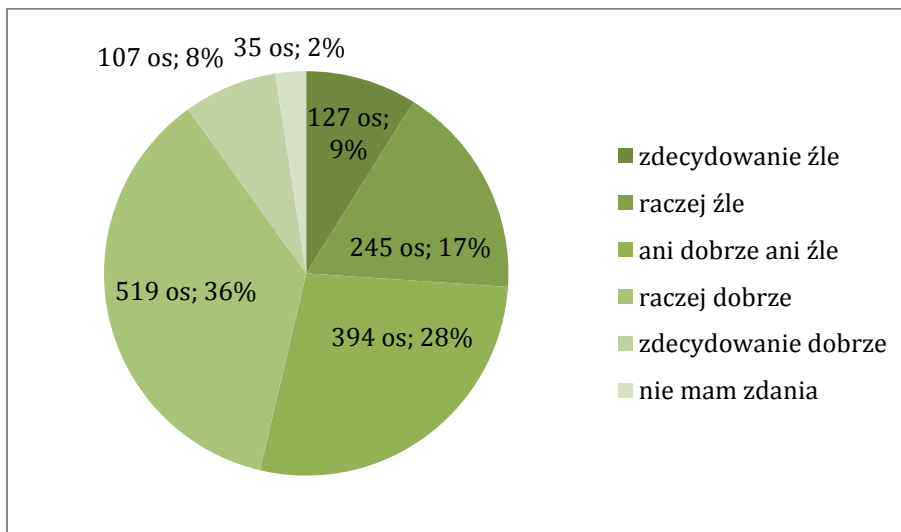
Analiza odpowiedzi wykazała różnice między ocenami mieszkańców wsi i mieszkańców miasta – mieszkańcy miasta nieco gorzej ocenili czystość w gminie. Niskie oceny (zdecydowanie lub raczej źle) wyraziło 35% mieszkańców miasta i 27% mieszkańców wsi, około ¼ respondentów ma ambiwalentne odczucia w tej sprawie, a 39% mieszkańców miasta i 44% mieszkańców wsi ocenia czystość gminy wysoko.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) czystość w gminie [N=1425]

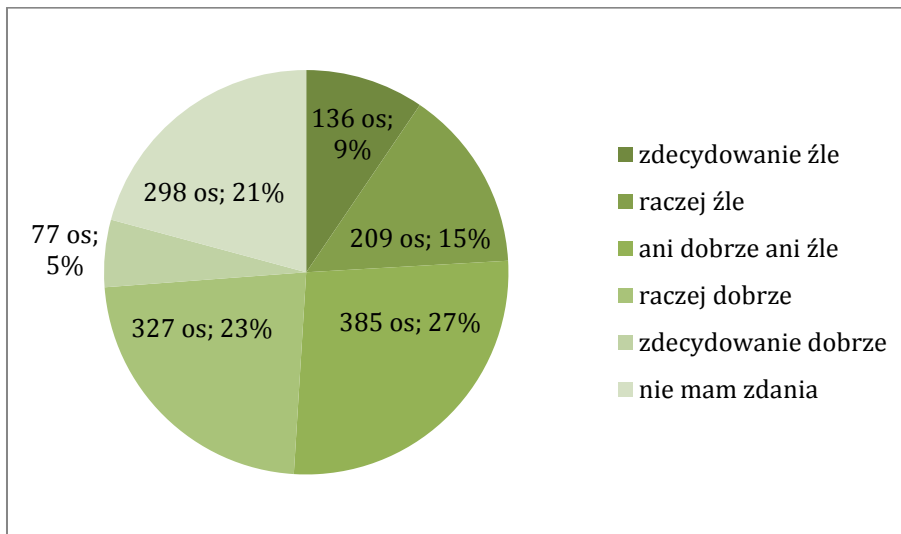
44% ankietowanych wysoko oceniło **bezpieczeństwo i porządek publiczny** w gminie Skawina. 26% mieszkańców uważa, że gmina nie jest bezpiecznym miejscem do życia. Stosunkowo wiele osób wskazało, że w ostatnich latach zarówno poziom bezpieczeństwa jak i porządek publiczny uległy poprawie. Mieszkańcy wsi lepiej oceniają kwestie bezpieczeństwa w gminie (pozytywne oceny wyraziło 50 % mieszkańców wsi i 40% mieszkańców miasta; oceny negatywne - 30% zamieszkujących Skawinę i 20% tereny wiejskie).

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) bezpieczeństwo i porządek publiczny? [N= 1427]

W ankiecie pytaliśmy również o **dostępność mieszkań** w gminie. Ocen pozytywnych było nieco więcej od negatywnych, jednak różnice te nie były duże. Mieszkańcy miasta ocenili dostępność mieszkań nieco gorzej od mieszkańców wsi - świadczy o tym większy odsetek respondentów oceniających negatywnie tę kwestię w mieście (26%) i na wsi (19%). Duża część respondentów nie ma zdania na ten temat lub ma ambiwalentny stosunek do tej kwestii - odpowiedzi „ani dobrze ani źle” oraz „nie mam zdania” stanowią prawie połowę wszystkich odpowiedzi. Może to świadczyć o tym, że gros respondentów nie ma wiedzy i/lub własnych doświadczeń w tym zakresie, więc nie jest w stanie dokonać oceny. Natomiast dwa razy więcej osób uważa, że dostępność mieszkań zwiększyła się w ostatnich 3 latach od tych, którzy wskazali, że dostępność ta zmalała.

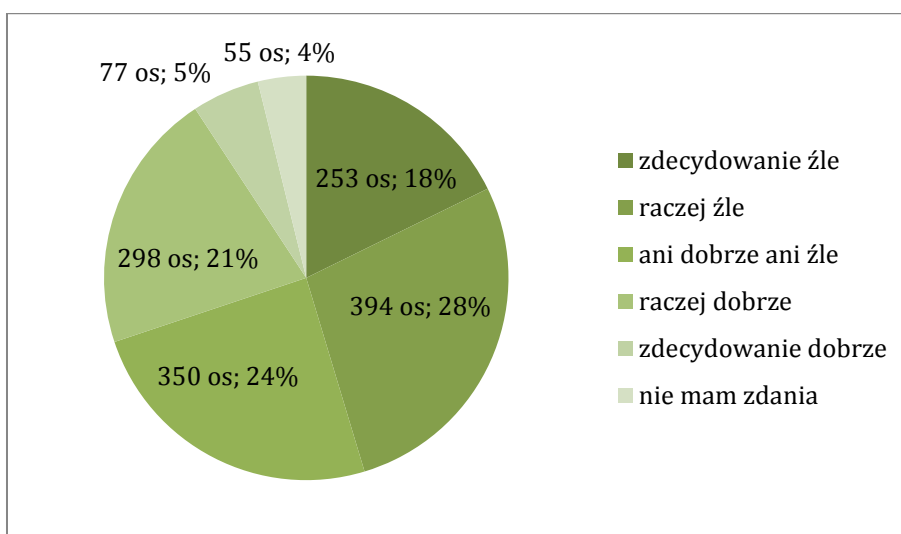
Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność mieszkań? [N=1432]

Poza kwestią infrastruktury w ankiecie pytaliśmy również o **dostępność do różnych usług publicznych**.

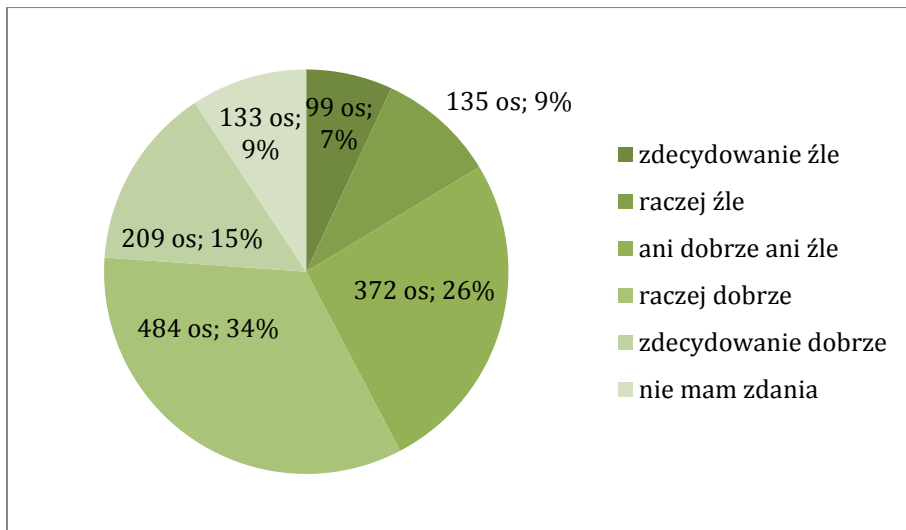
Opieka zdrowotna w gminie zebrała negatywne oceny. Większość mieszkańców negatywnie oceniła dostępność do tych usług w gminie. W ocenie ankietowanych dostępność opieki zdrowotnej w gminie w ostatnich 3 latach pogorszyła się. Ten aspekt relatywnie gorzej ocenili mieszkańcy miasta, z których blisko połowa uważa, że dostępność opieki zdrowotnej jest zdecydowanie lub raczej zła (przy 38% takich ocen wśród mieszkańców wsi). Pozytywne oceny wyraziło 31% mieszkańców wsi i 23% mieszkańców Skawiny.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność opieki zdrowotnej? [N=1427]

Jakość edukacji dzieci i młodzieży uzyskała przewagę ocen pozytywnych. Pojawiło się tutaj stosunkowo mało odpowiedzi negatywnych – jedynie 16% wszystkich odpowiedzi stanowiły oceny negatywne. Mniej więcej tyle samo osób uznało, że jakość edukacji pogorszyła się w ostatnich latach, co osób, które wskazały, że uległa ona polepszeniu.

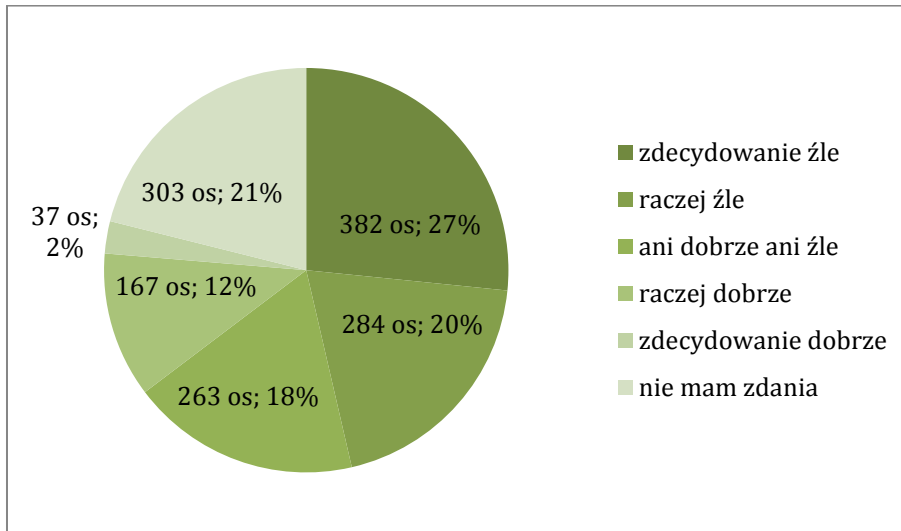
Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) jakość edukacji dzieci i młodzieży? [N=1432]

Natomiast mieszkańcy w większości negatywnie ocenili **dostępności żłobków w gminie**. W odpowiedziach widać również znaczące różnice w zależności od płci. Analiza danych wykazała, że kobiety gorzej oceniły dostępność żłobków od mężczyzn: 54% kobiet i 36% mężczyzn źle oceniła dostępność żłobków w gminie, pozytywnych ocen było również mniej wśród kobiet (12%) a więcej u mężczyzn (18%).

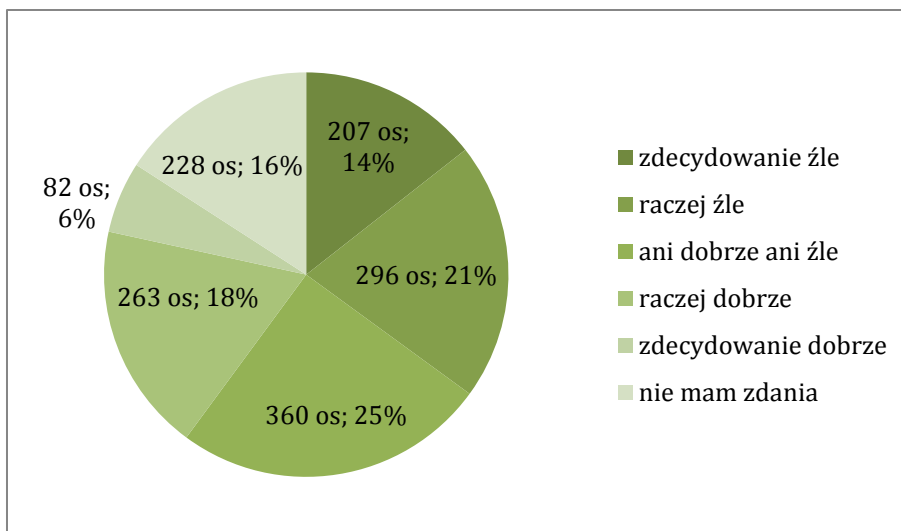
Istnieje również wyraźna statystyczna zależność między oceną opieki żłobkowej a poziomem wykształcenia – im wyższe wykształcenie, tym gorsza ocena tego aspektu w gminie. Ponad 50% osób z wykształceniem wyższym i pอมaturalnym oceniła opiekę żłobkową jako zdecydowanie lub raczej złą; osoby z wykształceniem średnim też oceniły ją w przewadze negatywnie lub ambiwalentnie. Natomiast w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym i podstawowym ok. 40% respondentów nie miało zdania na temat żłobków. Stosunkowo wielu mieszkańców (91 osób) wymieniło tę kwestię wśród priorytetowych obszarów rozwoju gminy Skawina.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność placówek zapewniających opiekę nad dziećmi do 3 lat (żłobki)? [N=1436]

Pytaliśmy również o **dostępność placówek zapewniających opiekę przedszkolną**. Również w tym pytaniu przeważyły oceny: „raczej źle” i „zdecydowanie źle”, udzieliło ich 35% respondentów, jedynie 24% oceniło ją pozytywnie.

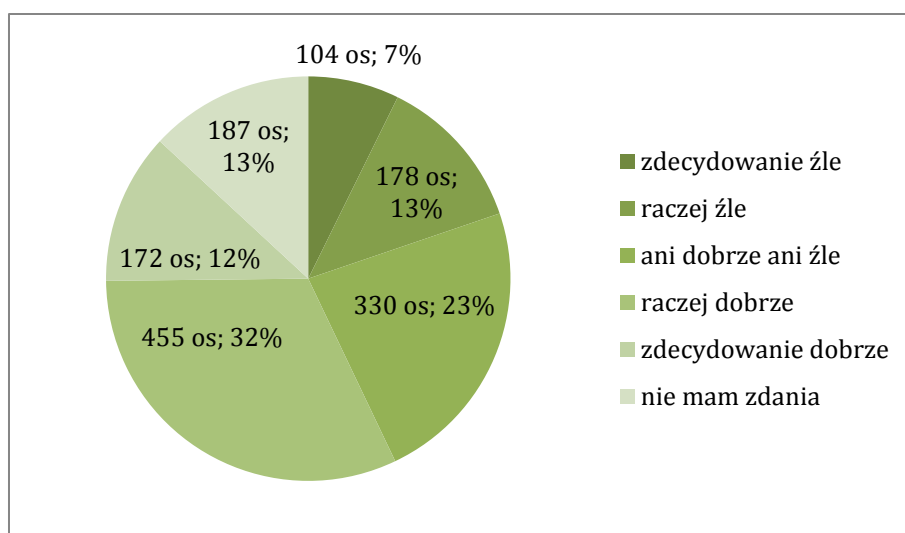
Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność placówek zapewniających opiekę przedszkolną? [N=1436]

Przedmiotem ankiety była również kwestia **zagospodarowania czasu wolnego** - oceny w tym zakresie były zróżnicowane, w zależności od poruszanego aspektu sprawy.

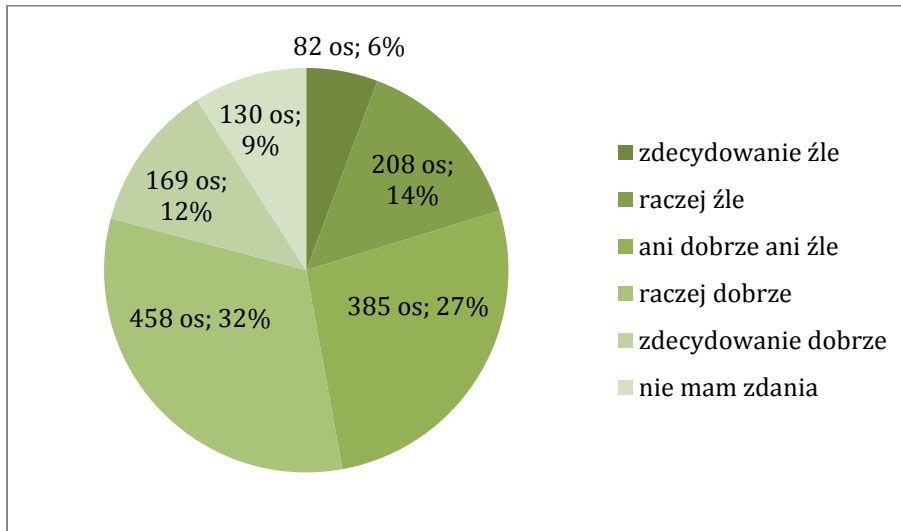
Na podstawie uzyskanych wyników można wnioskować, że mieszkańcy raczej dobrze oceniają **dostępność zajęć edukacyjnych** oraz zauważają, że dostęp do tego typu zajęć poprawił się w ostatnich latach. Kwestię dostępności zajęć gorzej oceniają mieszkańcy wsi, niż miasta Skawiny. Oceny zdecydowanie złe lub raczej złe zadeklarowało 24% mieszkańców wsi i 17% mieszkańców miasta, 46% mieszkańców miasta i 40% mieszkańców wsi ocenia ten wymiar pozytywnie.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność zajęć edukacyjnych i rozwijających zainteresowania dzieci i młodzieży (np. zajęcia plastyczne, muzyczne, taneczne, językowe)?
[N=1426]

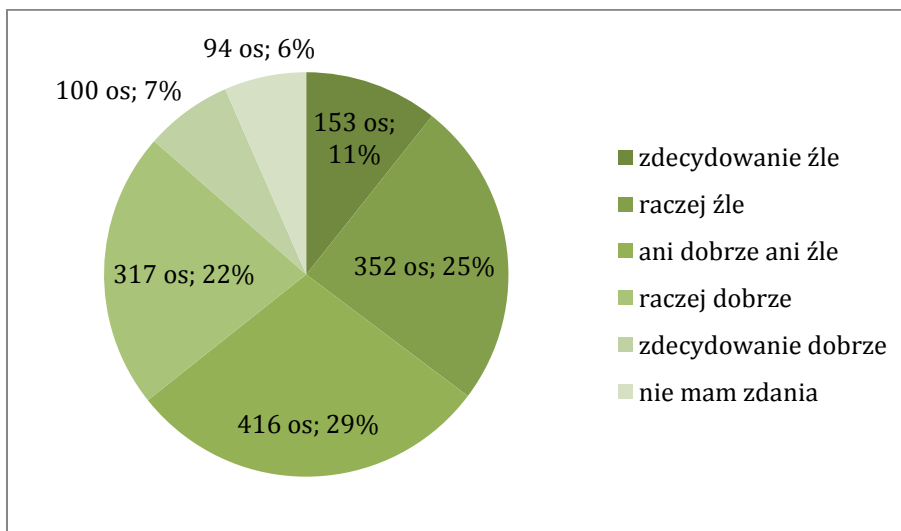
Oceny pozytywne przeważają również w ocenie **dostępności miejsc**, gdzie dzieci mogą spędzić czas na zabawie (plac zabaw, świetlice) – „raczej dobrze” i „zdecydowanie dobrze” tak odpowiedziało 44% respondentów. Pozytywne oceny tego aspektu wyraża 47% mieszkańców miasta i nieco mniej, bo 40% mieszkańców wsi; negatywnie 18% mieszkańców Skawiny i 24% mieszkańców wsi.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność miejsc, gdzie dzieci mogą spędzać czas na zabawie (np. place zabaw, świetlice)? [N=1432]

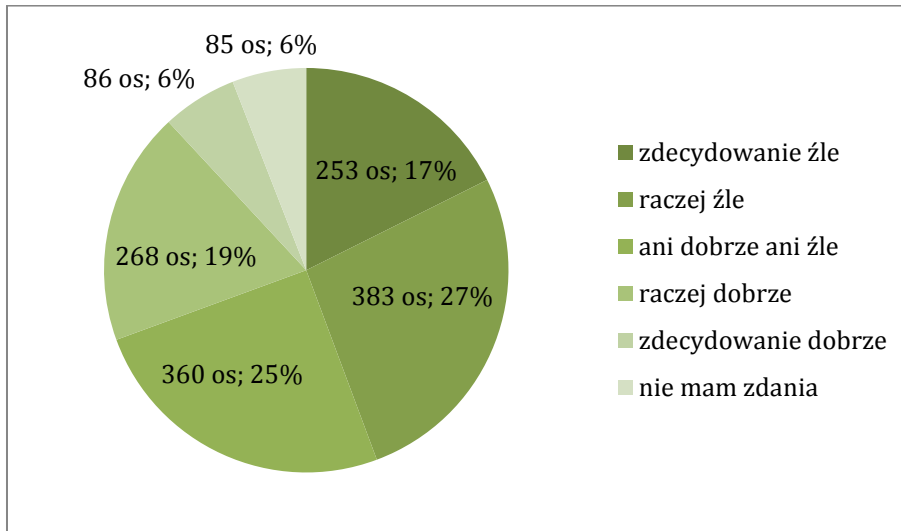

W odpowiedziach na dwa kolejne pytania przeważały oceny negatywne, pytania te dotyczyły **dostępności do miejsc spotkań oraz dostępności do oferty kulturalnej**. W pierwszym pytaniu różnice między odpowiedziami negatywnymi i pozytywnymi nie były spore, odmiennie niż w pytaniu dotyczącym oferty kulturalnej.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność miejsc, gdzie mieszkańcy mogliby się spotykać, porozmawiać? [N=1432]

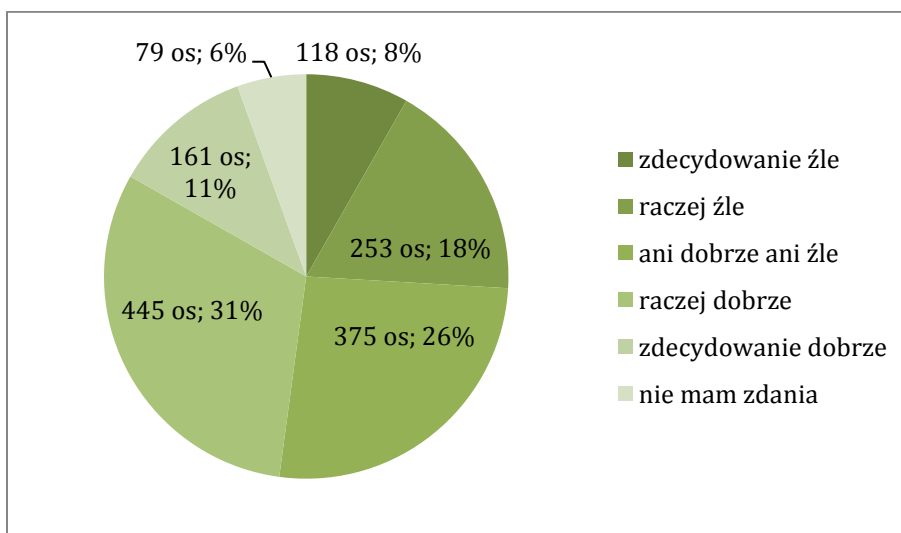
Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność oferty kulturalnej np. przedstawień, projekcji filmów, koncertów, wystaw itp.? [N=1435]

Istnieje statystycznie istotna zależność między oceną oferty kulturalnej a miejscem zamieszkania na rzecz negatywnych ocen deklarowanych przez mieszkańców miasta 46% w stosunku do mieszkańców wsi (42%).

Pozytywne oceny przeważają w odpowiedzi na pytanie dot. **miejsc aktywności sportowej**.

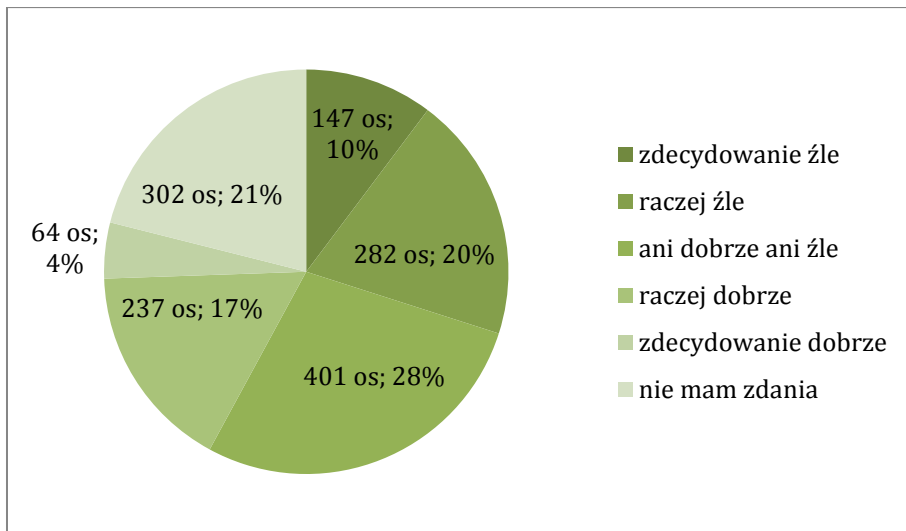
Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność miejsc gdzie można nieodpłatnie uprawiać sport np. boiska, siłowni na „otwartym powietrzu” itp.? [N=1431]

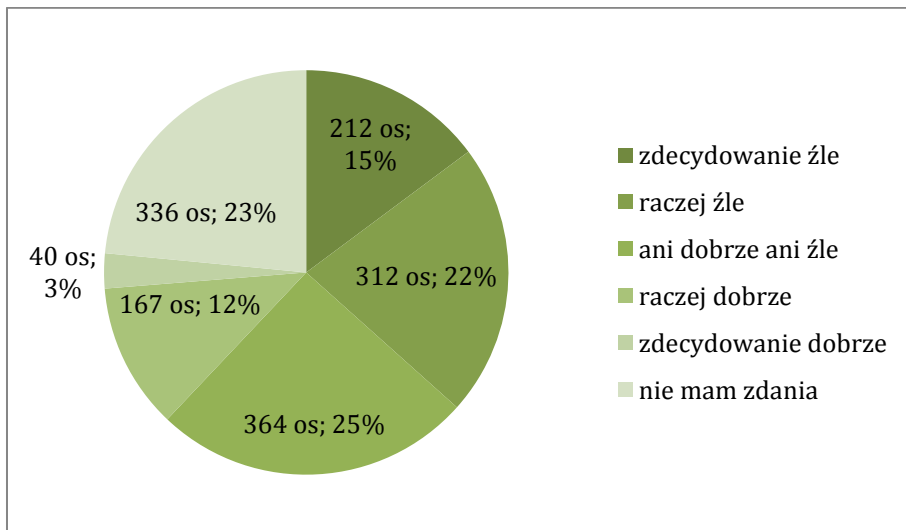
W ankiecie pytaliśmy również o rozwiązania w zakresie zaspokajania potrzeb osób starszych. W odpowiedziach dot. dostępności oferty czasu wolnego i miejsc opieki dla osób starszych przeważały oceny negatywne. Szczególnie kwestia systemu opieki zebrała sporo negatywnych ocen. W obu pytaniach również odpowiedź neutralne („nie mam zdania”)

zebrała wiele głosów. Te wskazania mogą świadczyć o tym, że respondentom trudno ocenić tę kwestię ze względu na brak wiedzy na ten temat.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność oferty dla osób starszych np. kulturalnej, edukacyjnej, rozwijającej zainteresowania? [N=1433]

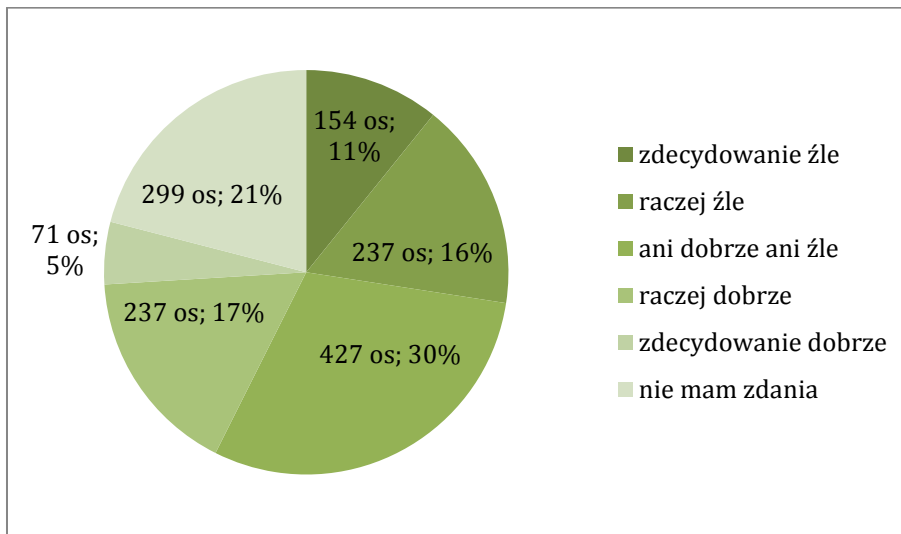

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostępność wsparcia w zakresie opieki nad osobami starszymi ? [N=1431]

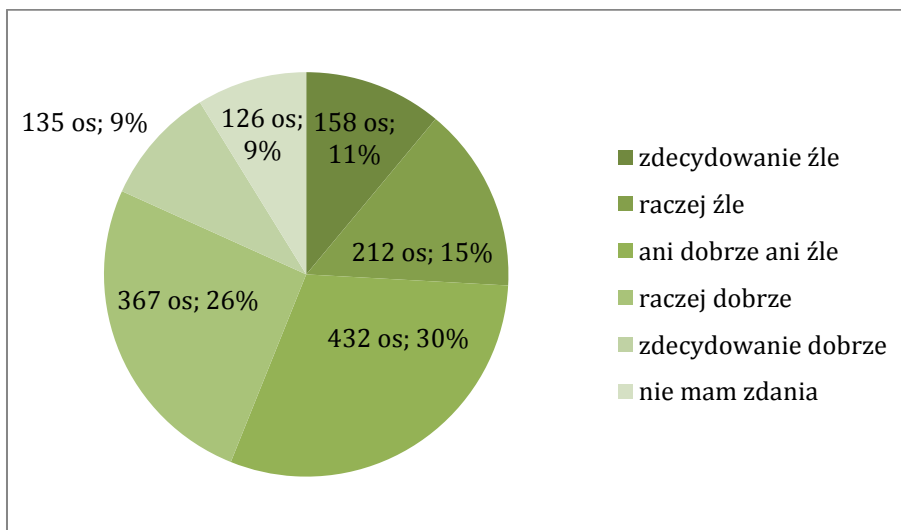
Ambiwalentne odpowiedzi przeważają również w odpowiedzi na pytanie o **wsparcie dla osób potrzebujących pomocy**. 51% respondentów nie wyraziło opinii lub podało odpowiedź neutralną. Z pewnością jest to uzasadnione specyfiką pytania, które dotyczyło osób w szczególnej sytuacji, która prawdopodobnie nie dotyczy respondentów. W pozostałych głosach przeważały odpowiedzi negatywne.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) wsparcie dla osób potrzebujących pomocy? [N=1425]

Zastanawiają wyniki odpowiedzi na pytanie dotyczące **więzi sąsiedzkich**. Dużo osób zaznaczyło odpowiedź ambiwalentną - „ani dobrze, ani źle” (30% wskazań). Pomijając oceny ambiwalentne, przeważają odpowiedzi pozytywne - 35% respondentów ocenia stosunki międzysąsiedzkie „raczej dobrze” lub „zdecydowanie dobrze”. Tę tendencję potwierdzają wnioski ze spotkań konsultacyjnych z których płyną głosy mieszkańców gminy świadczące o dużej wadze dobrosąsiedzkich stosunków.

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) stosunki międzysąsiedzkie (więzi, współpracę sąsiedzką itp.)? [N=1430]

SPOTKANIA KONSULTACYJNE

Mieszkańcy uczestniczący w spotkaniach konsultacyjnych podejmowali wiele aspektów jakości życia w gminie, jedną z nich była kwestia bezpieczeństwa. W pierwszej kolejności zwracano uwagę na **bezpieczeństwo na drodze**. Przez gminę prowadzą drogi tranzytowe, które generują zagrożenie dla mieszkańców np. w związku z nadmierną prędkością aut czy brakiem chodników.

Więcej kontroli prędkości na drodze 44 w obszarach zabudowanych.

Słabe jest bezpieczeństwo na przejściach dla pieszych. Przejścia są słabo oznakowane, słabo oświetlone. Drzewa zasłaniają znaki i przejścia.

Zarówno mieszkańcy, jak i przedstawiciele instytucji sygnalizują wyzwanie, jakim jest **bezpieczna droga do szkoły**. Przekaz tych dwóch stron jednak się różni. Rodzice zazwyczaj oczekują bezproblemowego dojazdu do szkoły z możliwością swobodnego zaparkowania (w miejsce korków i postoju na ulicy). Przedstawiciele instytucji wskazują zaś na konieczność rozszerzenia zbiorowego dowozu uczniów do szkoły i/lub zapewnienia bezpiecznego, pieszego dojazdu.

Bezpieczna droga do szkoły. Projekt, który pozwoli na to, aby dzieci samodzielnie i w bezpieczny sposób docierały do szkoły, przynajmniej na ostatnim kilometrze. Co jak nałożymy na mapę miasta, to wychodzi, że w zasadzie wszędzie. To ma kolosalne znaczenie dla rozwoju dzieci, dla dojrzałości bo w ten sposób można doświadczać świata, spotykać innych ludzi, osoby starsze. Co ma znaczenie dla psychiki dzieci. Nie wspominając już kontekstu środowiskowego (korki, zanieczyszczenie powietrza).

*- Przy szkole przy Bukowskiej parking został wygospodarowany z terenu szkoły, to absurd!
- Ale tak chcieli mieszkańcy.
- To jest zakłęte koło, które trzeba przeciąć. Rano nasila się ruch bo rodzice zawożą dzieci, a ponieważ widzą, że ruch jest nasilony, to boją się je puścić same.*

W ocenie mieszkańców zmiany w tym zakresie wymagają kompleksowych działań, w tym akcji edukacyjnych adresowanych do rodziców.

Kolejną kwestią, która w ocenie mieszkańców wymaga żywszej reakcji ze strony Gminy jest **porządek i bezpieczeństwo w przestrzeni publicznej**. Zaś niezbędnym działaniem - system monitoringu i większa kontrola służb.

Problemem jest niszczenie infrastruktury, zieleni.

Nie reagowanie na zgłoszenia interwencyjne mieszkańców.

Awantury wszczynane przez kibiców.

Wandalizm na terenie wsi – rozbijanie luster, znaków – przydałby się monitoring, chociaż w centrum.

Monitoring wsi Krzęcin – miejsc użyteczności publicznej (remiza, plac zabaw, kościół, szkoła, cmentarz, świetlica, ośrodek zdrowia itp.).

Monitoring na placu zabaw i boisku w Polance.

Więcej patroli w bocznych uliczkach.

Powinno być więcej patroli po parku, przechodząc wieczorem przez park, jest nieprzyjemnie.

Rozbudowa komisariatu policji w Skawinie. Więcej etatów – jak na taką gminę, za małą obsada etatowa.

Kwestie bezpieczeństwa zależą również od postaw i świadomości mieszkańców oraz dostępności do odpowiedniej infrastruktury dla służb bezpieczeństwa. Na obszarach wiejskich mieszkańcy wskazywali na konieczność zabezpieczenia odpowiedniej bazy dla Ochotniczych Straży Pożarnej i sprzętu ratującego życie.

Nasze służby (OSP) nieraz nie śpią po trzy noce, żeby nam pomóc. Muszą być bardzo dobrze wyposażeni i mieć bazę. W budynku nie mieści się sprzęt. Nie ma gdzie rozbudowywać remizy – trzeba wybudować nową (głosy ze spotkań w Krzęcinie, Woli Radziszowskiej)

Żeby się pojawiały we wsiach sprzęty ratujące życie, typu defibrylator.

Mieszkańcy widzą również potrzebę pracy nad świadomością i postawami społecznymi w obszarze bezpieczeństwa.

Potrzebne są akcje edukacyjne z udzielania pierwszej pomocy – dla dzieci, ale również dla dorosłych, bo dzieci czasem więcej wiedzą od dorosłych na ten temat.

Podniesienie świadomości mieszkańców dotyczącej sytuacji, w których należy wzywać służby, a w których nie. Akcja edukacyjna – w jakich przypadkach dzwonić na telefony alarmowe. Również edukacja związana z koniecznością słuchania wytycznych służb typu OSP (...).

Żywą reakcją mieszkańców coraz częściej powodują *niezbierane psie kupy*. Sygnalizują obawy: *Są psy wolno puszczane. Nikt nie kontroluje, czy właściciele pilnują, żeby psy nie wychodziły za ogrodzenia.* (Potrzebne są) *częstsze patrole straży miejskiej*. Mieszkańcy oczekują reakcji służb, dodatkowych koszy na psie kupy, padł też pomysł zbudowania wybiegu dla psich pupili.

Dostępność do służby zdrowia, bezpieczeństwo zdrowotne mieszkańców to kolejna kwestia często poruszana w trakcie spotkań z mieszkańcami. Zgłaszano zarówno **zastrzeżenia dotyczące opieki podstawowej jak i specjalistycznej**. Mocny głos w tej sprawie mieli seniorzy.

Żeby się zarejestrować do lekarza trzeba albo wstać wcześniej i stać czasem i przez godzinę albo przez internet idealnie się zalogować, bo miejsca się rozchodzą w 2 minuty.

Rozbudowa ośrodka zdrowia w Krzęcinie, bo obecnie to nie jest ośrodek zdrowia, tylko punkt lekarski. Żeby można było przyjść do lekarza i rano, i po południu, a nie tylko 3 dni rano, gdy ktoś jest w pracy.

Służba zdrowia. Całe miasto przenosi się do Mogilan do lekarza. Jeden ginekolog, jeden kardiolog. Czy Miasto ma na te sprawy wpływ?

Brak specjalistów lekarzy, ośrodki przenoszone do Mogilan.

Lekarze specjaliści – endokrynolog, logopeda, reumatolog.

Duże kolejki do lekarza, a do specjalistów są roczne albo dużo czekania.

Ogromne kolejki do lekarza rehabilitacji.

Więcej usług rehabilitacyjnych, nawet płatnych.

Zastrzeżenia mieszkańców budzi też nocna i świąteczna opieka zdrowotna.

Skawina powinna mieć całodobową opiekę zdrowia.

Na całodobowej opiece medycznej nie ma pediatrii. Nie ma w mieście w Skawinie, jest w Radziszowie. Ale jest problem z dojazdem tam w nocy (autobus nie jeździ).

Zwiększenie ilości karet, dzielimy z Mogilanami i czasami bywa problem.

Opieka zdrowotna – trudno się dostać do lekarza, brak SORu – trzeba do Krakowa jechać.

Brak oddziału ratunkowego.

Całodobowy SOR, a przynajmniej punkt zapewniający transport do Krakowa.

W odniesieniu do powyższych głosów mieszkańców, należy jednak zaznaczyć, że w gminie Skawina działają dwa punkty Nocnej i Świątecznej Opieki Zdrowotnej – w Skawinie i w Radziszowie.

Zgłaszano również postulaty rozwiązań bardziej systemowych.

Jeśli mówimy o strategii na 10 lat, to myślę, że Skawina powinna pomyśleć o jakimś szpitalu. Własnym, albo przynajmniej zwiększeniu ilości pomocy.

Jest potrzebny szpital. Teraz jest komercja w Skawinie (w zakładach zdrowotnych świadczących usługi odpłatne, dostępne są również zabiegi finansowane z NFZ - przypis redakcyjny)

Mieszkańcy zwrócili także uwagę na konieczność działań profilaktycznych adresowanych do mieszkańców związanych z zanieczyszczeniem powietrza, jak również wzmocnienia opieki pielęgniarstwa i profilaktyki w szkołach, której albo brak, albo jest jej zdecydowanie za mało (raz w tygodniu).

Szkoły i system edukacji w gminie Skawina to kolejny ważny temat dialogu z mieszkańcami. W dyskusję włączyli się również przedstawiciele placówek oświatowych w ramach spotkań branżowych. Głos mieszkańców w dużej mierze był zbieżny ze stanowiskiem instytucji.

Wśród plusów mieszkania w gminie Skawina uczestnicy spotkań konsultacyjnych nierzadko wskazywali na łatwy dostęp do edukacji i jej wysoki poziom. Oczywiście zwrócono też uwagę na słabe strony systemu. Na pierwszy ogień poszły **deficyty infrastrukturalne i techniczne, w tym braki w zapleczu sportowym.**

Praca nad strategią jest okazją, żeby dokonać analiz i określić sytuację – na pewno problemem dla szkół podstawowych, które wcześniej nie były gimnazjami, jest brak jakiegokolwiek infrastruktury laboratoryjnej, pracowni, wyposażenia. I tu nie ma planu.

Warunki w szkole kiepskie, ciasno, klasy 27 – osobowe, mało sal lekcyjnych. Klasy 1-3 mają dwuzmianowość. Potrzeba jednozmianowości.

Szkoła. Rada Rodziców bardzo się stara, ale dzieci nam przybywa, a szkoła nie rośnie. Jest ciasno, niewygodnie. Dzieci chodzą na popołudnie. Potrzebna jest rozbudowa szkoły (audyt gminnego systemu oświaty przeprowadzony w 2019 r. wskazuje na zróżnicowaną pod względem liczebności klas sytuację w szkołach – są szkoły gminne, gdzie klasy są mało liczne – przypis redakcyjny).

Problemy z bazą. Szkoły przechodzą transformację. I baza i pomoce są niedostosowane do zmian w podstawie programowej. I to też jest problem wszystkich szkół. My przekształciliśmy się tylko z nazwy, brak jest lub niewystarczająca baza w szkołach np. potrzebne są pracownie techniczne w szkołach podstawowych ich nie ma.

Od kilku lat każda sala została przekształcona w salę zajęć dydaktycznych (w jednym z przedszkoli nawet sala gimnastyczna). W ten sposób obniża się jakość. Wychowanie fizyczne odbywa się tylko na placu zabaw. Przy przedszkolach place zabaw mają już po 13 lat wymagają modernizacji.

Brak sal gimnastycznych w Jaśkowicach i Wielkich Drogach.

W naszej miejscowości brakuje infrastruktury zaplecza sportowego – szkoła z bardzo małą salą gimnastyczną, brak boiska treningowego z nawierzchnią sztuczną. Nie ma budynku na potrzeby klubu sportowego. A my prowadzimy zajęcia z dziećmi w różnych grupach wiekowych (głos ze spotkania z mieszkańcami w Woli Radziszowskiej – przypis redakcyjny).

Mieszkańcy oczekują też **zagospodarowania czasu dzieci po lekcjach**, często na to w szkołach nie ma ani zasobów technicznych, ani finansowych. Sytuacja jest różna w poszczególnych placówkach.

Wydłużenie czasu pracy świetlicy – bo rodzice pracujący nie mogą odebrać o 14 lub 15. Żłobek też nie do 14, bo trzeba mieć babcię, która odbierze.

Na przykład świetlice, w godzinach szczytu na świetlicach jest 100, 200, 300 dzieci i opiekunki nie są w stanie w ogóle zapanować nad dziećmi, nie mówiąc już o tym, żeby dzieci mogły odrobić zadanie, wypoczywać czy w ogóle coś kreatywnego zrobić. Tych świetlic powinno być na każdą szkołę po kilka.

Mamy słabe zaplecze w szkołach, dzieci się uczą w ścisku, brakuje nam miejsc w szkołach, brak jest odpowiedniej ilości godzin na świetlicach, co pogorszyło jakość życia dzieci i rodziców. Rodzice niejednokrotnie wywożą dzieci ze wsi do miasta, bo dzieci nie mają się gdzie zatrzymać po lekcjach.

Nie ma zajęć dodatkowych w szkołach nigdzie, nie ma na to finansów Gminy, nie mają dzieci co robić po lekcjach (sytuacja w placówkach jest zróżnicowana - przypis redakcyjny).

Salę gimnastyczne są wynajmowane odpłatnie, słaba dostępność dla uczniów.

W obszarze edukacji ujawniają się **różnice terytorialne w dostępie do zajęć - w mieście i na obszarach wiejskich**, oraz obawy rodziców dotyczące gminnych oszczędności kosztem wiejskich placówek.

Wiemy, że są takie zakusy, żeby zamykać szkoły, wiemy, że chodzi o Pozowice i Wielkie Drogi. Skoro w lutym pojawia się deklaracja rządu i MEN, że należy chronić placówki i miejsca kulturalne na wsiach, a już w marcu na zebraniach wiejskich władze samorządowe rozpoczynają pogłoski na temat zamykania szkół, zwłaszcza na wsiach. Miejsc gdzie dzieciaki mogą spędzić wolny czas, jest zdecydowanie za mało. Według Kuratorium główny problem wśród dzieci to są uzależnienia od smartphonów, tabletów, ale co tym dzieciom się dzisiaj oferuje w zamian?

Różnice terytorialne mają swoje odzwierciedlenie również w **nierównym dostępie najmłodszych mieszkańców gminy do edukacji przedszkolnej. Dostęp do opieki w formie żłobka jest deficytowy niezależnie od miejsca zamieszkania.**

Żłobek na teren Skawiny. I przedszkola całodzienne w gminie. Zwłaszcza w Krzęcinie, ale ogólnie również w całej gminie. Mamy oddział przedszkolny do 13.30, a potrzebujemy całodzienne przedszkole. Bo takie godziny są tylko dla osób niepracujących, dla osób pracujących przeciętnie od 7 do 15 w Skawinie nie ma rozwiązania. Przedszkole w Krzęcinie jest zasadne, bo zbieralibyśmy dzieci z Grabia, Polanki Hallera. (...)

Jest tylko oddział żłobkowy, nie ma gminnego żłobka, a jest potrzeba. Mieszkańcy zachodniej części gminy korzystali z uprzejmości gminy Brzeźnica, ale to się skończyło i już nie można z tego korzystać. Powinien powstać żłobek na terenie którejś wsi zachodniej, a nie w Skawinie. Bo wieś ma teraz zupełnie inny charakter – to są sypialnie, ludzie mieszkają w mieście i mają potrzebę pozostawienia dziecka w żłobkach. Jest napływ młodych rodzin z małymi dziećmi.

Przedszkola, żłobki – nie ma ich. Z danych samej gminy wynika, że jest duży odsetek (15-16%) rodzin wielodzietnych, i rodzin podpadających pod opiekę MOPSu. Żłobek mamy jeden, w którym jest bodajże około 30, 40 miejsc, na całą gminę. W przedszkolach, mimo, że jest ustawa nakazująca przyjęcie 3-latków, rodzice odbili się od ściany. Przedszkola państwowe nie przyjmą, nawet przedszkola prywatne, które dostają dopłatę od gminy też już nie przyjmują, bo też już są zapelnione. Wypadałoby otworzyć jeszcze ze 2,3 przedszkola w Skawinie, żeby rodzic bez obawy wiedział we wrześniu, że swoje dziecko wyśle do przedszkola i może wrócić do pracy.

Ustawowo gmina ma obowiązek dopłacania do prywatnych przedszkoli, do żłobków nie ma obowiązku. Nie ma więc takiego impulsu, żeby tworzyć żłobki. A opieka w prywatnym żłobku to jest rząd 800 – 1000, to jest ogromna kwota, kobieta sobie musi odpowiedzieć na pytanie czy jej się to opłaca, żeby wrócić do pracy. Nie ma żłobków, ale dopłata do klubów. (Uchwała Rady Miejskiej w Skawinie z 2015r. reguluje dopłatę do każdego dziecka objętego opieką w żłobku lub klubie dziecięcym - przypis redakcyjny).

Brak uczciwego żłobka w Skawinie, jest tylko oddział – 50 miejsc (w żłobku w Skawinie jest 70 miejsc - przypis redakcyjny). Brak też miejsc w przedszkolach, likwidacja oddziałów przedszkolnych (SP nr 4). Albo oddział jest czynny od 8 do 13 (SP nr 1), krótkie godziny powodują, że rodzice nie mogą iść do pracy.

W trakcie konsultacji społecznych zanotowano sporo krytycznych głosów dot. dostępu do edukacji przedszkolnej w gminie. Jednak - dla pełnego obrazu sytuacji - należy zaznaczyć, że odsetek dzieci w wieku 3-5 lat w gminie, objętych wychowaniem przedszkolnym, jest bardzo wysoki, w 2018 r. wynosił on 89,9%.

Ważny głos w dyskusji o kondycji systemu edukacji w gminie dołożyli przedstawiciele oświaty - **potrzebne jest urealnienie budżetów placówek.**

Kadra edukacyjna – zbyt mała liczba nauczycieli, brakuje kadry w przedszkolach (skrócony czas pracy przedszkola), brak nauczycieli w szkołach (przedmiotowi, brak 2-giego nauczyciela w klasach integracyjnych).

Jest coraz więcej dzieci z deficytami bardzo poważnymi. Coraz więcej dzieci z autyzmem, mutyzmem, Aspergerem. Potrzebujemy coraz więcej specjalistów, sal i pomocy dydaktycznych żeby z nimi pracować. Specjalistów mamy, ale też niekoniecznie, bo jeśli mają tylko kilka godzin w szkole, to nie chcą przyjeżdżać. Ale najważniejsze jest nie mając czym i gdzie pracować.

My też jako placówka integracyjna borykamy z tym problemem - brak kadry specjalistów - logopedów, socjoterapeutów, brak bazy dostosowanej do potrzeb uczniów. Sale nie są w ogóle dostosowane do pracy z takimi dziećmi.

Potrzebę wzmocnienia wsparcia specjalistycznego potwierdza głos poradni psychologiczno-pedagogicznej.

Potrzebny jest większy dostęp do terapii i psychoterapii dla dzieci i rodzin. My się tym zajmujemy w poradni, ale terminy są bardzo długie, większa baza lokalowa jest też potrzebna oraz więcej pracowników. Chodzi też o terapię rodzin, ona jest najskuteczniejsza.

W gminie jest coraz więcej **ucniów obcojęzycznych** (głównie ukraińskich), na to zjawisko szkoła również musi reagować.

Więszym problemem są dzieci (ukraińskie), które pojawiają się w szkołach. Trafiają do środowiska, w którym sobie nie radzą. Jeśli dziecko jest małe to mniejszy problem, bo jest mu łatwiej. Jest dodatkowe wsparcie dla takich dzieci. Im starsze to trudniej, bo są i takie przypadki, że dziecko nie chce się uczyć języka polskiego, bo uważa, że jest mu niepotrzebny.

Rośnie zapotrzebowanie na miejsca w placówkach specjalistycznych.

Tendencja jest wzrostowa, jest coraz więcej dzieci z niepełnosprawnością intelektualną i ze sprzężeniami.

Z perspektywy wydziału edukacji, gmina szybko będzie musiała zmierzyć się z wyzwaniem pomnożenia oddziałów integracyjnych lub stworzeniem przedszkola integracyjnego, bo tych miejsc jest stanowczo za mało. Gros tych osób jest w instytucjach pozagminnych. Gdyby była oferta, więcej specjalistów, to te dzieci nie byłyby wożone do krakowskich placówek zarówno w przedszkolach, jak i szkołach. To będzie wymagało dużych nakładów, ale jest koniecznością (...).

Baza jest niewystarczająca! Nie jest przystosowana do norm, które obowiązują. Na pewno potrzebne jest większa placówka. Przypuszczam, że rodzice nie chcą żeby dowozić. Są to koszty z budżetu gminy, ponad milion osób na dowóz ponad setki dzieci poza Skawinę, gdyby połowa została tutaj... Ale nie patrząc nawet na koszty - jest duża logistyka, znaczne obciążenie dla rodziców. Trzeba uruchomić współpracę gminy i powiatu. (...)

Oprócz rosnących potrzeb w zakresie wsparcia specjalistycznego i wyrównywania deficytów, system edukacji musi się mierzyć także z **rosnącymi oczekiwaniami edukacyjnymi uczniów i ich rodziców**.

W naszej szkole nie ma możliwości wybrania innego języka, niż tylko niemiecki jako drugi język. Potrzeba zwiększyć możliwości wyboru innego języka. Można by stworzyć szkołę w pełni dwujęzyczną.

Angielski ma się przez całą szkołę podstawową, a taki niemiecki tylko w klasach 7-8. Niby można wybrać z jakiego języka pisze się egzamin, ale wiadomo, że przez 2 lata się nie nauczy tyle, żeby zdawać z tego egzamin.

Szkoła muzyczna II stopnia. Są uczniowie, którzy nie są w stanie pogodzić dojeżdżania do Krakowa do szkoły muzycznej i chodzenia do zwykłej szkoły i idą do Krakowa. Więcej osób też kontynuowałoby naukę, wiele dzieci rezygnuje, nie idzie do szkoły muzycznej II stopnia, bo kontynuacja jest tylko w Krakowie. Więc dla takiego 11-lata droga kształcenia muzycznego się zamyka. Gdyby była szkoła na miejscu, to więcej osób mogłoby kontynuować naukę.

Szkoły językowe – uczenie się obcych języków jest bardzo ważne dla naszego rozwoju, szczególnie jak chce się w przyszłości móc pracować za granicą. Potrzebne są szkoły językowe.

W konsultacjach pojawiły się też głosy dotyczące włączenia w edukację treści kształtujących wrażliwość, otwartość na inność oraz tolerancję wobec różnorodności.

Do dzieci ze specjalnymi potrzebami – potrzebne jest właściwe przygotowanie uczniów do kontaktu z dziećmi niepełnosprawnymi. (...) Mówimy o integracji dzieci.

Świadoma polityka i edukacja antydyskryminacyjna kierowana do dzieci zarówno w kwestii os. niepełnosprawnych, gender i LGBT.

Tematem, który również pojawił się w konsultacjach, było **szkolnictwo średnie w Skawinie**. Głos młodych mieszkańców gminy w tej sprawie dotyczył dostępności wybranych kierunków.

Za dużo podstawówek, a za mało szkół średnich. Za mały wybór szkół średnich. Więcej kierunków w liceach i technikum, brak kierunków szczególnie dla dziewczyn.

Potrzeba kierunków w szkołach średnich pod kątem dziewczyn np. gastronomia, fizjoterapia, dietetyka. Nie ma takich kierunków w Skawinie w technikum, trzeba iść do liceum, a potem dopiero na studiach, to dłużej trwa.

Przedstawiciele instytucji rynku pracy i szkolnictwa średniego, zwrócili uwagę na trudność w dostosowaniu profilu średniego szczebla edukacji do zapotrzebowania lokalnego rynku pracy. Wskazano również na niewielkie zainteresowanie ludzi młodych kształceniem zawodowym w kierunkach technicznych, na które jest zapotrzebowanie na rynku. Większość młodych wybiera liceum i ścieżkę studiów wyższych, która nie gwarantuje dobrej pracy w zawodzie.

Pojawił się także postulat zrównania w prawach do bezpłatnej komunikacji publicznej uczniów szkół średnich i studentów.

Darmowe bilety dla uczniów szkół średnich i studentów. Mamy umowę z Krakowem, że jest tu jedna komunikacja ze Skawiną i na bazie tego uczniowie szkół podstawowych mają komunikację bezpłatną. Ale uczniowie szkół średnich są dyskryminowani.

Oczekiwanie wysokiej jakości życia oznacza także **łatwy dostęp do kultury i ciekawych form zagospodarowania czasu dla różnych grup mieszkańców. W tym obszarze powraca postulat mieszkańców sołectw dotyczący wyrównania dostępu do usług.**

Żeby kultura z miasta wyszła na wieś. Jest tylko kultura w mieście. Wykorzystać wszystkie remizy, jakie są po wsiach – ogrzewa się przez zimę, a sale są puste. Wykorzystać remizy, świetlice do wydarzeń kulturalnych. Gmina nie chce finansować działań świetlicy w Krzęcinie. Owszem, piszemy projekty. Ale dostajemy pół grantu. Rozliczenie jest wszystko w ramach wolontariatu. Chodzi o to, żeby instruktorzy, którzy pracują w Centrum Kultury w Skawinie również mieli zajęcia we wsiach. Nawet 3 razy w tygodniu po 2-4 godziny. Coś z tą młodzieżą działać. Nie przetrzucać wszystkiego na stowarzyszenie.

Mało środków cele kulturalne na wsiach, brak organizacji czasu wolnego dzieci na wsiach w okresie przerwy wakacyjnej i ferii, dzisiaj dzieci siedzą i nic nie robią, atrakcje, które są zapewnione w mieście, to nie każdy rodzic jest w stanie zawieźć dziecko rano, popołudniu, wieczór, a nie wsadzi dziecka samego do busa. Jeszcze ten bus musi być, na marginesie.

Gmina Skawina jakiś czas temu chwaliła się nowymi placami zabaw na terenie miasta, ja zwracałem na to uwagę, żeby zobaczyć jak wyglądają miejsca zabaw, rozrywki w Skawinie, a jak wyglądają na wsiach. To nie jest problem jednej wsi, ale to jest problem przynajmniej tej części gminy. (...)

Z perspektywy biblioteki – wiele starania się wkłada w działania. (...) W miejscach, w których nie ma filii, powinny być stworzone. Filie biblioteki teraz działają jak świetlice i to też jest pomysł na rozwinięcie kultury.

Perspektywa miejska dostępności do kultury - zarówno mieszkańców jak i przedstawiciele instytucji - nie jest jednak wcale taka optymistyczna. **Mieszkańcy dostrzegają i doceniają działania miejskich instytucji kultury, ale równocześnie wskazują na konieczność ich rozwoju zarówno w obszarze programowym, promocyjnym, jak i infrastrukturalnym.**

Multicentrum, fajnie, że się dzieje! W Centrum Kultury i Sportu są fajne też zajęcia. Ale potrzebne jest nowe centrum kultury. Mam nadzieję, że uda się je postawić.

Muzeum Regionalne dobrze działa, ale za mało mieszkańców o tym wie.

Mocną stroną jest działalność Centrum Kultury i Sportu – Koncert Noworoczny, dożynki. Oferta Muzeum Regionalnego.

Mamy bibliotekę, z której korzysta bardzo dużo osób – przydałoby się rozbudować. Internet powinien być lepszej jakości. Brakuje czytelnicy przy bibliotece (dot. Woli Radziszowskiej – przypis redakcyjny).

Nie ma miejsca gdzie dzieci mogą się rozwijać, takiej wizytówki Skawiny, chodzi o miejsce rozwojowe dla dzieci. Np. w Niemczech jest Centrum Siedmiu Zmysłów. Coś takiego można

byłoby tutaj stworzyć (...) nowoczesne, interaktywne muzeum np. w obiektach przemysłowych (...).

Bardzo mało wydarzeń w ciągu tygodnia. Pałac „Sokół” powinien być codziennie użytkowany przez różne grupy wiekowe. 4x w miesiącu to za mało, można ogólnie podsumować – za mało rozrywek!

Mieszkańcy zwracają również uwagę na dużą liczbę organizacji pozarządowych mających ofertę dla dzieci i młodzieży. Ale zapotrzebowanie duże jest, więc potrzeba więcej środków.

Co warto poprawić? **Wzmocnić promocję oferowanych działań**, bo często o nich słabo słychać. **Zróżnicować ofertę, wzbogacić zakres tematyczny, rozszerzyć ją na inne grupy wiekowe**. Obecnie – w ocenie mieszkańców - zajęcia adresowane są głównie do dzieci. Znikoma jest oferta dla rodziców, całych rodzin, dzieci 0+. Swoich praw w dostępie do ciekawego zagospodarowania czasu wolnego domagają się również młodzi i seniorzy.

Całkowite pominięcie takich mieszkańców jak młodzież – nie ma dla nich infrastruktury, rozrywek, żadnej koncepcji. Oni nie są zaangażowani społecznie, ale oni nam uciekają w Kraków, bo tam mają atrakcje. Oferta, którą przedstawia Gmina jest mało interesująca, mało atrakcyjna. Dopasowana bardziej do dzieci. Do części miejsc młodzież nie wejdzie bo za młoda (poniżej 18 lat), do kawiarni restauracji – za głośno, to są koszty, powstaje rozwarstwienie społeczne (kogo stać, kogo nie), potem zostaje ławka w parku, którą z nudów można zniszczyć.

Młodzi ludzie nie tylko oczekują oferty ale szerzej - przestrzeni do bycia, działania, spędzania czasu wolnego w miejscach atrakcyjnych z punktu widzenia młodego człowieka. Chcą czuć się akceptowani i mile widziani.

Brak centrum dla młodzieży – młodzież w Skawinie nie ma takiego miejsca gdzie mogłaby sobie usiąść. Dużo starszych osób nie pozwala nam gdzieś usiąść na przykład w Jagódce, starsze osoby nas wypraszają, bo jesteśmy za głośno. W parku też nie możemy siedzieć bo jest zimno. I nie ma takiego miejsca gdzie moglibyśmy sobie posiedzieć, wypić herbatę, kawę (...) typu kafejka internetowa, miejsce gdzie można posiedzieć, pouczyć się, spotkać. Takie główne miejsce dla młodzieży.

W Krakowie jest dużo miejsc, które nie tylko akceptują młodzież, ale są im na rękę. Są akcje promujące jakieś kafejki, młodzież ma tam różne zniżki, są to takie miejsca pro-uczniowskie.

Mało atrakcji dla młodzieży np. kino, kręgle. Inwestorzy powinni być zachęceni do takich inwestycji np. tor gokartowy.

McDonald, KFC, klub karaoke.

Za ankietą: McDonalds, pumptrack, wrotkowisko.

Przedstawiciele instytucji zwracają uwagę, że atrakcyjna oferta dla młodych odciąga ich od zachowań ryzykownych. Ważnym elementem jest profilaktyka uzależnień, która aktywnie jest rozwijana w gminie dzięki ścisłej współpracy Centrum Wsparcia Rodziny, służb pomocowych, placówek oświatowych i innych organizacji. Sukcesem gminnym jest też uruchomienie placówki socjoterapeutycznej dla dzieci i młodzieży. W ocenie uczestników spotkań należy te działania nadal wzmacniać i uatrakcyjnić.

To czym możemy się pochwalić, to placówka ośrodka wsparcia dla dzieci i młodzieży. Wyzwaniem jest rozwój takich placówek na terenach wiejskich. Zobaczymy jak się to będzie rozwijać, teraz powstaje placówka specjalistyczna.

Warsztaty psychoedukacyjne służące profilaktyce uzależnień. Żeby zaproponować coś nowego młodzieży, poprzez kulturę, myślę o teatrze, o kinie letnim. Może coś w rodzaju amfiteatru, jest taka możliwość w parku, można to odnowić. (...) Ja organizuję wyjazdy dla młodzieży do teatrów krakowskich i cieszy się to bardzo dużym zainteresowaniem, ale jest to kwestia środków.

Kolejna grupa mieszkańców oczekująca szerszej oferty, to seniorzy.

Edukacja osób starszych czyli warto pokusić się o stworzenie Uniwersytetu Trzeciego Wieku z włączeniem mieszkańców wsi (...).

Potrzebna jest większa aktywizacja osób starszych, kursy komputerowe zainteresują 10-15 osób, a co z resztą, którzy nie wyjdą z domu albo nie mogą wyjść z domu?

Inne samorzady tworzą centra seniorów gdzie są instruktorzy prowadzący zajęcia dla osób starszych. Potrzebna jest oferta dla seniorów niezrzeszonych w stowarzyszeniach.

Klub seniora dość hermetyczny, pozbawiony otwartości.

Mieszkańcy zwracają uwagę na zróżnicowanie potrzeb w zależności od miejsca zamieszkania, zainteresowań, jak i stanu zdrowia. Nie zawsze przychylnie odnoszą się do struktur stowarzyszeniowych, które uważają za zamknięte. Natomiast przedstawiciele instytucji jednak chcą opierać ofertę dla seniorów wokół liderów tych środowisk, widzą potrzebę działań aktywizujących.

Oferta czasu wolnego – brak lokalnych liderów w zakresie integracji środowisk osób starszych.

Tworzenie lokalnych ośrodków wsparcia, ale nie chodzi tylko o wsparcie, ale budowanie aktywności. Potrzebujemy takie kluby seniora.

Seniorzy „upominają się” również o szerszy, preferencyjny dostęp do różnych usług. Rozwiązanie jakim jest „karta seniora” w ich ocenie jest dalece niewykorzystane!

Karta Seniora jest – nikt o tym nie wie.

Mało zniżek na kartę seniora, albo nieadekwatne, np. zniżki oferowane w nieadekwatnych godzinach, za małe zniżki na basen.

Potrzebny jest budżet dla seniorów. Na kulturę, na basen... Drogie zajęcia.

Na potrzebę objęcia kartą uprawniającą do zniżek kolejnych grup mieszkańców, zwrócić uwagę środowisko osób z niepełnosprawnościami.

Kraków ma to rozwiązane w ten sposób, że jest Karta rodziny z niepełnosprawnością, która uprawnia do różnych zniżek, żeby wyjść z domu, zrobić coś dla przyjemności, żeby były te osoby przystosowane do życia społecznego. Ale musi być oferta przystosowana do ich potrzeb.

Karta da pewne rozwiązanie, możliwość skorzystania z muzeum, basenu, ale zakładam, że wiąże się z tym, że w Centrum Kultury powinien być specjalista, który umie się takimi dziećmi zająć.

Tym bardziej, że ta oferta Krakowa, kierowana jest do mieszkańców tego miasta. Rodzic, który ma dziecko niepełnosprawne korzysta z różnych terapii, to są wysokie koszty i nie stać często tej rodziny żeby np. iść do kina z innymi dziećmi, które też chciałby gdzieś wyjść.

Zagospodarowanie czasu wolnego osobom ze szczególnymi potrzebami jest ważnym wyzwaniem służącym wyrównaniu szans i realizacji założeń sprawiedliwości społecznej. Wymaga to szeregu udogodnień, dostosowania przestrzeni i oferty, ważna jest też promocja.

Myślmy też o imprezach lokalnych z miejscami dla osób z niepełnosprawnościami, ale też chodzi o taką promocję, aby te osoby o tym się dowiedziały i czuły się zaproszone.

W konsultacjach kilkakrotnie pojawiał się głos szerszej oferty zajęć całkowicie bezpłatnych tak, żeby były w pełni dostępne dla środowisk ubogich.

Mieszkańcy poza ofertą zagospodarowania czasu wolnego, **oczekują dostępu do kultury.**

Niewielka ilość wydarzeń t.j. ciekawe koncerty, festiwale, standupy, przyciąganie do miasta tego typu wydarzeń i artystów

Życie kulturalne... czy zawsze musimy jeździć do Krakowa? Teatr jest, ale się dusi i jest też słabo rozreklamowany. Nie ma nacisku na wysoką kulturę w Skawinie. Wszystko jest takie w pigułce. Ale trzeba mieć miejsce gdzie to się może dziać.

W tym punkcie ujawnia się przewrotny „urok” bliskości Krakowa. Z jednej strony mieszkańcy mają za przysłowiową miedzą dostęp do niezmiernie szerokiej i różnorodnej oferty, z drugiej strony, zachęceni, chcieliby takiej w Skawinie. Wiedzą, że z *Krakowem nie wygrają*, jednak chcą mieć namiastkę kultury przez duże „k” na miejscu. Przeważający głos mieszkańców w tej sprawie zwraca uwagę na brak odpowiedniej infrastruktury. Pojawiały się też głosy, że w miejsce nowych inwestycji, należałoby lepiej zagospodarować istniejące przestrzenie.

Brak miejskiego Domu Kultury w Skawinie – obecny nie spełnia tej funkcji. Jest Pałac, który ma tylko jedną salę niby teatralną i salę kawiarnianą - bez klimatyzacji.

Brakuje miejsca, gdzie można imprezy organizować systematycznie. O jakiej grupie byśmy nie mówili, czy o seniorach, czy o dzieciach. Imprezy dzieci zamykają się w szkołach, bo takiego miejsca nie ma.

- A sala widowiskowa?!

Nie nadaje się do niczego ! (...)Nie nadaje się do koncertów muzycznych, szkoła muzyczna ma spore możliwości koncertowe ale nie ma gdzie. Potrzebna jest taka inwestycja, to są duże koszty ale gminą ościennym udaje się to zorganizować - Wieliczka, Niepołomice – te inwestycje zarabiają same na siebie. Nie ma u nas miejsca na organizację konferencji, a Skawina jest blisko w Krakowa i taką funkcję mogłaby pełnić.

Sala widowiskowo-sportowa nie nadaje się na inne wydarzenia niż sportowe, ani akustyka ani zaplecze. Duża sala przy technikum nie nadaje się na nic, poza sportowymi wydarzeniami. „Gubałówka” piękne miejsce dla organizacji imprez w sezonie wiosenno-jesiennym bo już w zimie niekoniecznie. Bo centrum zagospodaruje te przestrzenie na prowadzenie zajęć (...).

A z moich obserwacji wynika, że miejsc jest dużo - dworzec, na „Gubałówce” nie udało mi się tam zarezerwować sali bo grafik cały czas zajęty, a ile razy tam przychodzę, to nic się tam nie dzieje.

Potrzebne jest Centrum Konferencyjne, w takim Sokole jest sala na ponad 100 osób, ale nie ma ani wentylacji ani klimatyzacji.

Potrzebna jest w Skawinie miejsce spotkań, przytulne, ze sceną z prawdziwego zdarzenia, żeby można było zrobić koncert. Centrum Kultury i Sportu jest niedostosowane akustycznie do takich wydarzeń. Żeby było z kinem. Mógłby to być jakiś inwestor. Podobne, jak Centrum Kultury w Wadowicach.

Pomysł wybudowania kina w Skawinie był również obecny w konsultacjach społecznych.

Wokół niezbędnej infrastruktury ogniskują się także głosy mieszkańców dotyczące **rekreacji i sportu**. W konsultacjach padało wiele opinii podkreślających pozytywne zmiany w tym zakresie. Mieszkańcy doceniają również uwarunkowania przyrodniczo-krajobrazowe, które sprzyjają podejmowaniu aktywności sportowej.

Mieszkam tutaj już 12 lat i sam jestem zaskoczony, że jest dużo tutaj obiektów sportowych.

Plus dla gminy – powstaje dużo obiektów sportowych w ramach rewitalizacji.

Dostępność obiektów sportowych.

Basen (Skawina).

Sporo miejsc do aktywnego spędzania czasu.

Atrakcyjne tereny do uprawy sportu (biegi, rowery) ścieżki rowerowe.

Fajne tereny do turystyki.

Budowanie placów zabaw.

Mieszkańcy wciąż jednak zgłaszają braki w infrastrukturze, ze względu na rozległość gminy oraz różnorodność pomysłów i potrzeb.

W Krzęcinie wymiana murawy na sztuczną na małym boisku przy domu nauczyciela, żeby było użytkowane przez cały rok. Budowa kompleksu sportowo – rekreacyjnego w Krzęcinie – jeśli się nie uda w ramach obecnej strategii, to żeby był w kolejnej.

W miejscowościach, w których działają prężnie sekcje sportowe, należy uwzględnić potrzebę wspomoczenia sołectw o nowe obiekty sportowe. Boisk ogólnodostępnych właściwie nie ma.

W zachodniej części gminy powinien powstać basen. Dobrze skomunikowany.

Powinien powstać reprezentatywny basen, jak w Andrychowie, ten co jest na Gubałówce jest kiepski.

Sale gimnastyczne oraz orliki w małych miejscowościach.

Brak bazy sportowej w mieście, skateparku, zbyt mały basen, odnowienie stadionu.

W każdej wsi powinien być orlik, albo skatepark, żeby rozwijać swoje pasje.

Potrzebna jest taka szkółka przy skateparku, żebyśmy nie musieli się sami tego uczyć, bo przez to mamy więcej wypadków. Skatepark mógłby być bardziej na osiedlu, tak żeby był bardziej dostępny dla społeczności, dla różnych osób.

Place zabaw. Mam dwójkę małych dzieci i jeżdżę z nimi z Wielkich Dróg do Skawiny. Place zabaw w sołectwach są w opłakanym stanie. Gmina powinna coś zorganizować dla dzieci.

Stok narciarski od Grabia w stronę Krzęcina.

Mała liczba kąpielisk – jedno odkryte, jedno kryte na gminę. Lodowisko jedno tylko.

Powinna być rekonstrukcja „Gubałówki” jako centrum rekreacyjnego. Boli mnie, że człowiek boi się wejść na tę „Gubałówkę”, rewitalizacja jest potrzebna. Nie tylko kort tenisowy, może basen, była propozycja kilka lat temu, żeby zrobić stok.

Żwirownia w Wielkich Drogach, żeby była zagospodarowana dla wędkarzy oraz połowa na kąpielisko. Rewitalizacja żwirowni. Obok żwirowni jest teren gminny – jazda konna.

Mamy takie stare koryto w Rzozowie – można by je zagospodarować jakoś, ale nie ma możliwości, bo Polskie Wody się nie zgadzają na to. Można by było zrobić fajne łowisko, fajne

miejsce rekreacyjne. Chcielibyśmy się zaopiekować tym obiektem, zadbać o niego. Opieka minikoła – wsparcie od gminy.

Kanał mamy – możemy rozwijać kajakarstwo. Zawody – Łączany – Skawina. Kanał zarasta i nie jest wykorzystany.

Budowa tras rekreacyjnych w sołectwach.

Wytyczenie tras biegowych lato – zima.

Zagospodarowanie wałów wiślanych.

Wybudowanie na terenie gminy jakiegoś toru dla quadów i crossów, bo niszczą pola, ścieżkę rowerową. To powinno być kontrolowane przez straż miejską lub policję.

Postulaty dotyczą zarówno infrastruktury sportowej jak i rekreacyjnej. Mieszkańcy widzą w tym szansę na lepsze wykorzystanie warunków naturalnych i przyrodniczych gminy oraz na podniesienie poziomu atrakcyjności życia, a tym samym przyciągnięcie przyjezdnych i turystów.

Skawina mogłaby być centrum turystyki podmiejskiej, stąd startuje czerwony szlak, jest dużo ścieżek rowerowych, tylko należałoby zadbać o dostępność Skawiny.

Potrzebne jest oznakowanie i budowa szlaku turystycznego, oznaczonego na google.

W obszarze sportu i rekreacji rośnie świadomość mieszkańców, że sama infrastruktura nie wystarczy. Rozumieją, że niezbędne są działania aktywizujące, tworzące warunki do czynnego, pełnego jej wykorzystania. Być może warto kłaść nacisk w pierwszej kolejności na takie działania, a w mniejszym stopniu na budowanie nowych obiektów sportowych?

Mamy bardzo dużo infrastruktury dla dzieci i młodzieży i buduje się kolejne – place zabaw, boiska. Ale infrastruktura cierpi na dwa problemy:

- 1. brak pełnego wykorzystania tej infrastruktury*
- 2. brak utrzymania na porządnym poziomie.*

Brakuje tego ogniwa – animatora, który ściągnąłby dzieciaki.

Chciałbym, aby infrastruktura sportowa była wykorzystywana co najmniej w pięćdziesięciu procentach, ale rodzice boją się puszczać dzieci, bo jest niebezpiecznie. Brak jest środków żeby zatrudnić animatorów, żeby właśnie było bezpiecznie.

Wiem, że będą tworzone takie miejsca aktywności dla mieszkańców, chodzi o aktywność sportową. Ale zobaczymy, ile osób korzysta z tej infrastruktury w Skawinie, może parę osób rano. Na osiedlach są już takie urządzenia. Potrzebna jest edukacja sportowa, prozdrowotna, bo nie wiem czy tak bardzo źle jest z infrastrukturą ruchową. Sama infrastruktura nie wystarczy.

Trener osiedlowy, jest o tym mowa w programie rozwoju sportu, do tej pory nie udało się, jest to pokłosie orlików.

Sam plac zabaw to trochę za mało. Dzieci, jeśli nie ukierunkujemy ich działań, to w pewnym momencie stanie on się pusty. Dobrym przykładem są orliki, tam gdzie zabrakło instruktora, to one umierały. Więc pytanie, czy plac zabaw, czy plac zabaw, ale z czymś. Bo tutaj tego brakuje.

Dofinansowanie klubów sportowych. Zauważamy, że brakuje sprzętów, np. piłek. Albo tam gdzie są boiska, nie można wypożyczyć piłki, trzeba przychodzić z własnym sprzętem (kluby sportowe w gminie Skawina korzystają z dofinansowania z budżetu samorządu, w ramach którego mogą zakupić sprzęt - przypis redakcyjny).

Zwrócono również uwagę na konieczność **różnicowania oferty, zwiększenia dostępu do sportu dla dziewczynek i kobiet**, które zwykle nie są zainteresowane podejmowaniem dyscyplin tradycyjnie męskich, np. piłki nożnej.

Wszystko jest dla chłopców. (Potrzebna jest) sekcja piłki ręcznej dla dziewczyn, coś typu Piast.

Zbyt mało różnorodnych przestrzeni do aktywności fizycznej np. wszędzie boiska do piłki nożnej, a mało do siatkówki.

Inne potrzeby... Dziewczynki mają inne potrzeby niż chłopcy, jeśli inwestujemy tak dużo w infrastrukturę do piłki nożnej, to potencjalnie wykluczamy z aktywności dziewczyny, kobiety... Dlatego w rewitalizacji mamy dużo boisk wielofunkcyjnych, nie tylko do piłki. Jest to zgodne z zasadą gender mainstreaming, która obowiązuje w funduszach europejskich (...).

W kierunku wzmocnienia dyscyplin sportowych innych niż piłka nożna, idzie także kolejny postulat infrastrukturalny - stadion lekkoatletyczny. Postulowany, przez mieszkańców i przedstawicieli instytucji, rozwój lekkoatletyki wyrównuje szanse dziewczynek i kobiet w dostępie do sportu na wyższym poziomie.

Stadion lekkoatletyczny w gminie.

W Skawinie powinien powstać do 2030 r. stadion lekkoatletyczny z prawdziwego zdarzenia. W mieście powyżej 20 tys. taki stadion powinien być.

I jeszcze nieustanny problem w działaniach organizacji sportowych w zakresie lekkoatletyki. Brakuje takiej infrastruktury wraz z zapleczem hotelowym. Potrzebne jest boisko sportowe wraz zapleczem lekkoatletycznym.

Kolejny aspekt wysokiej jakości życia w gminie to **dobrze zaplanowane, przyjazne przestrzenie publiczne, dostępne dla wszystkich.**

Polityka przestrzenna gminy często jest przedmiotem zastrzeżeń mieszkańców. Krytykę powoduje: *zła gospodarka terenami, nielimitowana działalność deweloperska ingerująca*

nadmiernie w uwarunkowania krajobrazowe, dogęszczanie osiedli generujące nadmierny hałas, bez zapewnienia niezbędnej infrastruktury, *bloki powstające przy zabudowie jednorodzinnej*, słaby rozdział strefy przemysłowej od mieszkalnej prowokujący wiele problemów natury środowiskowej, lekceważenie sfery estetycznej w nowej zabudowie i organizacji przestrzeni, chaos reklamowy. Ocena mieszkańców tego obszaru funkcjonowania gminy często jest krytyczna, ale też oczekiwania bywają ze sobą sprzeczne. Przykładem jest skawiński Rynek, który rodzi mieszane uczucia. Część mieszkańców pozytywnie odnosi się do zmian jaki przeszedł w ostatnich latach, cieszy się, że jest żywy i często – ze względu na fontannę - pełen dzieci. Pojawiają się też skrajnie odmienne głosy:

Chcielibyśmy, żeby w Skawinie został zaprzestany proces betonizacji. Rynek, który był zielony, teraz rośnie na nim niedużo zieleni. To ma wpływ na smog, niedobrze też wpływa na ludzką psychikę. Brak zieleni uderza we wszystkich. Mniej zieleni, więcej smogu, gorsze samopoczucie, gorsza prezentacja miasta.

Rynek to jest porażka – wybetonowany, bez cienia, nie nawiązuje do starego rynku, jest mniej miejsc parkingowych niż kiedyś.

Komentując kwestie przestrzeni publicznych w gminie, mieszkańcy często podkreślali zalety zamieszkania w małym miasteczku – jego **kameralną atmosferę i funkcjonalność - łatwy dostęp do najpotrzebniejszych miejsc i usług.**

Skoncentrowane centrum, większość rzeczy można załatwić w jednym miejscu, dostępne są tam też usługi, całość można przejść na piechotę.(...)

Blisko do szkół, sklepów.

Bardzo duża liczba punktów usługowych – fryzjer itp.

Duża liczba sklepów wielkopowierzchniowych – Lidl, Biedronka.

Ważnym miejscem dla mieszkańców jest plac targowy, na którym chętnie załatwiają swoje sprawunki (często także mieszkańcy gmin ościennych). Sporym minusem tej lokalizacji, jest zbyt mały parking, który ogranicza jego funkcjonalność.

Mieszkańcy zwracają także uwagę, że w Skawinie jest *dużo lodziarni, kawiarni*, ale również często pojawiają się głosy, że *po 17:00 Skawina zamiera; nie ma gdzie wyjść wieczorem*. Młodzi ludzie również wskazują na brak miejsc spotkań dla nich, apelują także o sklepy z asortymentem dostosowanym do ich potrzeb.

Sklepy odzieżowe, teoretycznie są, ale potrzebne są takie bardziej młodzieżowe. Wszyscy jeżdżą do Krakowa po ubrania. Przydałby się w mieście przynajmniej jeden, dwa takie nastolatkowo – dorosłe, sportowe. (...) Nie chodzi o stawianie całej galerii w Skawinie. Ale chodzi o to, żeby nie z każdą rzeczą jechać do Krakowa.

Poruszano również **konieczność dostosowania do potrzeb osób ze szczególnymi potrzebami miejsc i przestrzeni publicznych, budynków użyteczności publicznej oraz dostępności do usług.**

Umożliwienie osobom niepełnosprawnym normalnego dostępu do obiektów użyteczności publicznej – urzędy, biblioteka. Wstyd, że osoba niepełnosprawna musi dzwonić w gminie, żeby ktoś do niej zszedł. Musi powstać nowy budynek urzędu gminy, żeby osoby niepełnosprawne miały godny dostęp.

Dostępność urzędu dla osób starszych. Niekoniecznie chodzi o niepełnosprawność, a często wykluczenie cyfrowe, często osoby starsze nie mają sprawności do przebijania się przez biurokrację. Mamy teraz stanowisko ds. os niepełnosprawnych, mogłoby być też dla osób starszych, trzeba poświęcić im więcej uwagi, czasami wyjść z urzędu. Potrzebne jest środowiska sensorycznie przyjazne dla dzieci (z niepełnosprawnością np. chorujących na autyzm) np. przyciemnione światło na basenie w określonej godzinę. W odpowiednich godzinach dla rodziców. Godziny w urzędzie, kiedy może przyjść z dzieckiem niepełnosprawnym, to są proste rozwiązania, potrzebna jest chęć.

Wyzwaniem jest projektowanie dla wszystkich jako standard więc likwidacja barier w budynkach ale też dostępna i przyjazna przestrzeń publiczna, bo przestrzeń też może być dyskryminująca. Tego nam potrzeba, np. zarówno jeśli chodzi o typowe bariery typu schody, za wąskie przejścia, czy brak nawierzchni integracyjnych naprowadzających, jak i oświetlenia. Żeby osoby z niepełnosprawnością miały tam dostęp a kobiety czuły się w przestrzeni bezpiecznie.

Chodzi o przystanki i rozkłady jazdy, czy można zaprojektować tak, żeby były czytelne, większe, oświetlone, przecież to tak łatwo można rozwiązać np. fotowoltaika nad przystankiem. Przyjazne przystanki! To łatwo się da zrobić.

Mieszkańcy „upominają” się również o zabytki w gminie. Oczekują opisanie miejsc ważnych historycznie, wzięcia odpowiedzialności przez samorząd za kluczowe obiekty, oraz wsparcia mieszkańców w opiece nad substancją zabytkową. Ważne jest także popularyzowanie lokalnego dziedzictwa historycznego.

Zabytki – mamy dwa piękne – kościół w Krzęcinie i dwór Hallerów w Polance Hallera. Oraz park przy dworze. Odrestaurowanie przez gminę. Zakup przez gminę parku, zabudowań i dworu Hallerów.

Na cmentarzu pomniki XVIII – XIX – wiecznych, które niszczej. Opiekuje się nimi tylko lokalne Stowarzyszenie Przyjaciół Ziemi Krzęcińskiej – robimy kwesty na Wszystkich Świętych. Chodzi o to, żeby zaopiekować się lokalnymi zabytkami.

Utworzenie Szlaku Hallerowskiego – uhonorowanie Hallera, walory historyczne i turystyczne gminy. Polanka – Jurczyce – Radziszów – Krzęcin - Zelczyna – Facimiech itd.

Mamy Wyspiańskiego, który przejeżdżał do Korabnik, trzeba go promować. Drugi to Haller, cała rodzina.

Żeby gmina współpracowała z AGH przy odbudowie osady łużyckiej. Odbudowa. To była nasza największa atrakcja. I żeby była odbudowana tak, jak budowana była poprzednia – żeby rekonstrukcja była jak najbardziej zbliżona do osad z tamtego okresu, nie za pomocą współczesnych maszyn, techniki, tylko za pomocą narzędzi z tamtych czasów. Trzeba znaleźć grupę pasjonatów, którzy zrobią to tak, jak należy, przy współpracy z archeologami.

Tożsamość lokalna to znajomość lokalnej historii i dziedzictwa, ale także rozwój społeczności lokalnej. Mieszkańcy gminy widzą potrzebę **większej integracji z sąsiadami i rozwijania więzi sąsiedzkich**. Oczekiwania te wyrażają zarówno mieszkańcy wsi jak i miasta. Do tego potrzebna jest oddolna inicjatywa, ale i miejsce gdzie fizycznie ludzie mogą się spotkać. A tych miejsc, w niektórych zakątkach gminy brakuje.

Mało, słabo dostępne miejsca spotkań dla młodzieży i seniorów – zwłaszcza na wsi, w Skawinie są restauracje i kawiarnie, ale to nie o takie chodzi. Świetlice środowiskowe – coś takiego.

Remont budynku OSP w Krzęcinie i rozbudowa. Tam się wszystko odbywa – spotkania lokalnej społeczności.

Rozbudowa i remont remizy strażackiej w Polance Hallera i zagospodarowanie terenu między remizą a placem zabaw.

Brak miejsc do spotkań – takie mini-parki są fajnym miejscem do spotkań dla młodzieży, rodziców z dziećmi itp.

Stworzenie miejsca spotkań dla mieszkańców, klubu otwartego od wczesnych godzin, do późna.

Mieszkańcy często wskazują na walory małej społeczności, jako na istotny plus swojego miejsca zamieszkania.

Mamy tutaj dobrych sąsiadów, komitywa sąsiedzka.

Miejsca, osiedla, na których żyje się bezpiecznie, spokojnie.

Dobre sąsiedztwo.

Chcą rozwijać „dobre sąsiedztwo”, poznawać się, wzmacniać więzi w społeczności lokalnej. Przy dużym ruchu osadniczym jest to szczególnie konieczne.

Problemem są sypialnie podmiejskie – jest coraz więcej napływowych osób. Często nie integrują się z lokalnymi mieszkańcami.

Mam wrażenie, że jest za mało imprez integracyjnych – Kraków wsysa wszystkich, a tutaj można by było zrobić jakiś dancing, czy dyskotekę dla młodszych. Skawina wieczorem umiera. (...) W każdej miejscowości można co tydzień robić też tego typu spotkania.

I można robić też spotkania tradycyjne – w strojach ludowych, żeby pokazywać tradycję, lokalne zabytki, naturę. Żeby ludzie chcieli tu przyjechać i zostawić pieniądze.

Więcej imprez integracyjnych.

Integracja społeczna jest potrzebna bo wtedy jest bezpieczniej, ludzi którzy się znają, dbają o siebie, będą bardziej otwarci na siebie, dbamy o to co mamy, jeśli się bardziej identyfikujemy z miejscem, w którym żyjemy.

W mieście tego typu inicjatywy powinny mieć walor *integracji społeczności wokół podwórka, w mikroskali*. Gminny Program Rewitalizacji zakłada działania podwórkowe, przez niektórych mocno wyczekiwane.

Szkoda, że „Program skawińskich podwórek” jest nierealizowany, dla mnie to są śmieciowe podwórka. To trzeba robić, pracować z młodzieżą, ale łatwiej postawić dużą inwestycję, ale to żadnych problemów nie rozwiąże, ale pieniądze muszą być wydane (...).

Na obszarach wiejskich przybywają nowi mieszkańcy, tak się dzieje i w mieście - tutaj często są to obcokrajowcy - Ukraińcy. Ich społeczność z roku na rok się rozrasta - w ocenie mieszkańców – ważne, aby samorząd reagował na to zjawisko, ważne są też działania służące integracji tej społeczności z rodzimymi mieszkańcami.

Przyjeżdżają rodziny ukraińskie, na razie udajemy, że ich nie widzimy, ale przydałoby się coś zrobić jakąś ofertę zanim pojawią się problemy/konflikty.

Mamy dużą grupę obcokrajowców, ale nie wiemy ilu ich jest, gdzie są, co z nimi robić. Żyją obok nas, ale nie ma sensownej polityki. Nie ma diagnozy. Większość z nich to Ukraińcy, a nie mamy w urzędzie żadnej osoby, która mówi po ukraińsku A przecież choćby można ich zachęcać do płacenia tu podatków. Pierwsze kroki już są, powstaje informator.

W różnych sferach życia mieszkańcy, wzmocnieni przez głos instytucji, zwracali uwagę na różnorodność potrzeb mieszkańców, w zależności od ich wieku, miejsca zamieszkania, poziomu sprawności, pochodzenia, sytuacji czy innych okoliczności życiowych. Zwracano uwagę na konieczność zapewnienia dostępności do usług i przestrzeni dla osób z ograniczeniami ruchowymi. Sygnalizowano rosnącą potrzebę wsparcia dzieci ze szczególnymi potrzebami edukacyjnymi. Podkreślano nierówności w dostępie do infrastruktury czy oferty zagospodarowania czasu wolnego wśród mieszkańców obszarów wiejskich. Generalnie apelowano o wyrównanie szans czyli zabezpieczenie wszystkim mieszkańcom udziału w życiu społeczno-zawodowym na równych zasadach. Oznacza to konieczność zabezpieczenia potrzeb wynikające ze specyfiki sytuacji danych osób czy grup.

Takich postulatów pojawiło się dużo, płynęły ze środowisk, które znają lub doświadczają określonych trudności.

Seniorzy apelowali o szersze zaspokojenie potrzeb osób starszych chorujących, niedołączonych, wymagających specjalistycznej pomocy oraz wsparcie ich rodzin w opiece. W gminie powstaje już tego typu infrastruktura, ale skala zapotrzebowania prawdopodobnie jest znacznie większa.

W Skawinie jest bardzo dużo osób starszych chorych, leżących a dzienny dom pobytu to jedynie 30 miejsc na 24 tys. mieszkańców.

W Klubie Samopomocy w Radziszowie jest 20 miejsc na 1000 osób.

Mamy coraz starsze społeczeństwo, otwiera się ośrodek dziennej opieki dla osób starszych (ale jeszcze nie działa, będzie tam 30 miejsc), będzie coraz więcej potrzeb.

Potrzebne jest miejsce opieki wytchnieniowej dla osób leżących, tak aby pomóc ich opiekunom.

Całodobowa opieka dla seniorów i osób niesamodzielnych. Miejsce, gdzie takie osoby mogą spędzić jakiś czas, a ich bliscy wytchnąć.

W gminie potrzebny jest dom z prawdziwego zdarzenia dla osób starszych, dla osób które są samotne, nie stać ich, żeby się samemu utrzymać.

Potrzebny jest dom seniora – opieka dzienna. Może warto byłoby zorientować się, jakie są potrzeby mieszkańców związane z całodobową opieką. Ale na terenie zachodnim powinien powstać na pewno dom dziennej opieki seniora.

Środowiska rodzin doświadczających niepełnosprawności sygnalizują luki systemowe w gminie, które wymagają wypełnienia. Przedstawiciele instytucji wskazując na dostępne usługi, zwracają z kolei uwagę na trudności w dostępie do informacji, oraz potrzebę wsparcia rodziców w oswojeniu niepełnosprawności.

To się wiąże ze wczesną interwencją, od samego początku powinien być ktoś, kto wskazuje drogę. (...) Od narodzin dziecka z niepełnosprawnością, rodzina powinna być objęta systemem. To się wiąże z olbrzymimi kosztami, trzeba mieć specjalistów. Nie zgodzę się z tym do końca bo taka możliwość jest. Wg mnie jest potrzebna edukacja w tym zakresie. Od 2016r. jest ustawa za życiem i cały system wsparcia, i cały szereg udogodnień. Nie ma wiedzy, że takie pomoc jest, a często ludzie nie chcą z tego korzystać bo nie chcą się przyznać, że mają dziecko niepełnosprawne. Niestety nie kojarzę sytuacji, żebym jako rodzic o tym się dowiedziała. Rodzic sam musi zdobyć taką wiedzę. A przez te kilka lat gdy szuka pomocy, traci dziecko, traci rodzina. Ta informacja powinna być na początku – szpital, lekarz pediatra, to powinno się zmienić!

U nas Ośrodka Rehabilitacyjno-Edukacyjno-Wychowawczego (ośrodek wsparcia dla najmłodszych dzieci) nie ma, ale szereg zadań jest realizowanych np. towarzyszenie tym osobom, edukacji, wspierania. Jest taki ktoś, jak asystent rodziny w kontekście ustawy za życiem, gdzie ta osoba może towarzyszyć, wskazywać, umawiać wizyty lekarskie, umawiać całą gamę wsparcia. Jeśli chodzi o osoby ze znacznym stopniem niepełnosprawności, to one mogą korzystać z pomocy medycznej poza kolejnością.

Ale my tutaj mówimy o takiej niepełnosprawności, która widać, a autyzmu nie widać. Wsparcie, które takie dziecko dostaje w przedszkolu/ szkole, to tylko kilka godzin, a rodzice mają te dzieci cały czas. Potrzebują wsparcia, w jaki sposób z takim dzieckiem pracować.

Wsparcie rodziców, szkolenia dla rodziców, które pozwolą lepiej się czuć w swojej roli.

Zdiagnozowano również kolejny, istotny deficyt w obszarze wsparcia osób z niepełnosprawnościami i ich rodzin. W dużej mierze ma on charakter systemowy, ale samorząd powinien szukać rozwiązań na poziomie lokalnym.

Brak oferty dla dzieci z upośledzeniami, które kończą szkołę i po 21. roku życia nie ma co z nimi zrobić... Ludzie nam zgłaszają takie problemy. Jest jeden WTZ w gminie, jeden ŚDS, nie ma wystarczającej liczby miejsc. Osoba się cofa, a rodzic jest skazany na opiekę nad taką osobą całe życie i nie podejmowanie aktywności zawodowej.

Edukacja dzieci i dorosłych niepełnosprawnych powinna być ciągła. Za mało miejsc dla wszystkich chętnych.

W konsultacji społecznych wskazano także na inne **problemy z obszaru pomocy społecznej**, wymagające działań.

Potrzebne jest przytulisko dla bezdomnych w Skawinie.

(...) Jest też potrzebny dom samotnej matki – podniósł się poziom życia, ale to nie znaczy, że wyeliminowaliśmy całkowicie patologie społeczne. Dalej jest alkoholizm, dalej jest przemoc – nie na taką już skalę, ale jest. W gminie, która ma prawie 50 tys. mieszkańców potrzebne jest większe wsparcie dla osób narażonych na przemoc czyli dla kobiet i dla dzieci.

System przeciwdziałania uzależnieniom realizowany przez instytucje gminne (głównie Centrum Wsparcia Rodziny) oferuje szeroki wachlarz **usług wsparcia dla osób doświadczających problemu uzależnień** - budowany od kilkunastu lat, skuteczny również ze względu na bardzo dobrą współpracę lokalną w tym obszarze. Z roku na rok system się rozbudowuje. Oprócz punktu konsultacyjnego, powstała placówka profilaktyczna wsparcia dziennego dla dzieci i młodzieży w Skawinie (ale brak na obszarach wiejskich). Szpital Babińskiego prowadzi Centrum Zdrowia Psychicznego, działają też grupy wsparcia dla osób dotkniętych przez uzależnienia. Są jednak słabe strony systemu:

Brakuje u nas grupy (wsparcia) Alateen (grupy dla nastolatków). Ale to musi być inicjatywa oddolna, to są rozmowy z paniami środowiska, aby się wyłoniła taka grupa. Samorząd może wesprzeć poprzez udostępnienie pomieszczenia, wsparcie informacyjne.(...)

Minusem brak w Skawinie specjalistycznej placówki odwykowej. Rolą samorządu jest stworzenie warunków. Mamy z jednej strony blisko do szpitala Babińskiego, ale zawsze jest to 6 km (...).

Rozległość gminy i trudności komunikacyjne powoduje, że część osób jest dyskryminowana. Dotyczy to różnych osób, ale w przypadku os. z uzależnieniem, jeśli terapia jest na terenie Krakowa, to jest to trudność. Jest to duże ograniczenie.

Uczestnicy konsultacji zwracają uwagę - *Nie tylko alkohol, ale coraz szersze uzależnienie cyfrowe, narkotyki.* Problem uzależnień będzie narastać, trzeba rozwijać działania profilaktyczne adresowane do różnych grup mieszkańców (w szczególności dzieci i młodzieży) oraz budować świadomość społeczną dot. konieczności szukania pomocy w takiej sytuacji. W ostatnich latach wiele się już w tym zakresie zmieniło – w ocenie uczestników konsultacji – ludzie śmieiej mówią o problemach, chętniej korzystają z pomocy, mniej się wstydzą, jednak alkohol i przemoc nadal zbyt często stanowią temat tabu, powstrzymujący przed szukaniem pomocy.

Na koniec warto wspomnieć **kwestię mieszkaniową**, bardzo rzadko poruszaną przez mieszkańców. Pojawiające się głosy w tej sprawie dotyczyły specjalnych potrzeb wynikających ze złej sytuacji materialnej, życiowej czy zdrowotnej mieszkańców gminy.

(Potrzeba) *więcej mieszkań socjalnych.*

Oferta mieszkaniowa dla starszych i niepełnosprawnych. Zasób mieszkań w pełni dostępnych, marzeniem byłoby żeby takie mieszkania były dostępne w zasobie gminy ale choćby w ofercie prywatnej, w ofercie deweloperów. Zaprojektowane tak aby osoby z różnymi typami niepełnosprawności mogłyby korzystać. Takich mieszkań nie ma w ogóle, w Krakowie też. Przy rosnącej skali problemu niepełnosprawności, podjęcie takich działań jest niezbędne w perspektywie 2030.

VI. Zarządzanie

W tym obszarze skupiliśmy się na zarządzaniu gminą. Analizowaliśmy między innymi zagadnienia planowego kształtowania przestrzeni poprzez wdrażanie planów miejscowych i polityk inwestycyjnych. Pytaliśmy, na ile możliwy jest dostęp do e-administracji i e-usług. Badaliśmy czynniki zewnętrzne i wewnętrzne, które mają wpływ na sprawne działanie urzędu i ocenę jego funkcjonowania.

6.1 Zarządzanie – wnioski z analizy danych

Przedstawiamy problemy, wyzwania i potencjały w obszarze ZARZĄDZANIE zidentyfikowane w oparciu o analizę danych statystycznych, polityk i dokumentów strategicznych obowiązujących w gminie, oraz wnioski z wywiadów bezpośrednich z pracownikami Urzędu.

Gmina Skawina buduje wizję rozwoju. Kierunek (paradygmat) zmian, który wyłania się z rozmów z przedstawicielami Gminy, to stworzenie warunków do tego, by była dobrym miejscem do życia. Skawina jest „*fajnym małym miasteczkiem*” blisko Krakowa, a jej terytorium obfituje w piękne tereny, ciekawe krajobrazowo. Te potencjały, jak i inne, warto eksponować. Jednym z nich – w ocenie przedstawiciela Urzędu - jest rzeka Skawinka. Do tej pory niewykorzystana, postrzegana bardziej w kategoriach zagrożenia niż zasobu, mogłaby budować atrakcyjność miasta, generować pomysły na rozwój lokalnych usług, rekreacji czy innowacyjnych środków transportu. Takich pomysłów może być więcej - ich źródłem mogą być wnioski z analiz i pomysły mieszkańców.

Planowanie strategiczne poza rozpoznaniem zasobów gminy, wymaga również bieżącego monitorowania potrzeb mieszkańców, diagnozy kluczowych problemów oraz śledzenia podejmowanych decyzji i zmian. Aby samorząd mógł podołać temu wyzwaniu, potrzebuje szeregu ułatwień. W związku z tym - w ocenie ekspertów - Urząd Gminy Skawina powinien:

- wzmocnić system zarządzania i monitorowania bieżących decyzji,
- rozwijać systemy informatyczne zbierania i analizy danych,
- koordynować wykorzystanie posiadanej wiedzy w urzędzie,
- budować plany strategiczne oparte o dane, z realnym zaangażowaniem interesariuszy procesu (mieszkańców, podmiotów otoczenia instytucjonalnego i gospodarczego, jednostek gminnych), oraz opierać bieżące zarządzanie Urzędem o realizację założeń strategicznych.

Wymogi te stawiają samorząd przed koniecznością inwestowania coraz większych zasobów

finansowych i ludzkich w zaplecze pozwalające na prowadzenie świadomej polityki rozwoju.

Gmina Skawina inicjując kompleksowe działania analityczno-planistyczne (tworzenie Strategii Rozwoju Gminy i Studium Uwarunkowań i Kierunków Zagospodarowania Przestrzennego) napotyka w tym procesie na brak skutecznych instrumentów planistycznych (poniżej wskazano kluczowe deficyty). Planowanie strategiczne jest dobrym momentem, aby te braki uporządkować i zaplanować ich uzupełnienie.

▪ **OGRANICZONY KATALOG INSTRUMENTÓW PLANISTYCZNYCH NIEZBĘDNYCH DO PROWADZENIA SKUTECZNEJ POLITYKI ROZWOJU**

OBSZAR SPOŁECZNY

Deficyty diagnostyczne [źródło: wywiady]:

- ograniczona wiedza o realnej sytuacji demograficznej gminy wynikająca ze słabości rejestrów publicznych (GUS, rejestr meldunkowy) i dynamiki zjawisk społecznych (migracje),
- brak analiz dostępności przestrzennej do infrastruktury społecznej (lokalnej i ponadlokalnej),
- brak pogłębionej diagnozy dla niektórych (szczególnie nowych) obszarów działania wydziałów (np. zjawiska przemocy oraz wykorzystanie środków psychoaktywnych przez mieszkańców gminy, specyfika i potrzeby osób starszych, dzieci z niepełnosprawnościami, dzieci zdolnych, zdrowia, potrzeby kulturalne, jakość życia).

Ramy programowe wymagające uzupełnienia (polityki sektorowe), to między innymi: polityka senioralna, polityka edukacyjna (potrzeby edukacyjne, edukacja pozaszkolna dzieci i młodzieży), polityka zdrowotna [źródło: wywiady].

Dodatkowo, wskazuje się na konieczność cyklicznego monitoringu opinii publicznej na temat potrzeb rozwojowych i jakości życia mieszkańców (brak narzędzia typu „barometr”), gromadzenia informacji i danych statystycznych, oraz monitorowania i oceny polityk, systemów świadczenia usług publicznych i innych zjawisk rozwojowych (brak systemu) [źródło: wywiady].

OBSZAR PRZESTRZENNY, TECHNICZNY I ŚRODOWISKOWY

Deficyty diagnostyczne [źródło: APIMRG, wywiady]:

- brak planu gospodarowania wodami opadowymi,
- brak analiz badających różne scenariusze powiązań transportowych miasta, poza opracowanym Planem Mobilności, brak szczegółowej analizy powiązań gminy z innymi ośrodkami (istniejących i potencjalnych).

Wzmocnienia wymaga również wdrożenie rozwiązań zarządzania kryzysowego.

W gminie obserwuje się dużą presją na rozszerzenie terenów inwestycyjnych. W latach 2014 - 2019 złożono 119 wniosków dotyczących zmiany miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego (89 dla obszaru gminy i 30 dla obszaru miasta), większość z nich dotyczyła zmiany przeznaczenia z terenów rolnych lub zieleni nieurządzonej na tereny budowlane [źródło: APIMRGS²⁶].

Pojawiają się nowe inwestycje w zabudowie wielorodzinnej na terenie miasta i gminy. Inwestycje te mogą być realizowane w procedurze specustawy mieszkaniowej, nie zawsze w przewidzianych do tego miejscach, na co Gmina nie jest przygotowana [źródło: wywiady]. W tej sytuacji dysponowanie kompletem aktualnych dokumentów kształtujących politykę przestrzenną, wydaje się być niezbędne. [źródło: MPZP, wywiady].

Stan bieżący:

- aktualnie trwają prace nad nowym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego - tworzony dokument warto oprzeć, poza danymi ilościowymi, o dane jakościowe (analizy dostępności do infrastruktury przestrzennej, analizy odporności gminy na zmiany klimatyczne, gospodarcze, przestrzenne, dynamiczne zmiany demograficzne nie ujawnione w rejestrach publicznych),
- konieczność aktualizacji miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego pod kątem wprowadzania zapisów m in. dotyczących ograniczenia negatywnego oddziaływania lokujących się w gminie przedsiębiorstw na środowisko czy przebiegu infrastruktury drogowej,
- brak planu powiązania polityki przestrzennej gminy z instrumentami jej realizacji,
- brak uchwały krajobrazowej,
- brak wizji i planu operacyjnego utrzymania aktywności społeczno-gospodarczej w centrum miasta po przeniesieniu drogi krajowej na obwodnicę oraz wybudowania w przyszłości nowego budynku Urzędu,
- konieczność aktywnego udziału Gminnej Komisji Urbanistyczno-Architektonicznej w procesie aktualizacji dokumentów programowych o charakterze przestrzennym, na każdym jego etapie.

Dodatkowo, wskazuje się na konieczność wzmocnienia systemu monitorowania zmian w zagospodarowaniu przestrzennym (np.: brak bazy danych nowych inwestycji - lokalizacja, charakterystyka - w podziela na kategorie; w istniejącym systemie GIS brak informacji o wydawanych decyzjach administracyjnych) oraz systemu ewaluacji realizacji zapisów planów miejscowych i oceny ich skuteczności [źródło: wywiady].

Wobec dynamicznie zmieniających się zjawisk społeczno-gospodarczych konieczne jest, nie

²⁶ Analiza potrzeb i możliwości rozwoju Gminy Skawiny

tylko zbieranie szeregu danych, ale i bieżące ich analizowanie, tak by stanowiły skuteczny instrument zarządcy. Część z tych danych jako open data stanowić może cenny materiał wspierający rozwój rozwiązań IT promujących gminę i jej walory [źródło: wywiady]. W związku z tym istotny jest rozwój własnych zasobów kadrowych Urzędu pozwalających na bieżące prace analityczno-planistyczne, oraz standaryzację prowadzonych analiz i baz danych.

▪ **NIEWYSTARCZAJĄCA INFORMATYZACJA URZĘDU**

Poziom informatyzacji Urzędu oceniany jest jako niewystarczający. Składa się na to kilka czynników. Pierwszy z nich dotyczy konieczności wzmocnienia i ujednoczenia systemów pozwalających na bieżące zbieranie i efektywne przetwarzanie danych. Zastrzeżenia budzi skoordynowanie zasobów informacji będących w dyspozycji różnych jednostek i wydziałów- brak dostępu do wybranych baz między wydziałami, choć nie uciążliwy, to spowalnia pracę (np. MGOPS do bazy wydziału podatku, czy urzędu stanu cywilnego). Modernizacji wymaga system informatyczny (np. ograniczona wydajność, brak WI-FI), zbyt szczupłe zasoby dobrej jakości sprzętu zmniejszają efektywność funkcjonowania Urzędu. Brakuje również narzędzi informatycznych usprawniających pracę (np. intranet, bezpieczny dysk zewnętrzny, program do zarządzania projektami) oraz standaryzacji wykorzystania rozwiązań informatycznych przez pracowników (np. standard archiwizacji danych elektronicznych, wykorzystania kanałów komunikacyjnych, konsekwentne wdrożenie narzędzia SIDAS) [źródło: wywiady]. Ograniczenia techniczne w rozwoju infrastruktury nie pozwalają na sprawne wdrażanie nowych rozwiązań [źródło: wywiady].

Urząd uruchomił proces wdrożenia e-Uslug. Mieszkańcy mogą załatwiać sprawy przez internet w ramach rozwiązań e-Administracji. Wiele funkcjonalności jest już dostępnych z wykorzystaniem profilu zaufanego. Innowacją jest system umożliwiający zgłaszanie usterek i interwencji przez internet oraz portal do prowadzenia konsultacji społecznych. Rozwiązania te wymagają jednak dalszego usprawniania, również w zakresie skutecznego nimi zarządzania w Urzędzie, oraz aktywnej promocji wśród mieszkańców [źródło: wywiady].

▪ **TRUDNE WARUNKI LOKALOWE**

Na wizerunek i efektywność funkcjonowania Urzędu w istotny sposób wpływają warunki lokalowe. W pierwszej kolejności należy zwrócić uwagę na brak dostępności dla osób z ograniczeniami ruchowymi (np. Wydział Spraw Obywatelskich ulokowany na I piętrze). Warto zaznaczyć, że Urząd podejmuje działania, które służą poprawie bieżącej sytuacji, przykładem jest powołanie funkcji asystenta na Dzienniku Podawczym, który pomaga osobom z trudnościami załatwić wszystkie urzędowe sprawy w jednym miejscu, czy zmiana lokalizacji Wydziału Polityki Społecznej na w pełni dostępną. Na trudne warunki lokalowe składa się również rozproszenie jednostek gminnych, skromna przestrzeń do dyspozycji skutkują niskim komfortem obsługi i trudnością w zapewnieniu dyskrecji rozmowy. Ograniczenia te wpływają również na komfort pracy urzędników, którzy

dotkają zwracają uwagę na brak zaplecza do spotkań i przestrzeni socjalnych oraz klimatyzacji. Rozproszenie lokali zajmowanych przez Urząd blokuje współpracę między urzędnikami (wzajemny kontakt, znajomość między pracownikami), powoduje również dłuższy czas obsługi jednostek oddalonych od centrali (np. naprawa sprzętu). Ograniczenia lokalowe utrudniają zatrudnienie nowych osób oraz podejmowanie kolejnych wyzwań [źródło: wywiady].

▪ **ZBYT SZCZUPŁE ZASOBY KADROWE, NIEWYSTARCZAJĄCO EFEKTYWNE ROZWIĄZANIA W ZAKRESIE ZARZĄDZANIA ZASOBAMI LUDZKIMI**

Kapitał ludzki jest kluczowym czynnikiem stanowiącym o sukcesie funkcjonowania organizacji. W dobie rynku pracy, którego zasady „dyktuje” pracownik, dbałość o utrzymanie i rozwój kadr, staje się strategicznym wyzwaniem dla samorządów. Sygnalizowane w Urzędzie braki kadrowe, wynikające z rotacji pracowników, czy pojawiających się nowych kompetencji i zadań, dla dobra Gminy, wymagają adekwatnej reakcji. Zauważalne jest zbyt duże obciążenie kluczowych pracowników zadaniami. Są osoby koordynujące równocześnie wiele projektów, działające pod dużą presją czasową, obarczone dużą odpowiedzialnością. W konsekwencji nie mają czasu na podnoszenie swoich kompetencji, a zbyt przeciążeni pracą, tracą motywację i są narażeni na wypalenie zawodowe. Brak rezerw kadrowych oznacza też koncentrację na sprawach pilnych, brakuje więc czasu na kwestie strategiczne, czy nowe pomysły. Niektóre zadania nie są wdrażane - np. Strategia Rozwoju Sportu - giną w morzu priorytetów osób z przeładowanym zakresem zadań ("*nie ma człowieka, nie ma zadania*"). Zbyt duże obciążenie zespołów nowymi projektami, w sytuacji realizacji wielu bieżących zadań (np. równoczesna realizacja 19 procesów budowlanych i 20 postępowań dotyczących opracowania dokumentacji projektowej), ogranicza zdolność do absorpcji kolejnych pozyskanych środków. Szczupłe rezerwy kadrowe umożliwiają elastyczne dysponowanie zasobami w sytuacjach losowych lub spiętrzenia projektów. W momencie przejścia pracownika na urlop macierzyński, dłuższej choroby, nagłego zwolnienia czy priorytetowej interwencji, trudno jest zabezpieczyć ciągłość zadań. Poszczególne wydziały Urzędu wymagają istotnego wzmocnienia kadrowego i zasilenia nowymi pracownikami. Zasadny jest również przegląd zasobów ludzkich, będących w dyspozycji poszczególnych wydziałów, w celu bardziej równomiernego rozłożenia obciążeń [źródło: wywiady].

W dobie „walki o pracownika” szczególnie ważna jest dbałość o tworzenie dobrych miejsc pracy w Urzędzie. Dobry wizerunek Gminy w tym zakresie pozwoli utrzymać wartościową kadrę i pozyskać nową, niezbędną przy rosnących wymaganiach stawianych samorządom przez mieszkańców. Istotny staje się reagujący na rzeczywistość płacową (systematyczny wzrost minimalnego wynagrodzenia) system wynagrodzeń oraz polityka motywacji finansowej (premie) w jasny sposób zależna od kompetencji i zaangażowania w pracę. Równie ważny jest rozwój systemu motywacji pozafinansowej – jasnej ścieżki awansu czy możliwości podnoszenia kwalifikacji/ kompetencji zawodowych. Istotne jest wzmocnienie etosu urzędników poprzez działania służące budowaniu wspólnoty celów (np. aktywne

włączanie w kreowanie wizji rozwoju gminy), tym bardziej że patriotyzm lokalny pracowników, ujawniono jako silny czynnik motywujący ich do działania. W sytuacji rozproszenia lokalowego Urzędu, rotacji kadr i różnicy pokoleń, ważne są także działania służące wzmocnieniu pracowników jako zespołu, usprawnianiu komunikacji, łagodzeniu napięć, budowaniu opartej na wspólnych wartościach kultury współpracy. Temu służą narzędzia budowania zespołu, wywodzące się z biznesu, a jeszcze słabo obecne w rzeczywistości samorządowej. Sfera proceduralna również musi nadążać za niezbędnymi zmianami. Nowa rzeczywistość wymaga uporządkowania w formie nowych rozwiązań kadrowych czy procedur (np. ścieżka awansu, elastyczny/zadaniowy czas pracy, ocena zasobów pracowniczych - ocena pracownicza). W obliczu rotacji kadr i rozrostu zespołu istotne są narzędzia pozwalające na szybkie wdrożenie nowego pracownika do pracy, wypracowanie zasad przekazywania kompetencji przez starszego stażem/odchodzącego pracownika nowej osobie, oraz wzmocnienie roli zarządczej kadry średniego szczebla (kierowników wydziałów) tak, aby dbać o jakość (współ)pracy na każdym poziomie Urzędu [źródło: wywiady].

Rosnące wymagania wymuszają na samorządzie postawienie mocnego akcentu na rozwijanie struktur wewnętrznych i kreowanie nowoczesnej polityki kadrowej. Im szybciej to nastąpi, tym łatwiej organizacja zaadoptuje się do zachodzących zmian, przecierając przy tym nową (nowatorską) w rzeczywistości samorządowej ścieżkę - polityki rozwoju zasobów ludzkich.

▪ **KONIECZNOŚĆ DOSTOSOWANIA I AKTUALIZACJI STRUKTURY KOMPETENCJI WYBRANYCH WYDZIAŁÓW ORAZ ROZWIĄZAŃ UŁATWIAJĄCYCH WSPÓŁPRACĘ**

Gmina reaguje na zgłaszane przez mieszkańców potrzeby, Urząd podejmuje nowe zadania i kompetencje. Konsekwencją jest konieczność dynamicznej adaptacji wewnętrznej struktury instytucji do zmieniającej się rzeczywistości. Wskazany jest cykliczny przegląd kompetencji poszczególnych wydziałów, pod kątem nakładających się zakresów i bardziej efektywnego ich rozdziału (np. Wydział Promocji, Sportu i Współpracy/ Biuro Burmistrza; Wydział Polityki Społecznej/MGOPS/ Centrum Wspierania Rodziny; decyzje środowiskowe opracowywane są w Wydziale Gospodarki Przestrzennej, a zasadniej byłoby umieścić je w którymś z wydziałów odpowiedzialnych za środowisko; Gminna Ewidencja Zabytków nadzorowana jest przez Wydział Gospodarki Komunalnej, a lepszym rozwiązaniem byłby nadzór przez Wydział Gospodarki Przestrzennej) [źródło: wywiady].

Odpowiedzią na nowe potrzeby czy priorytety jest dostosowanie struktury Urzędu. Może to być związane tworzeniem nowych stanowisk/ jednostek lub poszukiwaniem optymalnych rozwiązań do zarządzania wybranymi zadaniami. Przykładem może być powołanie Rzecznika Burmistrza, który ma zapewnić lepszą komunikację z mieszkańcami. W tym zakresie zgłaszana jest również potrzeba lepszej opieki nad zielenią miejską (obecnie zrównana z utrzymaniem czystości chodników) czy wprowadzeniem nadzoru nad inwestycjami przez własną kadrę Urzędu (przyjęcie dodatkowego pracownika) – w miejsce nadzoru zewnętrznego, który też

trzeba nadzorować. Poza tym niektóre zadania wymagają zatrudnienia specjalistycznej kadry, co oznacza dodatkowe obciążenia budżetowe [źródło: wywiady].

Zagrożeniem dla samorządu jest nadmiernie pionowa (silosowa) struktura, nie wykorzystująca potencjałów współpracy poziomej - międzywydziałowej. „Panele tematyczne” wprowadzone w Urzędzie jako narzędzie wzmacniania współpracy między wydziałami/jednostkami, wskazywano jako dobry pomysł na wymianę informacji i wiedzy. Ten kierunek warto rozwijać, szukając dodatkowych rozwiązań sprzyjających zacieśnianiu współpracy w wymiarze międzyinstytucjonalnym i międzyludzkim (np. działania integracyjne). Zbyt słabe wydaje się uregulowania działania zespołów zadaniowych, które rozwijają formułę kooperacji interdyscyplinarnej. Tutaj jest również przestrzeń dla procedur i nowych rozwiązań informatycznych, służących usprawnianiu komunikacji i standaryzacji istotnych postępowań w urzędzie (np. procedura obiegu dokumentów, w tym zasady obiegu przy zadaniach realizowanych wspólnie, zasady i narzędzia komunikacji z całym urzędem, standard tworzenia uchwał i zarządzeń) [źródło: wywiady].

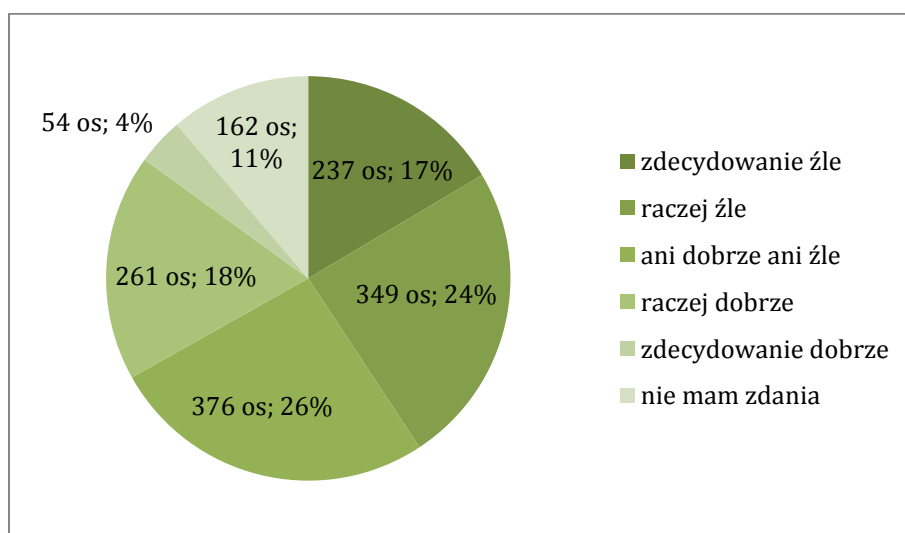
6.2 Zarządzanie – głos mieszkańców

W tej części przedstawiamy podsumowanie głosów i opinii wyrażonych przez mieszkańców w obszarze ZARZĄDZANIE. Źródłem zebranych informacji są konsultacje społeczne - wyniki przeprowadzonej wśród mieszkańców ankiety oraz głosy ze spotkań konsultacyjnych.

ANKIETA BADANIA OPINII

W ankiecie pytaliśmy mieszkańców o ocenę **dostosowania miejsc użyteczności publicznej do potrzeb osób ograniczonych ruchowo**. Zagadnienie to zostało ocenione w większości negatywnie (oceny negatywne stanowiły 41% odpowiedzi). Stosunkowo dużo osób udzieliło w tym pytaniu odpowiedzi neutralnej czyli „ani dobrze ani źle” (26%).

Jak w gminie Skawina ocenia Pan(i) dostosowanie miejsc użyteczności publicznej do potrzeb osób ograniczonych ruchowo (np. podjazdy, parkingi itp.)?[N=1439]

Nieco gorzej dostępność miejsc dla osób z niepełnosprawnościami oceniają mieszkańcy miasta (negatywne oceny 42%, przy 37% mieszkańców wsi).

Kwestia ta została wymieniana przez 67 mieszkańców jako jeden z 5 priorytetów w rozwoju gminy, co lokuje ją na 15 miejscu na 29 możliwych. Mieszkańcy nie wskazali, aby w tym obszarze nastąpiły jakieś znaczące zmiany w ostatnich latach.

SPOTKANIA KONSULTACYJNE

Na spotkaniach z mieszkańcami pojawiło się sporo głosów, opinii i postulatów dotyczących sfery zarządzania Urzędem.

Jedną z częściej poruszanych kwestii był **trudny dostęp do usług**, ze względu na rozproszenie Urzędu w różnych budynkach oraz niedostosowanie do potrzeb osób z ograniczeniami ruchowymi. Pojawiły się postulaty wzniesienia nowego, funkcjonalnego budynku. Mieszkańcy zdają się jednak być świadomi newralgiczności tej decyzji, która – mimo że uzasadniona – może zostać oceniona nieprzychylnie przez opinię publiczną.

Wybudowanie urzędu miasta i gminy w Skawinie, żeby Urząd nie funkcjonował w kilku budynkach.

Umożliwienie osobom niepełnosprawnym normalnego dostępu do obiektów użyteczności publicznej – urzędy, biblioteka. Wstyd, że osoba niepełnosprawna musi dzwonić w gminie, żeby ktoś do niej zszedł. Musi powstać nowy budynek urzędu gminy, żeby osoby niepełnosprawne miały godny dostęp.

Osoba niepełnosprawna musi wyjść po schodach nawet do punktu obsługi mieszkańców – może można go przenieść w inne, bardziej dostępne miejsce.

Urząd rozsypany w kilku budynkach – powinien być jeden budynek na obrzeżu miasta, z dużym parkingiem.

Nowy budynek urzędu dostosowany do potrzeb osób niepełnosprawnych, rodziców z wózkami, centralizacja, budynek „zarabiający na siebie”.

Takie decyzje i inwestycje powinny być ustalane z mieszkańcami (co jest dla nich ważniejsze – nowy budynek urzędu czy żłobek). Powinny być prowadzone konsultacje z mieszkańcami.

Plus - Urząd zrobił już pierwszy krok w sprawie reorganizacji, bo zakupili działkę pod nowy budynek.

W celu zapewnienia szerszej **dostępności dla osób niepełnosprawnych i starszych** należy wprowadzić również inne rozwiązania.

Urząd Miasta nie jest dostosowany do potrzeb osób z niepełnosprawnościami - wszędzie po schodach, brak tłumacza na język migowy!

To również dostosowanie stron internetowych instytucji do os. niedowidzących/ niewidzących ale to są koszty. Byłoby to bardzo przydatne.

Dostępność urzędu dla osób starszych. Niekoniecznie chodzi o niepełnosprawność, a często wykluczenie cyfrowe. Często osoby starsze nie mają sprawności do przebijania się przez biurokrację. Mamy teraz stanowisko ds. os niepełnosprawnych, mogłoby być też dla osób starszych, trzeba poświęcić im więcej uwagi, czasami wyjść z urzędu.

Nie wszyscy są internetowi. Powinien być dodatek dla seniorów w biuletynie gminnym.

W ocenie mieszkańców – cyfryzacja urzędu - to nie tylko walor, ale i **zagrożenie wykluczenia cyfrowego**. Zwrócono także uwagę na niedogodności związane z wdrażaniem nowych rozwiązań.

Otwarte dane, bank danych lokalnych.

Opracowanie danych i ich prezentacja dostępna dla mieszkańców.

Starsze osoby mają kłopot z cyfrowym urzędem, więc musi być też dostępny stacjonarny urząd.

E-gmina – formularze łatwo dostępne przez internet, ale wersja papierowa i tak często jest potrzebna. Jak mam EPUAP, to i tak muszę dostarczyć ksero dowodu.

Generalna ocena jakości obsługi w Urzędzie jest zróżnicowana. Niektórzy mieszkańcy narzekają na niedogodności, ale sporo było także głosów pozytywnych.

Przyjazna obsługa w Urzędzie!

Brak empatii ze strony urzędników, wsparcia dla osób niepełnosprawnych.

Miła obsługa mieszkańców w Urzędzie Gminy, fajna obsługa na dzienniku podawczym, w porównaniu z urzędami innych miejscowościach, Urząd w Skawinie jest super. Załatwienie sprawy zajmuje mało czasu, nie trzeba stać w kolejkach.

Rozbudowane i długotrwałe procedury w urzędzie.

Kiepska komunikacja pomiędzy mieszkańcami a urzędem, kiepska strona internetowa, niedogodne godziny pracy urzędu, np. pn 9.00-18.00.

Trzeba czekać długo na zaświadczenia (zameldowanie itp.).

Przyjazny urząd – obsługa jest na dobrym poziomie. Może czasem nie załatwię tego, co chcę, ale odmówię z uśmiechem.

Przyjazny dla obywatela urząd.

Poza kwestiami praktycznymi, przedmiotem oceny mieszkańców były również decyzje strategiczne. Wiele (krytycznych) głosów dotyczyło kwestii **planowania przestrzennego**.

Potrzebne są zintegrowane na poziomie metropolitalnym albo w jakikolwiek sposób, plany dotyczące zmian klimatu, reagowanie na to, co się dzieje ze wzrostem temperatury (susze, powodzie), np. budowa nowych zbiorników retencyjnych. Gmina może mieć na to plan.

To jest kwestia studium zagospodarowania przestrzeni – studium powinno przewidzieć najpierw powstanie infrastruktury drogowej, komunikacyjnej, edukacyjnej itp. A dopiero

później mogłyby powstawać nowe bloki. Teraz jest duży nacisk deweloperów, żeby uwalniać kolejne działki pod budownictwo, ale infrastruktura za tym nie nadąża, nie nadążają drogi, żłobki, przedszkola.

Potrzeba tworzenia planu zagospodarowania przestrzennego, takie jest aktualnie narzędzie prawne, gmina ma w większości pokrycie planem, tylko kwestia jest tego czy ten plan jest jakościowo dobry. Ze złej gospodarki przestrzennej rodzą się problemy komunikacyjne.

Potrzebna jest zmiana planu zagospodarowania – doszło dużo działek budowlanych, które kompletnie nie są uzbrojone. Ludzie dostają pozwolenie na budowę. Budują i zaczynają się kombinacje z wodą, kanalizacją itp. Z kanalizacją mamy czystą miejscowość, a za chwilę może się okazać, że ludzie będą wypuszczać nieczystości, bo nie mają alternatywy.

Rozwiązania są w naszej gestii. Trzeba rozsądnie zrobić plany zagospodarowania, trzeba przemyśleć gdzie można zrobić strefy przemysłowe, że powinny być otoczone zielenią. A co jest teraz? Koło zakładów piękne bloki, to jest postawione na głowie. Ci ludzie skazani są na umieranie. O dawna mówiono, że zabudowywane są płuca, korytarze wentylacyjne.

Jest plan zagospodarowania przestrzennego, który spowoduje napływ nowych osób. Będzie to pozytywne dla wsi (podatki).

Jak można by to rozwiązać - podatek adiacencki. Gmina uzbraja działkę, a właściciel płaci podatek do budżetu gminy, a gmina ma pieniądze.

Mówimy o budowie boiska czy remizy OSP, ale my tego nie mamy w planie zagospodarowania i nie można zdobyć na to środków. Gmina może wymienić lub zakupić działki i uwzględnić w planie zagospodarowania tego typu obiekty.

Pewna część Woli Radziszowskiej nigdy nie powinna być zabudowana – jest duża tendencja do zabudowy. Chodzi o to, żeby chronić walory, które mamy. Otwarte przestrzenie są naszym atutem, a jeśli zostaną w całości zabudowane, to staniemy się taką typową sypialnią i utracimy to, co najpiękniejsze w naszej miejscowości. Należy chronić nasze tereny przed zabudową chaotyczną, żeby tylko ktoś kupił działkę. Powinno być jasno zapisane w strategii, żeby części miejscowości nie wolno było przeznaczać pod zabudowę. Wola i Radziszów to płuca Skawiny.

Dlaczego jest taki problem – bo jest nacisk od ludzi. Ale też nie ma komunikacji, nie mówi się czemu tak ma być. Wcześniej to były tereny rolne i drogi były wytyczone jako ścieżki na przejechanie jednego pojazdu.

Błąd został popełniony przy komasacji, nikt nie pomyślał przyszłościowo i zamiast zrobić 12 metrowe drogi, to zrobiono 6 metrowe.

Wsie w gminie stają się głównie miejscem zamieszkania, zanika rolnictwo – tereny przemysłowe nie mogą być rozrzucone po wsiach, ale skumulować należy przemysł tylko w strefach przemysłowych.

Podsumowując, mieszkańcy zwracają szczególną uwagę na potrzebę planowania przestrzennego opartego o zdefiniowanie stref aktywności, zapanowanie nad chaotyczną zabudową pozbawioną dostępu do podstawowej infrastruktury, terenów zielonych czy degradującą potencjał przyrodniczy gminy.

Planowanie strategiczne w gminie musi się opierać o rzetelne źródła informacji. Mieszkańcy wskazują na deficyty, które blokują adekwatne decyzje.

Żeby myśleć o planie strategicznym gminy, należałoby najpierw zastanowić się, jakie zadania zrealizowaliśmy z poprzedniej strategii.

Mamy problem z danymi, nie wiemy jakie to powietrze jest, ale naprawdę nie mamy danych, np. nie wiemy, ile jest kotłów. Nie mamy dokładnych pomiarów odnośnie pomiarów smogu przemysłowego, skąd wziąć dokładne dane, jak to zobiektywizować, my to czujemy, ale nie wiemy dokładnie jak poważny jest problem. Potrzebny jest system pomiaru danych. Potrzebujemy takich rozwiązań informatycznych, które pomogą gminie zbierać dane i podejmować decyzje. Choćby po to, żeby upominać się o odszkodowania w przypadku zachorowań.

Niska emisja - tu coś się robi, programy wymiany pieców. Są programy rządowe, nikt nie kwestionuje tego, że to jest problem. Tu mamy stację, jedną, ale mamy pomiary. Jeśli chodzi o zanieczyszczenia gazowe, nie mamy pomiarów. Jeśli są prowadzone teraz krótkotrwałe, wrywkowe przez WIOŚ, to one dotyczą wąskiego wycinka związków chemicznych, które mogą występować. Mamy dużo większe oczekiwania ze strony mieszkańców co do tych monitoringów i kontroli zakładów. Natomiast odbijamy się o ścianę, bo WIOŚ jest jedyną instytucją, które może prawnie coś działać, a działać nie chce.

(...) Wielkość zanieczyszczeń wynikająca z pozwoleń. Żebyśmy chociaż w tym zakresie mieli pełną informację jakie to są zanieczyszczenia, żeby taka informacja była podstawą do tworzenia planów (...).

Mamy dużą grupę obcokrajowców, ale nie wiemy ilu ich jest, gdzie są, co z nimi robić. Żyją obok nas, ale nie ma sensownej polityki. Nie ma diagnozy. Większość z nich to Ukraińcy, a nie mamy w urzędzie żadnej osoby, która mówi po ukraińsku A przecież można by ich zachęcać choć do płacenia tu podatków (...).

Czy Gmina wie, ilu ma seniorów w mieście, a ilu w sołectwach?

Nie wiemy, ile w gminie jest grup senioralnych.

Mieszkańcy wnoszą zastrzeżenia wobec planowania i realizacji inwestycji. Niezrozumienie budzi „poszatkowany” tryb działań inwestycyjnych, ich jakość, czas trwania i nadzór nad wykonawcami. Oczekują szerszej informacji, która pozwoli im na lepsze zrozumienie funkcjonowania mechanizmów gminnych.

Zbyt długo trwające remonty.

Za chwilę nie będzie się dało po tych drogach jeździć, tym bardziej, że u nas jest plac budowy, budują się nowe domy, jeździ ciężki sprzęt i te drogi się do niczego nie nadają.

Remonty chodników robione po kawałku i bez ciągłości, a powinno być raz, a dobrze.

Jedną sprawę robi kilka firm – kto inny robi asfalt, a potem za chwilę ktoś przychodzi i zdiera asfalt, żeby położyć pod spodem rury.

Chodzi o to, żeby zaczynające się projekty kończyć, mamy tu przykład zaczętej ścieżki, która dalej jest niedokończona. Terminy zakończenia inwestycji są przekłamane i przeciągane.

Brak informacji odnośnie różnych inwestycji, ich losów, trudności z nimi związanych. Brak wyjaśnienia ze strony Gminy dlaczego pojawiają się opóźnienia.

Czas trwania czegokolwiek, np. postawienie lampy z oświetleniem trwa 2 lata. Plac zabaw miał być do końca października, będzie do lutego.

Kiepska jest jakość budowanych dróg, słaby nadzór nad wykonawcami. Jeśli mieszkańcy się nie zainteresują, to są odbierane mimo, że są zrobione wadliwie.

Brak nadzoru urzędników nad wykonywanymi pracami remontowymi. Kiepska jakość prac budowlanych/drogowych.

Uwag dotyczących potrzeby rozwijania struktury kompetencyjnej Urzędu było więcej, mieszkańcy dali mocny głos w sprawie służb ochrony zieleni.

Własne służby zieleni!

Urząd nie jest przygotowany do realizacji tych zadań. Rzecz dotyczy ludzi. Np. pracownicy wydziału ochrony środowiska, to jest jakaś parodia, ten wydział zajmuje się eksploatacją środowiska, nie ochroną.

Wydział i jego struktura musi odpowiadać na to, czego ludzie potrzebują. Potrzebne jest podniesienie kompetencji, ale też jasny podział odpowiedzialności, kto za co odpowiada, gdzie, co zgłaszać. Nie ma referatu ds. zieleni, nie ma komu zgłaszać, przecież ten referat zajmuje się kładzeniem kostki i asfaltowaniem ulic.

Problemem jest to, że mamy wydział Gospodarki Komunalnej i Zieleni i przy takiej strukturze zieleni zawsze przegrywa. Bo zawsze ważne będą gospodarka komunalna, zawsze chodniki będą ważniejsze.

Spore kontrowersje budzą decyzje finansowe. W tym obszarze ujawniają się opinie części uczestników konsultacji dotyczące **niesprawiedliwej redystrybucji budżetu Gminy. Mieszkańcy sołectw czują się dyskryminowani w dostępie do funduszy i usług**, a fundusz sołecki - ustawowe narzędzie współdecydowania o wydatkowaniu środków budżetowych - w ocenie uczestników konsultacji, sankcjonuje nierówny podział środków finansowych. **Ekspozuje się napięcie na linii wieś – miasto jak również przekonanie o dyskryminacji zachodniej części gminy.**

Nierówne traktowanie wieś/miasto, mało pieniędzy na wieś. Nieproporcjonalne i zbyt małe wydatki na rozwój obszarów wiejskich.

Źle wydatkowane pieniądze – brak sprawiedliwej dystrybucji.

Niedoinwestowana zachodnia część gminy, zwłaszcza sołectwa: Wielkie Drogi, Pozowice, Grabie.

Ile my się musimy nachodzić na wsi, żeby zrobić jakieś chodniki. Przecież o tym się mówi, to drażni ludzi. A w mieście wymienia się płytki chodnikowe na kostkę brukową, niech się wymienia, dobrze, jeśli jest taka potrzeba, ale niech się nam nie mówi, że na wsi nie ma na to pieniędzy. Albo, że mamy budżet sołecki. A my mamy 70 tysięcy i mamy całą wieś za te pieniądze ogarnąć.

Gmina sobie nie radzi, ale nie chce sobie z tym problemem poradzić. Chcę się odwołać do tzw. budżetów sołeckich, które są za małe. One wystarczają tylko na drogi, na chodniki, na nic więcej. Jeśli gmina nie jest w stanie zapewnić na wsiach dzieciakom rozrywki, oferty kulturalnej, edukacyjnej itd., to niechże odda tę pałeczkę w formie zwiększenia subwencji dla sołectw i niech sołectwa organizują świetlice wiejskie, zajęcia i tym podobne. Większość sołectw ma świetlice i jest w stanie to zrobić. W większości nich się nic nie dzieje, bo nie ma środków na to. Niektóre sołectwa robią jakieś zrzutki, po to żeby utrzymać otwartą świetlicę dla dzieciaków, to jest bezsens, to powinno być zrobione przez urzqd.

Place zabaw – świetny przykład, jak się coś zepsuje (w mieście - przypis redakcyjny) na placu zabaw, to jest od razu naprawiane. Jak trzeba coś zrobić nowego, bo są takie głosy mieszkańców, bo są wybory, bo Facebook, to gmina to robi natychmiast, żeby było, bo ludzie mają władzę. Jeśli natomiast mieszkaniec wioski coś zgłasza, że ma zepsute urządzenia na placu zabaw, to jest to na takiej zasadzie, że Burmistrz odsyła do sołectwa, bo sołectwo ma na to pieniądze, niech sobie zarezerwuje środki na przyszły rok. A że tych pieniędzy jest za mało i idą na drogi, to nic się nie dzieje.

Mówiliśmy o placach zabaw, może i są na wsi, ale jak były robione z budżetu obywatelskiego, to były za 20 tys., 3 czy 4 kiepskie zabawki wstawione, a jak wejdziemy do Skawiny do parku, to jedna duża zjeżdżalnia kosztuje ze 150 tys.

Opłakany stan dróg lokalnych, im droga bardziej lokalna, tym gorszy stan. Koszt wyremontowania 100 metrów drogi to jest tyle, ile cały roczny budżet sołectwa Jurczyce. Jak my mamy 80 tys. na wszystko, to jakbyśmy chcieli potrzebny fragment drogi wyremontować, to zużylibyśmy cały budżet Jurczyc na 3 lata.

Jesteśmy bardzo rozległym obszarowo sołectwem – nasz budżet jest bardzo skromny, tu trzeba działać lokalnie, przecież my wiemy najlepiej, jakie są nasze potrzeby. Te 200 tys., które dostajemy na rok, to jest śmieszne. Porównywałem dane w internecie – gminy znacznie więcej przeznaczają na sołectwa, zwłaszcza tak wielkie obszarowo. Nam cały czas brakuje tych środków. Z jednej strony spycha się na sołectwo zadania, a z drugiej nie daje się na nie pieniędzy. Gmina bardziej powinna partycypować w naszych kosztach. Należy zwiększyć budżet na sołectwo.

Z raportu o stanie gminy wynika, że jest odpływ mieszkańców z miasta na rzecz mieszkańców wsi. Ta dysproporcja na rzecz wsi widoczna jest, jak się patrzy na ilość inwestycji, ile w mieście – ile na wsiach, zwłaszcza w tej części gminy. Są też sołectwa, w których jest bardzo dużo tych inwestycji, które mają bardzo duże wsparcie, ale ta część gminy od bardzo, bardzo dawna jest zaniedbana i to się musi zmienić i uważam, że to się powinno w tej strategii znaleźć. I jeżeli chodzi o kulturę, i edukację (głos ze spotkania dla mieszkańców Facimiecha, Pozowic, Ochodzy i Zelczyny).

Małe nakłady finansowe na tak dużą miejscowość (głos ze spotkania dla mieszkańców Radziszowa i Jurczyc).

Polityka od lat jest taka – miasto i reszta. Powinno być więcej inwestycji na terenach wiejskich.

Przekonanie o niesprawiedliwym podziale środków budżetowych Gminy dotyczy więc zarówno mieszkańców wsi jak i miasta, a mieszkańcy poszczególnych miejscowości dodatkowo wnoszą zastrzeżenia dot. podziału środków między sołectwa.

W dyskusji o zarządzaniu i finansach również przedstawiciele instytucji dali swój głos w ramach spotkań branżowych.

Mi brakuje też centralnej instytucji, takiego ośrodka sportu, który by zarządzał domeną sportową. Instytucji miejskiej, która zarządzałaby sportem i rekreacją z poziomu miasta, w jakimś sensie centrum kultury takie jest, ale to jest instytucja kultury, a nie sportu (...). Warto to wpisać w dokumencie z dłuższą perspektywą, więc jeśli nie w ciągu tych pięciu lat, ale może w przyszłości ktoś to zrealizuje.

Nowoczesne zarządzanie w edukacji - kwestia programów do zarządzania, jasne określenia kompetencji. Problem jest w tym, że nie zostały jasno określone zadania na poszczególnych stanowiskach w placówkach oświatowych, dyrektor jest nauczycielem, ma ukończone studia podyplomowe w zakresie zarządzania, szkoła staje się zakładem pracy. Ale dyrektor powinien

czuć przede wszystkim nad jakością kształcenia pracy swoich nauczyciel, a tymczasem ma bardzo dużo innych obowiązków. To wynika z regulacji ogólnopolskich, ale też można to uregulować lokalnie. Jest potrzeba wzmocnienia kadry kierowniczej w placówkach.

W przedszkolach nie ma sekretariatu, dyrektor jest wszystkim, informatykiem, dostawcą.

Nie mamy sprzętu do nowoczesnego zarządzania nawet tych najprostszych.

Inteligentne zarządzanie – więcej narzędzi IT w administracji.

Chodzi też o braki sprzętowe, pracujemy na starym sprzęcie, nie da się pracować na komputerze, który się ciągle zawiesza.

Lepsze wykorzystanie istniejących zasobów, identyfikacja dostępnego zaplecza, komplementarność działań , która zapewni optymalne wykorzystanie nowych obiektów.

Lepsze zarządzanie tym, co mamy! Jest metoda optymalizacji ruchu autobusowego, który z założenia wykorzystuje te same środki. Warto rozważyć zastosowanie różnych rozwiązań zarządczych.

Ja bym optował za tym, aby lepiej wykorzystywać to, co jest, żebyśmy wiedzieli, co jest.

Teraz trwa program rewitalizacji, w Radziszowie będzie zrobione boisko, w każdej miejscowości coś powstanie. Infrastrukturę stworzymy, tylko mamy lekki problem, co dalej. Rewelacyjnie robi to Radziszowianka: tworzy infrastrukturę, ale cały czas ją od razu wypełnia, powstaje jedna grupa, trzecia, piąta. Cały czas się tam coś dzieje (...).

Przedstawiciele instytucji zwracają również uwagę na kwestię **zasobów ludzkich**. Coraz mniej wykwalifikowanych kandydatów do pracy w instytucjach publicznych i niesatysfakcjonujące wysokości zarobków w dobie powszechnego wzrostu wynagrodzeń, mogą negatywnie wpływać na kompetencje i morale kadry.

Finanse rozwiązałyby większość naszych problemów – nie możemy kupić książek, robić więcej spotkań, dać podwyżek. (...) Jeśli wynagrodzenie minimalne zostanie zwiększone – generalnie idea jest godna pochwały - ale to oznacza dla mnie, jako dyrektora instytucji, że pracownicy będą zarabiać na poziomie minimalnego wynagrodzenia. Samorząd będzie się z tym borykał, bo niegodne jest, aby osoby z wyższym wykształceniem, po 1-2 fakultetach zarabiały minimalną krajową. Będziemy oczekiwać większego budżetu w instytucjach. A będzie takich postulatów więcej, bo każdy dyrektor pójdzie do Burmistrza. A wpływy do budżetu będą mniejsze, czym to skutkuje? Ogromnym niezadowoleniem, brakiem motywacji do pracy, jeśli się okaże, że to są pieniądze na granicy ubóstwa.

Problem z wykształconymi kandydatkami do pracy, to nie wynika tylko z niskich zarobków, ale też z postępującą od kilku lat pauperyzacją zawodu bibliotekarza, zawód został uwolniony, teraz każdy może nim być.

Mocnym akcentem w środowisku lokalnym wydaje się współpraca instytucji i organizacji.

Ja chciałabym dodać, że współpraca między instytucjami, przedszkolami, stowarzyszeniami czy centrum kultury, biblioteką rozwija się, nigdy nie odmawia się nam współpracy – to bardzo mocna strona.

Z cyklu sukcesy gminne - to koalicja w zakresie przeciwdziałania uzależnieniom i przeciwdziałania przemocy. Prowadzimy szeroką politykę informacyjną, szeroką współpracę, przychodzą nawet do nas klienci, którzy dostają ulotki w konfesjonale.

W obszarze współpracy pojawiały się głosy dotyczące jej rozwoju w innych sferach, oraz postulat zacieśniania współpracy w ramach obszaru metropolitalnego. Warto zanotować również głos wnioskujący o wzmocnienie pozycji gminy Skawina na przykład poprzez sprowadzenie tutaj filii instytucji wojewódzkich.

Zakończenie – podsumowanie dialogu z mieszkańcami

Przedstawiliśmy Państwu podsumowanie analizy danych oraz głosu mieszkańców płynącego z wyników ankiety i spotkań konsultacyjnych. Lektura tego materiału wskazuje na to, że wiele problemów zidentyfikowanych przez ekspertów w trakcie analizy danych, znalazło odzwierciedlenie w głosach mieszkańców wyrażonych w ankiecie i na spotkaniach.

Zestawienie danych i opinii mieszkańców pozwoliło na pogłębienie wiedzy nt. zjawisk i problemów, ale również na ich wzajemną weryfikację. W materiale ujawniły się nieliczne wątki, gdzie dane liczbowe nie wskazują na sytuację problemową, jednak ocena mieszkańców jest odmienna. Przykładem takiej sytuacji jest kwestia edukacji przedszkolnej - mimo, że wskaźnik edukacji przedszkolnej (czyli odsetek dzieci w wieku 3-5 lat objętych wychowaniem przedszkolnym) w gminie jest bardzo wysoki, ocena tej sfery przez mieszkańców uczestniczących w konsultacjach, nie była pozytywna.

Badanie ankietowe pozwoliło także zidentyfikować kwestie, które w ocenie mieszkańców uległy poprawie lub pogorszeniu na przestrzeni ostatnich trzech lat. Ujawniły się rozbieżności w ocenie poszczególnych zagadnień – wybrane kwestie, które w odbiorze części mieszkańców uległy poprawie, w ocenie innych uległy pogorszeniu. Zestawienie tych aspektów zamieszczamy poniżej.

Kwestie, które zdaniem mieszkańców uległy **poprawie** w ciągu ostatnich 3 lat - 10 najczęściej wskazywanych kwestii:

1. Chodniki, ścieżki rowerowe
2. Infrastruktura drogowa
3. Możliwość znalezienia pracy
4. Łatwość przemieszczania się na terenie gminy
5. Łatwość przemieszczania się poza teren gminy
6. Dostępność infrastruktury sportowej
7. Bezpieczeństwo i porządek publiczny
8. Dostępność placów zabaw
9. Infrastruktura techniczna
10. Atrakcyjność miejsca zamieszkania

Kwestie, które zdaniem mieszkańców uległy **pogorszeniu** w ciągu ostatnich 3 lat - 10 najczęściej wskazywanych kwestii:

1. Czystość powietrza
2. Dostępność miejsc parkingowych
3. Infrastruktura drogowa
4. Łatwość przemieszczania się poza teren gminy
5. Natężenie hałasu
6. Dostępność opieki zdrowotnej
7. Dostępność opieki dla dzieci do lat 3
8. Czystość w gminie
9. Dostępność przedszkoli
10. Łatwość przemieszczania się na terenie gminy

Rozbieżności w ocenach najbardziej widoczne są w przypadku ocen „infrastruktury drogowej” oraz „łatwości przemieszczania się poza teren gminy”. Te aspekty znajdują się wysoko zarówno na liście zagadnień, które się poprawiły, jak i tych, co uległy pogorszeniu. Różnice w tym zakresie mogą wynikać z subiektywnych obserwacji czy doświadczeń życiowych, jak również miejsca zamieszkania (miasto/obszary wiejskie).

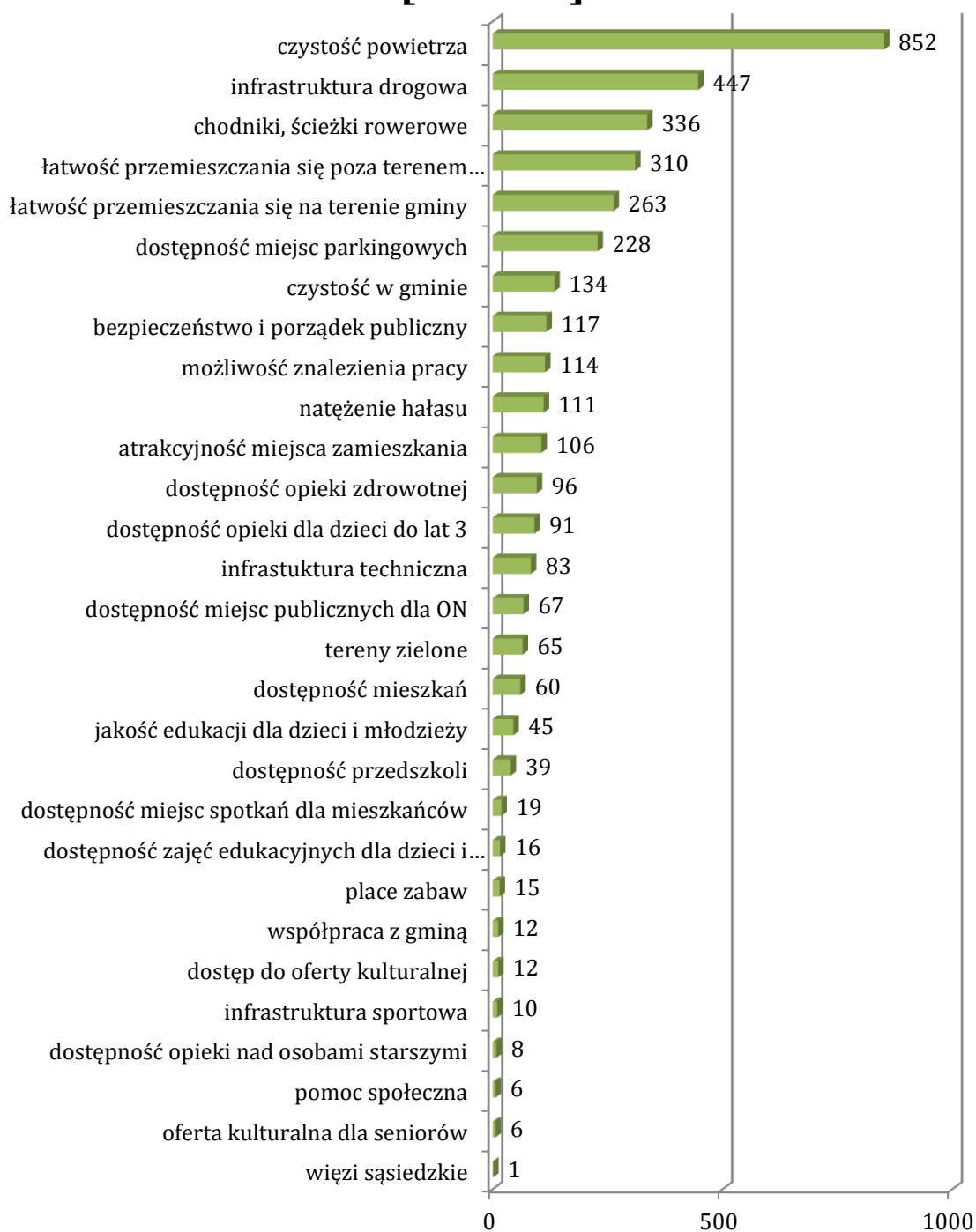
Sporo aspektów wskazanych w „rankingu” znajduje potwierdzenie w głosach mieszkańców ze spotkań konsultacyjnych. Przykładem są „chodniki i ścieżki rowerowe” i „dostępność infrastruktury sportowej”. Kwestie te znajdują się wysoko na liście aspektów, które uległy poprawie oraz otrzymały jednoznaczne wzmocnienie w głosach mieszkańców, którzy chwalili Gminę za efekty w tym zakresie. Podobnie jeśli chodzi o zagadnienia, które uległy pogorszeniu, takie jak: „dostępność miejsc parkingowych”, „dostępność opieki zdrowotnej” czy „dostępność przedszkoli”, te wskazania również znalazły odzwierciedlenie w jakościowych głosach mieszkańców.

Warto także zwrócić uwagę na takie zagadnienia jak „czystość powietrza” czy „dostępność opieki nad dziećmi do lat 3”, które w ocenie respondentów ankiety uległy pogorszeniu. W przypadku tych kwestii rodzi się przypuszczenie, że raczej świadomość mieszkańców w zakresie wagi problemu czy istotności potrzeb wzrosła, niż faktycznie uległy one pogorszeniu.

Przedstawione wnioski z tej analizy potwierdzają więc słuszność zastosowania kilku źródeł wiedzy, które pozwalają na szerszą analizę obserwowanych zjawisk.

Badanie ankietowe pozwoliło także na stworzenie **listy obszarów priorytetowych**, które w ocenie respondentów, powinny być w pierwszej kolejności rozwijane przez Gminę.

PRIORYTETY ROZWOJU GMINY SKAWINA [N=1251]

10 głównych **priorytetowych obszarów rozwoju gminy Skawina**, wskazanych przez mieszkańców (skumulowane wybory):

1. Czystość powietrza
2. Infrastruktura drogowa
3. Chodniki, ścieżki rowerowe
4. Łatwość przemieszczania się poza teren gminy
5. Łatwość przemieszczania się na terenie gminy
6. Dostępność miejsc parkingowych
7. Czystość gminy
8. Bezpieczeństwo i porządek publiczny
9. Możliwość znalezienia pracy
10. Natężenie hałasu

Priorytety wskazane przez mieszkańców wyznaczają dość jasny kierunek rozwoju gminy jednak niektóre ze wskazań wydają się być ze sobą sprzeczne. Bez wątplenia na pierwszy plan wysuwają się kwestie związane z mobilnością, w tym obszarze sumarycznie jest najwięcej głosów. I z tej perspektywy wyłania się jasny priorytet związany z zapewnieniem mieszkańcom łatwości przemieszczania się na terenie gminy i poza nią. Szczegółowe wskazania mogą stać jednak w pewnej sprzeczności między sobą (chodniki, ścieżki rowerowe, czystość powietrza versus infrastruktura drogowa, dostępność miejsc parkingowych). Generalnie warto więc na te wskazania spojrzeć przez pryzmat potrzeb mieszkańców, a nie gotowych odpowiedzi w zakresie ścieżek rozwoju.

Oczywiście należy podkreślić kolejny, a w zasadzie główny priorytet rozwojowy w jednoznaczny sposób wyrażony przez mieszkańców, rażącą przewagą głosów. Dotyczy on czystości powietrza.

Generalnie spoglądając szerzej na „ranking” priorytetów wyłania się głos o zapewnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa – zdrowotnego, publicznego i ekonomicznego, czyli zabezpieczenie podstawowych potrzeb mieszkańców. W tym kontekście uzasadnione się wydaje wysokie miejsce na liście priorytetów „możliwości znalezienia pracy” mimo, że wątek ten był rzadko poruszany na spotkaniach, a statystyki wskazują na bardzo niskie bezrobocie na terenie gminy.

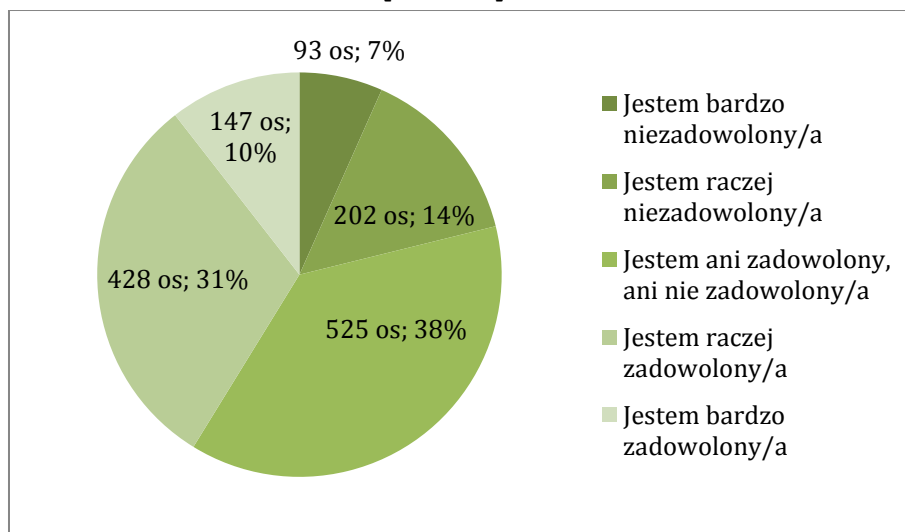
Zastanawia niski priorytet rozwojowy przypisany kwestiom usług społecznych (m. in. zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży, dostępu do kultury czy terenów zielonych) i współpracy z Gminą. Te aspekty uzyskały niską ocenę w ankiecie, na spotkaniach mieszkańcy również często wskazywali je jako deficytowe, mimo to nie mają odzwierciedlenia w „rankingu” obszarów najbardziej priorytetowych. Ta sytuacja potwierdza potrzebę wzmacniania poczucia bezpieczeństwa (które wciąż wydaje się być niewystarczające), oznacza również ciągłe przywiązywanie szerokiego grona mieszkańców do myślenia o rozwoju

i podnoszeniu jakości życia przede wszystkim w kontekście rozwoju infrastruktury. Mimo, że mieszkańcy komunikują inne potrzeby, ich ostateczne wybory pozostają „standardowe”.

Analizując wyniki ankiety warto zwrócić uwagę na jeszcze jedną rzecz. O ile szczegółowa ocena mieszkańców często bywa surowa - spora część kwestii została oceniona negatywnie, o tyle ogólne zadowolenia respondentów z mieszkania w gminie Skawina jest wysokie.

Z ankiety wynika, że większość mieszkańców jest „raczej zadowolona” lub „zdecydowanie zadowolona” z tego, że mieszka w gminie Skawina - oceny pozytywne stanowią 41% wszystkich odpowiedzi. Ocen negatywnych było jedynie 21% co jest niskim, a przez to bardzo dobrym wynikiem. Przy czym jedynie 7% respondentów udzieliło jednoznacznie negatywnej odpowiedzi - „jestem bardzo niezadowolony”. Zanotowano także stosunkowo dużą liczbę odpowiedzi ambiwalentnych – „ani zadowolony, ani niezadowolony”- które w rozkładzie poszczególnych odpowiedzi stanowią bardzo liczną grupę (38%). Ta odpowiedź może świadczyć o tym, że liczna grupa respondentów dostrzega wiele zarówno pozytywnych jak i negatywnych aspektów zamieszkania w gminie Skawina.

Czy, ogólnie rzecz biorąc, jest Pan(i) zadowolony(a), czy też niezadowolony(a) z tego, że mieszka w Gminie Skawina?[N=1395]

Podsumowując, raport jest bogatym zbiorem informacji o potrzebach i problemach mieszkańców gminy Skawina. Znajdziemy w nim, poza rzeczową informacją, także bagaż subiektywnych doświadczeń, przekonań i odczuć mieszkańców gminy. Mieszkańcy wnieśli swoje bolączki, ale też konkretne pomysły, rozwiązania, warte rozważenia w dalszych pracach nad strategią. Wiele głosów mieszkańców niesie spory ładunek emocjonalny, który może świadczyć o dużym zaangażowaniu w sprawy gminy. Dobrze spożytkowane zaangażowanie, jest kluczowym potencjałem mieszkańców, który mogą wnieść w rozwój wspólnoty samorządowej.

Warto podkreślić w tym miejscu istotne założenie procesów partycypacyjnych - sam proces dialogu z mieszkańcami jest równie ważny, co jego efekt. Mieszkańcy nie są jedynie kluczowym „źródłem informacji”, ale są partnerem w dialogu, któremu - dzięki włączeniu w rozmowę - nadajemy podmiotowość i sprawczość. Dla obu stron partycypacja jest procesem edukacyjnym - Gmina poznaje perspektywę mieszkańców, uczy się jak budować poczucie współodpowiedzialności za rozwój wspólnoty. Mieszkańcy również zyskują nową perspektywę, poznają potrzeby i oczekiwania innych mieszkańców, zasady funkcjonowania samorządu, w konsekwencji lepiej rozumieją i wdrażają podjęte decyzje. Warto, aby samorząd korzystał z tego potencjału, który jest dobrą bazą do podejmowania strategicznych, niejednokrotnie trudnych decyzji rozwojowych.

Autorzy raportu wyrażają w tym miejscu nadzieję, że wnioski zebrane w raporcie dzięki zaangażowaniu mieszkańców, zostaną należycie spożytkowane w dalszych pracach nad założeniami strategii, a mieszkańcy będą nadal kluczowym partnerem do rozmowy o kierunkach rozwoju gminy Skawina na kolejnych etapach prac.

Załącznik nr 1 Zestawienie spotkań konsultacyjnych

Spotkania z mieszkańcami	
Termin	Miejsce
17 września 2019 r.	Pałac „Sokół” - spotkanie z mieszkańcami Skawiny
19 września 2019 r.	Szkoła w Borku Szlacheckim - spotkanie z mieszkańcami Borku, Kopanki i Rzozowa
1 października 2019 r.	Remiza OSP w Facimiechu – spotkanie z mieszkańcami Facimiecha, Pozowic, Ochodzy i Zelczyny
1 października 2019 r.	Remiza OSP w Korabnikach – spotkanie z mieszkańcami Skawiny
2 października 2019 r.	Świetlica w Krzęcinie – spotkanie z mieszkańcami Krzęcina, Polanki Hallera, Grabia i Gołuchowic
4 października 2019 r.	Dom Ludowy w Jaśkowicach – spotkanie z mieszkańcami Jaśkowic i Wielkich Dróg
16 października 2019 r.	Dwór Dzieduszyckich w Radziszowie – spotkanie z mieszkańcami Radziszowa i Jurczyc
17 października 2019 r.	Dom Ludowy w Woli Radziszowskiej – spotkanie z mieszkańcami Woli Radziszowskiej

Spotkania branżowe	
Spotkanie	Termin
JAKA SKAWINA W PRZYSZŁOŚCI? PERSPEKTYWA SENIORÓW	14 października 2019 r.
JAKA SKAWINA W PRZYSZŁOŚCI? PERSPEKTYWA JAKOŚCI ŻYCIA	17 października 2019 r.
JAKA SKAWINA W PRZYSZŁOŚCI? PERSPEKTYWA MŁODZIEŻY	23 października 2019 r.
JAKA SKAWINA W PRZYSZŁOŚCI? PERSPEKTYWA PRZEDSIĘBIORCÓW	25 października 2019 r.
JAKA SKAWINA W PRZYSZŁOŚCI? PERSPEKTYWA RYNKU PRACY	30 października 2019 r.
JAKA SKAWINA W PRZYSZŁOŚCI? PERSPEKTYWA INTEGRACJI SPOŁECZNEJ	5 listopad 2019 r.